

ÚJ

KÖZNEVELÉS

ÉRTÉKTEREMTŐ OKTATÁSI TÁJÉKOZTATÓ HAVILAP

70. ÉVFOLYAM / 9. SZÁM | 2014. NOVEMBER

PÁLYAORIENTÁCIÓ

A DIÁK, A SZÜLŐ,
A TANÁR,
A PSZICHOLOGUS
ÉS A SZOCIOLOGUS
SZEMÉVEL

ÖNISMERET

SZOCIALIZÁCIÓ
ÉNKÉP
CSALÁDTÖRTÉNET
ERKÖLCS
NEMI SZEREPEK

DR. TÁRKÁNYI FERENC TIBORNÉ

„AZ ÖNISMERET AZ
ALAPJA MINDEN TOVÁBBI
ISMERETSZERZÉSNEK.”

OFI
OKTATÁSKUTATÓ
ÉS FEJLESZTŐ
INTÉZET

**“ A HÁLÓZAT
RÉSZE VAGYOK,
CHATELEK, MEGOSZTOK,
LETÖLTÖK, KOCKULOK. ”**

LACI, 14 ÉVES

Neked **8** ?

**BESZÉLGESS A
GYEREKEDDEL,
HOGY VAN ÉLET
A WEBEN KÍVÜL IS!**

mediaunio.hu/neked8

facebook.hu/neked8

Önismeret: „A” válasz – a „válasz”?

Balatoni Kinga Cecília főszerkesztő

Tíz „A”, három „B” és öt „C” válasz.... Izgatottan lapozok hátra a kiértékeléshez, majd örömmel nyugtázom: „Empatikus vagyok”. „Igaz barát, akire mindig számítani lehet”, „Jó elemző”, „Fejlett szociális érzékenységgű”, „Vizuális típus”... – Tizenéves koromban előszeretettel töltöttem ki ilyesféle tesztek, hogy megtudjam, milyen ember vagyok: milyen a személyiségem, milyen képességekkel rendelkezem, és milyen pályát válasszak.

Külsőnket és belsőnket sokan szeretjük számokkal mérni, időnként ellenőrizni, és – ha tetszetős a centi, a kiló vagy az intelligenciahányados – mutogatni. Szívünk-lelkünk valódi minőségét azonban egy kedves tekintet, egy segítő kéz odanyújtása, vagy egy jó szó jelenti az adott pillanatban.

Törekednünk kell megismerni önmagunkat: honnan, milyen családból származom; kiben és miben hiszek; milyen elvek szerint kívánok élni (továbbviszek hagyományokat, vagy újító leszek); mik az erősségeim, amikre építeni tudok (hogymásoknak is segítek), és mik a gyengeségeim, amiken javítanom kellene (hogymásoknak ne legyek terhére); milyen környezetben érzem jól magam; engedem-e nőként, hogy vezessenek (akár a táncban, akár az életben), és képes-e a férfi erőm sugározni és megtanulni vezetni.

Megismerni magunkat sosem befejezett állapot. Mégis tudnunk kell, hogy ott és akkor, annyi évesen mire vágyunk és mire vagyunk képesek, hogy boldog magánéletet teremtsünk és kiteljesítő hivatást válasszunk. Választásunk persze visszahat majd ránk: megerősít és újabbnál újabb oldalunkkal megismertette kibontakoztat minket, vagy épp szembesít gyengeségeinkkel, s a kudarcokon keresztül idővel változtatásra, fejlődésre készítet.

Mégis, mi ad visszajelzést arról, hogy jó úton járunk? Egy piros pont a szorgalmira, egy ötös magyar dolgozat, egy sikeres felvételi, egy előléptetés, de még inkább: a jó érzés a szívünkben, hogy magunkhoz mérten jók vagyunk.

Lájkokat várnak a fiatalok a facebookon: vajon tetszik neked az új ruhám és az új frizurám? Tetszik neked, ahogy kinézek, amerre járok nyaralni és bulizni, amilyen zenét hallgatom, amit festettem, amit épp olvasok és akikkel barátkozom? – Vajon hány lájk jelent igazán pozitív visszajelzést számukra? S vajon a sértő megjegyzéseken kívül kapnak-e építő jellegű, személyre szabott kritikát?

Tíz baráti ölelés, három képeslap és öt telefonhívás... Ha ezt idén karácsonykor is megkapom, nem kell izgatottan lapoznom a kiértékeléshez, hogy tudjam: „Igaz barát vagyok, akire mindig számítani lehet”.

Felelős szerkesztő: Pálfi Erika • **Főszerkesztő:** Balatoni Kinga Cecília • **Szerkesztőbizottsági tagok:** Aczél Petra elnök, Gloviczki Zoltán, Horváth Vanda, Indri Gyula, Ötvös Zoltán • **Tanácsadó testület:** Bagdy Emőke, Gáspár Mihály, Lányi András, Lévai Balázs
Szerkesztő: Indri Dániel • **Layout tervek:** Salt Communications Kft. • **Tördelés:** Pattanyus Gergely • **Olvasószerkesztők:** Dobos Zsuzsanna, Gyimesné Szekeres Ágnes, Juhász Zsuzsanna • **Megrendelés/hirdetés:** Biró Anita, Telefon: (06-1) 235-7220, E-mail: kiado@ofi.hu
Felelős kiadó: Kaposi József

Szerkesztőség: 1143 Budapest, Szobránc utca 6–8., Telefon: (06-1) 235-7276, E-mail: kozneveles@ofi.hu, Internet: www.ofi.hu
Kiadja: Oktatókutató és Fejlesztő Intézet • **Nyomda:** Séd-Nyomda Kft. (1037 Budapest, Montevideo u. 9.) • **Terjesztés:** Magyar Posta Zrt.
Előfizetés: az Oktatókutató és Fejlesztő Intézet címén. Az Új Köznevelés lapszámait minden iskola egy példányban ingyenesen megkapja.
További példányszámok rendelése, illetve egyéb megrendelések esetén egy lapszám ára 600 Ft • **Címoldalon:** Dr. Tárkányi Ferenc Tiborné (Fotó: Csintalan István) • **Fotók:** Europress Fotóügynökség

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Meg nem rendelt cikkekért nem áll módunkban honoráriumot fizetni.

Terjedelem: 3 ív • **Készült:** 4700 példányban • **ISSN 2064-0625**

BEKÖSZÖNTŐ

- 1 Balatoni Kinga Cecília: Önismeret

AKTUÁLIS

- 3 Együttműködési megállapodás külföldi pedagógusszervezetekkel
4 Egészségnevelés – Jó gyakorlatok
8 Komplex egészségnevelési program megvalósulása a Bolyai János Általános Iskolában – Dr. Tárkányi Ferenc Tiborné

VAN ÚJ A NAT ALATT

PÁLYAORIENTÁCIÓ

- 11 Ne halat, hanem horgászbótot adjunk a kezükbe!
13 Mérnöknők és óvóbácsik
15 Osztályfőnökök a pályaválasztásról
18 Pályaválasztás, pályaaorientáció – Az élet egyik legnagyobb döntése

OKTATÁS-NEVELÉS

- 22 Madách Imre és Az ember tragédiája
26 A vizuális nevelés szerepe a diákok mindennapjaiban

A HÓNAP TÉMÁJA: ÖNISMERET

- 30 Nyiss szemet önmagadra!
32 Egészségmegőrzés
34 Család és családtörténet-írás
35 Önismeret az erkölcsstan órán
36 A tánc segít megismerni önmagunkat

VÉLEMÉNY

- 38 Aczél Petra: Sorszám
39 Balázs Géza: Önismerethiány

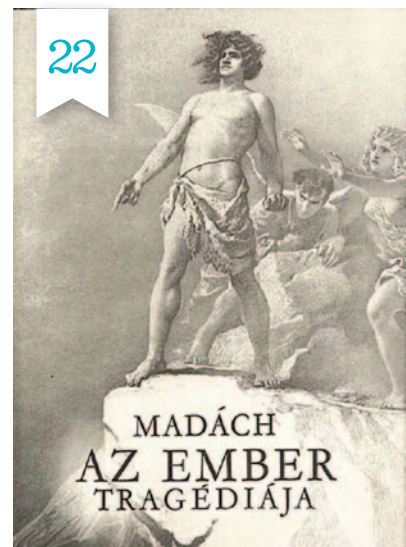
A MI VILÁGUNK

- 40 Fenyő D. György: Tanárparadoxon. 44 tanács osztályfőnököknek (folytatás)
44 Változások a pedagógusok minősítésében
A tanfelügyelet aktualitásai
45 November
46 Iránytű: Közlemények, hírek, pályázatok
48 Programajánló

4

22

26

Együttműködési megállapodás külhoni pedagógusszervezetekkel

Szöveg: **Indri Dániel** | Fotó: Ludas Viktor

Az elmúlt 25 év legjelentősebb lépéseként nyolc határon túli magyar pedagógusszervezettel kötött hosszú távú együttműködési megállapodást az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet (OFI) 2014. október 17-én Budapesten.

Az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet

- a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetségével,
- a Vajdasági Magyar Pedagógusok Egyesületével,
- az Észak-Bácskai Magyar Pedagógusok Egyesületével,
- a Muravidéki Pedagógusok Egyesületével,
- az Ausztriai Magyar Pedagógusok Egyesületével,
- a Horvátországi Magyar Pedagógusok Fórumával,
- a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetséggel és
- a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetségével írt alá egyezményt.

A mostani megállapodás jelentősége, hogy hosszú távú terveket fektet le, és a felek közötti hálózat megerősödését tűzi ki célul, szemben az eddigi rövid távú együttműködésekkel. A megállapodás előtt – már 2013-ban – az OFI a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetségével folytatott tárgyalások eredményeként minden határon túli pedagógusszövetséggel felvette a kapcsolatot.

A szakmai együttműködés megalapozásának következő állomása 2014 tavaszán volt: az OFI *Értékek és dimenziók a Kárpát-medencei magyar köznevelésben* címmel regionális tájékoztató napokat tartott Budapesten, valamint Szabadkán, Komáromban, Kolozsvárott, Marosvásárhelyen, Lendván, Eszéken és Beregszászon. A rendezvénysorozat összesen mintegy 500 fő részvételével zajlott, ekkor már azonosíthatóak voltak az **együttműködés lehetséges területei: a régió oktatáspolitikai döntéseinek és szakmai eredményeinek megosztása, pedagógus-továbbképzések és konferenciák szervezése, pedagógiai és módszertani segédanyagok fordítása, tehetséggondozás és tehetségfejlesztés vagy a pedagógiai szaknyelv egységesítése, egy szakszótár létrehozása.**

Balog Zoltán, az emberi erőforrások minisztere köszöntőjében célként jelölte meg, hogy mind a köznevelés, mind a felsőoktatás területén egységes Kárpát-medencei magyar nyelvű oktatási térben gondolkodjanak, és olyan stratégiát alkossanak, amely ezt az egységet kifejezi. Fontos továbbá erősíteni a szakmai kapcsolatokat a külhoni és a magyarországi pedagógusszervezetek között, megtámogatva azt egy ösztöndíjrendszer felépítésével. Évente több száz határon túli pedagógust fogadnának itthon, és az anyaországiak is megpróbálnak külhoni területeken segítséget nyújtani.

Czunyiné dr. Bertalan Judit köznevelésért felelős államtitkár rámutatott arra, hogy a magyar nyelv a kultúra, és egyúttal a magyar identitás közvetítője is, és ez különösen igaz a határon túli iskolák, pedagógusok esetében. A jövőben valódi helyzetelemzésen alapuló, tervezhető segítségnyújtás valósulhat meg az OFI közreműködésével.

Orosz Ildikó, a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség elnöke az aláíró szervezetek nevében elmondta: a külhoni pedagógusszervezetek bekapcsolása az oktatásfejlesztésbe azt jelenti, hogy kíváncsiak a véleményükre és részt vehetnek a szakmai munkában. A kisebbségben élő sem kíván többet gyermekének, mint egy többségi; azt, hogy színvonalas oktatásban részesüljön, és egyúttal megbízható, értékes tudást kaphasson élete folyamán.

Kaposi József, az OFI főigazgatója szerint ahhoz, hogy tovább tudjunk létezni a Kárpát-medencében, minden erő összehadására szükség van.

A megállapodás megkötése után 300-300 kísérleti tankönyvből álló csomagot vehettek át a pedagógusszervezetek képviselői.

Egészségnevelés – Jó gyakorlatok

Pedagógusok az egészségért címmel rendezett szakmai konferenciát 2014. október 3-án Budapesten az EMMI Köznevelésért Felelős Államtitkársága és az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet. A rendezők célul tűzték ki, hogy az iskolai egészségfejlesztés és egészségnevelés témaköréből olyan jó gyakorlatokat és működő projekteket mutassanak be, melyek minden pedagógusnak alapul szolgálhatnak, és az összes oktatási szinten alkalmazhatóak.

Mivel az iskolai egészségfejlesztés kiemelt területe a megújult köznevelési rendszernek, ezért előadásában **Brassói Sándor**, az EMMI Köznevelés-irányítási Főosztályának vezetője a jogszabályi kereteket és az intézményi pedagógiai lehetőségeket foglalta össze. Mint mondta, az iskolák pedagógiai programjában lefektetett célkitűzések csak akkor lehetnek eredményesek, ha azokat érthető és megvalósítható módon fogalmazzák meg, illetve, ha nem tananyagként tekintenek az egészségfejlesztésre. **Dr. Bagdy Emőke** klinikai szakpszichológus azt a gondolatot fejtette ki, hogy az iskolai egészségfejlesztésnek valóban egésznek kell lennie: vagyis a testi

egészség mellett mindenkoron fontos a lelki és pszichés egészség megőrzése is. Ennek a tudatosítását már a pedagógusképzésben meg kell tenni, hiszen egy egészséges pedagógus példaként tud szolgálni. Ezt a gondolatsort folytatta **Mészárosné Dr. Darvay Sarolta**, az ELTE Tanító- és Óvóképző Karának tanszékvezetője, aki egy, a karukon végzett kutatással illusztrálta, hogy miért fontos a leendő pedagógusok egészségfejlesztésére is odafigyelni.

A továbbiakban a konferencián elhangzott jó gyakorlatokból válogatunk.

1. Fülemüle Zöld Óvoda, Tiszavasvári

Szöveg: **Szöginé Megyeri Gabriella**

1986 óta foglalkozunk kiemelt módon környezeti neveléssel, mely a helyi programunkban is hangsúlyosan szerepel. Sikeresen működik Erdei Óvodai programunk: ennek keretében minden év június első két hetében szervezzük meg az erdei óvodát, mely egy választott helyszín természeti, épített és szociokulturális környezetéhez, helyi adottságokhoz, lehetőségekhez igazodó, több napon keresztül folytatott cselekvésre, cselekedtetésre, élménypedagógiára komplex módon épülő tapasztalatszerzés, ami bentlakásos vagy egész napos formában valósul meg. Egészségmegőrző programunk része a Magyar Gyermekek Labdarúgó Szövetség és a helyi Lombik S.E. Bozsik-programja, melyen évek óta aktívan részt veszünk. Rendszeresen megemlékezünk a „zöld ünnepekről”: Takarítási világnap, Állatok napja, Madárkarácsony, Víz világnapja, Föld napja, Madarak-fák napja. Az elsők között nyertük el a Zöld Óvoda címet, melyet a környezettudatos nevelési koncepciónkért, a természetes, környezetbarát óvodai helyiségeinkért, az aktív környezeti nevelési munkánkért, valamint az Erdei Óvoda programért érdemeltük ki. Az Örökös Zöld Óvoda cím elnyerése is a terveink közt szerepel.

Az udvaron kialakított **közlekedési pálya** fejleszti az egyensúlyérzéklet és erősíti a szabálytudatot, a szerepjátékok szintere.

Az **érzékenyítő vagy szenzitív játékok** szerves részét képezik a terepi környezeti nevelésnek.

A **Pek-tornát** Pektor Gabriella, a Heim Pál Kórházban fejlesztette ki. A program szemléletmódjában helyet kap a gyógytestnevelés, a fejlesztő pedagógia, a gyógypedagógia és a korszerű testnevelés is. Fejlesztő eszközöket újrahasznosítható dolgokból is készíthetünk.

A **családi sportversenyek** során nemcsak a gyerekek, de a szüleik is sokat mozognak és játszanak, közben pedig közösségépítés is zajlik.

A **kerti munka** közben a gyerekek nemcsak a földet, a növényeket és a rovarokat ismerhetik meg, hanem a különböző évszakokban elvégezhető és elvégzendő feladatokat is.

Az **erdei óvodának** helyet adó Mákvirág Centrum a környezeti nevelés szempontjából kedvező természeti környezettel rendelkezik. Biztonságos, gyalog- és kerékpártúrák során bejárható, gazdag élővilággal rendelkező élőhelyek övezik. A vízpart, az erdő, a kaszáló rét életközösségével játékos formában ismerkedhetnek meg a gyerekek a két hét alatt.

Az éves kirándulások mellett **heti sétákat vagy túranapokat** szervezünk.

Az **Állatok napja** alkalmából ellátogatunk a Nyíregyházi Állatparkba vagy a Debreceni Állatkertbe.

2. Dunakeszi Bárdos Lajos Általános Iskola

Szöveg: **Kirsch Ferenc Lászlóné**

20 éves hagyománya van nálunk az egész tanéven átívelő egészségnevelési programoknak. Hitvallásunk: az iskolai egészségfejlesztés komplex folyamata csak széleskörű együttműködés révén, változatos szintereken és hatékony, korszerű módszerekkel formálhatja kedvezően a tanulók egészségmagatartását.

A teljes körű egészségfejlesztés célja, hogy az élményben gazdag tevékenységek, programok során az egészséges életvitel készségei és magatartásmintái kialakulhassanak; tudatosuljon, hogy az egészség érték, és mindez pozitív változást eredményezzen a tanulók és családjuk életmódjában. Ezt a munkát a tantestületből egy 11 fős, akkreditált továbbképzésen részt vett egészségfejlesztési csoport irányítja, valamint a helyi és országos szintű partnereink széles köre támogatja.

Prevenációs egészségnevelési programjaink

1. Az egészséget támogató **testi és környezeti higiénia:**

- Tisztasági pontverseny az osztályok között.
- Szelektív hulladékgyűjtés, az intézmény energiatakarékos működtetése.
- Takarítási világnap, Víz világnapja.
- Tisztasági csomag használata, a gyakori fertőző betegségek megelőzésére irányuló ismeretterjesztés.
- A program érdekében bekapcsolódtunk az OTH E-bug programba, országos E-bug versenyekbe.

2. **Egészséges életvitel és táplálkozás** népszerűsítése:

- Egészségnevelés és önismeret-fejlesztés az osztályfőnöki órákon, évi 5 órában képzett kollégák és szakemberek vezetésével.
- A helyes napirend és életrend gyakoroltatása erdei iskola, osztálykirándulások, táborozások és sokféle iskolai testedzés, szakkör keretében.
- Részt veszünk az OETI-nek a „HAPPY-hét” vízfigyaszta szorgalmazó országos programjában is.
- Az országos Iskolagyümölcs-programnak köszönhetően több éve kapnak a gyerekek napi 1 almát.
- Népszerűek az őszi Drogprevenációs és a tavaszi Egészségnapok, valamint a májusi Családi Egészségnap programjai, az Egészségtúrák, az alsó tagozatos Vitaminnapok, a különleges egészségnevelő „jeles napok” népszokásai.
- 2003-tól aktívan részt veszünk az MDOSZ –Nestlé Hungaria Kft. által támogatott NUTRIKID táplálkozási programban, versenyeken I-II. helyezést értek el tanulóink.
- Számos oktatójátékot fejlesztettük ki, melyeket igen eredményesen használunk.

3. A **környezeti nevelés** érdekében az OFI ökoiskolai nevelési-oktatási programjának kidolgozásában különböző környezeti nevelési modulok kipróbálásával, adaptálásával járulunk hozzá az országos program fejlesztéséhez egy team által.

- Interaktív programot nyújtunk a Víz világnapján és a Föld napján, a Madarak és fák napján pedig akadályverseny zajlik a Duna-parton.

Tavaszi egészségnap: témnap tanítási órákkal

4. **Drogprevenációs programok** az egészségkárosító élvezeti cikkek és káros életvitel elutasítására, az agresszió megelőzésére.

- A közel 20 éven át megrendezésre kerülő őszi iskolai Drogprevenációs Egészségnapon gazdag programot biztosítunk.
- „Drogbusz”, környezetvédelmi busz meghívása. Résztétel a DADA-programban.
- Együttműködünk a városi Rendőrkapitánysággal, a Gyermekjóléti Szolgálattal és a Családsegítő Központtal.

Egészségnapok tematikái, feladatai

1. **Előzetes feladatok**

- A Bárdos Iskola Egészségnap dala (dalszöveg és dallamírás)
- Mozgásra, sportolásra buzdító vers vagy dal írása
- Közmondásgyűjtő verseny (egyéni) egészséges táplálékokról, mozgásról, alvásról stb.
- Iskolarádióba szöveges (zenés) reklámok írása, az egészség megőrzése céljából

- Reklámplakátok készítése az egészség meghatározó pilléiről (táplálkozás, mozgás, lelki egészség, káros szenvedélyek kerülése, testi higiénia, környezetvédelem stb.).
- Reklámozatok a lehető leghatásosabban a diákbüfé egészséges táplálékait! (Plakáttal, rajzzal, verssel, ismertetővel, hangos reklámmal, stb.)
- „Az alkohol öl, butít, nyomorba dönt” plakátpályázat
- 6 dohányzásellenes matekpélda írása (elrettentő adatokat adunk hozzá)
- „Füstmentes fal” rajzpályázat vagy installáció

2. Reggeli futóverseny, zenés torna

3. Tantermi prevenció előadások meghívott szakemberekkel

- 5. o.: Egészséges táplálkozás, higiénia: védőnők
- 6. o.: A dohányzás veszélyei, elsősegélynyújtás: iskolaelőorvos, védőnő
- 7. o.: Bűnmegelőzés: rendőr
- 8. o.: Drogprevenció: rendőr, KEF-szakember

4. **Reformbüfé:** egészséges ételek, italok bemutatása, árusítása, zsúrizése (15 osztály tanulói és a szülők készítik); **zöldség- és gyümölcszobrászat**

5. **Sport- és mozgásművészet-bemutató** a tornateremben, udvaron

6. **Dívatbemutató:** a helyes testtartás és öltözködés bemutatása

7. **Egészségtúra** állomásai (egészséges életmód vetélkedők)

- 1. Terítés – tálalás
- 2. Óvd a környezetet és takarékoskodj!
- 3. Számolj az egészségedért!
- 4. A mozgás jótékonyan hat az életedre!
- 5. Kerüld a káros szenvedélyeket!
- 6. A természet gyógyít
- 7. Aludj eleget!
- 8. Helyes napirendre törekedj!
- 9. Egészségesen táplálkozz!

Egészségnevelés alsó tagozatos tanórákon és a napköziben

1. **A népi kultúra megtartó erejével:** Közös éneklés kórusban, népszokások ápolása; népi tánc, táncház, keresztzemes hímzés, természetes anyagokkal való kézművesség, népszokások ápolása.

2. **A népmeséknek a gyermeki lélekre, testi egészségre gyakorolt jótékony hatásával:** Meseolvasás, bábozás, akadályversenyek a mese útján.

3. **Természetvédelemmel:** Madárodú kihelyezésével, kertészkedéssel, tőrakkal.

4. **Egészséges táplálkozásra való neveléssel:**

Gyógynövények ültetése, fogyasztása; gyümölcsök, zöldségek aszalása; egészségnapok a népszokások felélevenítésével; Víz-, zöldség-, gyümölcs-, magvak-, tej-, méz-, fogászati napok.

5. **A mozgás, a játék örömeivel:** Futóversenyek szervezése, negyedévenként (Budapest, Decathlon, Fitness, Családi stb.).

Egészséges életvitel kialakítása az ökoiskolában

Interjú Dr. Tárkányi Ferenc Tibornéval

Szöveg: Németh Petra | Fotó: Csintalan István

Komplex egészségnevelési program megvalósulása a Bolyai János Általános Iskolában

Dr. Tárkányi Ferenc Tiborné a Debreceni Bolyai János Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény vezetőjének kezdeményezésére egy egyedülálló egészségnevelési program vette kezdetét 2006-ban, ami az élethosszig tartó egészséges életmód szemlélet alappillére lehet az általános iskolás gyerekek számára. Szakmai és egyéni hozadéka is kiemelkedő, hiszen a más iskolákban is adaptálható példamutatás mellett a program fő célja a tanulók egészségmagatartásának pozitív irányú elmozdulása.

– Mi ösztönözte a modellprogram kialakításában?

– A gyerekek előismeretei az egészséges életmódról és magáról az egészségről nagyon hiányosak. Az információforrás olyan skálájával rendelkeznek, amiből nem biztos, hogy a jót sajátítják el; gondolok itt a média által közvetített irreális testképre vagy a kortárs hatások során kipróbált káros szenvedélyekre. A mi dolgunk, hogy megpróbáljuk ezeket az információkat begyűjteni tőlük, majd úgy alakítani a program keretében kialakított foglalkozásokat, hogy helyre tegyük ezeket, és plusz tudással lássuk el őket.

– Hogyan alakult ki ez az egyedülálló egészségmegőrző koncepció?

– Az iskolánkban korábban is volt egészségnevelési program, de nagy hangsúlyt kaptak emellett a különféle kampányprogramok, pl. a víz világnapja, amihez kapcsolták az egészség- és környezeti nevelést is. Emellett az osztályfőnöki órákon is előkerülnek hasonló témák, valamint a szaktárgyak anyagában is megjelennek, ami mind nagyon hasznos, de csak kiindulópontként szolgálhat ahhoz, hogy egy egységes rendszerszemlélet alakuljon ki a tanulóknál. A gyerekek szociális háttere rendkívül szerteágazó, különböző az egészségi állapotuk, és az egészséggel kapcsolatos

ismereteik is, ezért úgy gondoltuk, hogy mindenképpen itt kell beavatkozni.

A kampányprogramok által kapcsolatba kerültünk a Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Debreceni Járási Hivatal Járási Népegészségügyi Intézetének munkatársaival, egészségfejlesztőkkel, és rajtuk keresztül Vighné Arany Ágnes egészségtan munkatankönyv szerzővel, akik a segítségüket ajánlották fel, hogyan alakítsunk ki közösen egy programot. Ennek köszönhetően intézményünk elnyerte az Örökös Ökoiskola címet. A modellprogram hat éve zajlik, először minden évfolyamon egy-egy osztályban indítottuk el, és kijelöltünk egy másik osztályt kontrollcsoportként, akik nem a program szerint haladtak, nem voltak speciális óráik. Jelenleg az ötödik évfolyamig minden osztályt érint a program, a felső tagozatosoknál pedig integráltuk a különböző tárgyakba beágyazva az egészségneveléssel kapcsolatos ismereteket. A magyar nyelv és irodalom tantárgy kapcsán a szólásokba, közmondásokba és mesékbe ágyazott egészségtan ismeretekkel, a matematika tantárgynál a népegészségügyi mutatókkal, statisztikákkal ismerkednek meg a gyerekek, a földrajzóra során a környezet- és egészségtudatos magatartást sajátítják el. Az önismeret a művészeti órákba beágyazva került a tananyagba, a családi életre való nevelés pedig az életvitel és gyakorlat óra anyagának része.

– Melyek a program főbb célkitűzései?

– Legfőbb célunk, hogy a tanulók kellő ösztönzést és tudást szerezzenek az egészséges életvitel kialakításához. Ezen belül pedig a természetudományos kompetencia bővítése, az egészség és az ember megismerése tárgykörbe tartozó kompetenciák, életminőség-javítás, és az egészségi, illetve környezeti nevelés összehangolása. Az évek folyamán a tartalmi fejlesztés is cél volt, azoknak a folyamatosan gyarapodó tapasztalatoknak a birtokában, melyeket az évek során leszűrtünk, majd a következő tanulócsoportok oktatásánál, nevelésénél felhasználtunk.

– Milyen különbségeket tapasztaltak a programban részt vevő és az abból kimaradó csoportok között?

– Az első méréseknél is nagyon szembetűnő különbségek voltak. Rögtön látszódtott, hogy a kontrollcsoport nem biztos, hogy egy jó viszonyítási alap lesz, mert különbözőek voltak az osztályok képességeiket, előismereteiket tekintve, így ezt nem tartottuk objektív mércének; a későbbiek folyamán az évfolyamok eseté-

ben mindig inkább az önmagukhoz viszonyított változást néztük. A nagy tudásnövekedést látva – amely alsó tagozaton 20%, felső tagozaton pedig 25-30%-ot jelentett –, már a második félévben bevezettük valamennyi osztályban a programot.

– Milyen jellegűek a foglalkozások, amelyeken a gyerekek részt vesznek?

– Ezek nem tanórák. Alsó tagozaton az egyéb pedagógiai foglalkozások körébe építettünk be éves szinten tizennyolc órát, ami a délutáni foglalkozásokat jelenti. Felső tagozatban pedig teljesen integrálódott a program a tanmenetbe. Fontosnak tartottuk, hogy aktívan bevonjuk a gyerekeket, és a tanórai jelleg háttérbe szoruljon. Minden órát valamiféle gyűjtőmunka előz meg, pl. a testápolás, tisztálkodás témaköre kapcsán tisztálkodó szereket kellett a gyerekeknek elhozniuk otthonról az iskolába. Ilyen feladatok során a gyerekek gyorsan és könnyen megnyílnak, és el lehet velük sajátítani a helyes használati módot. Rendkívül kedvelik a családi élettel kapcsolatos foglalkozásokat, ahol a szeretetkapcsolatok megtárgyalására kerül sor. Az órára családi fotókat hozhatnak a gyerekek, tehát ez a foglalkozás a lelki egészséget szolgáló feladatként értelmezhető, ami a szociális kompetenciákat fejlesztette. A tananyagba beépülnek más jellegű gyakorlatok is, pl. légzőgyakorlatok, szemtorna, lúdtalpat és gerincferdülést megelőző gyakorlatok, amik arra szoktatják rá a gyerekeket, hogy ezeket a későbbiek folyamán is alkalmazzák. Nagy figyelmet fordítunk a sport szeretetének átadására. Iskolánk a tömegsport-foglalkozások széles skáláját nyújtja, ami lehetővé teszi, hogy a gyerekek a délutáni órákon is részt vehessenek ilyen jellegű programokon, ne csak a testnevelésórák alkalmával. Az egészségtan órákon is igyekszünk a gyerekek affinitásán változtatni a sporttevékenységek iránt, és

kialakítani egy olyan attitűdöt, ami ahhoz vezet, hogy önmaguktól, minden kényszer nélkül részt vegyenek sportfoglalkozásokon, vagy a hétvégén elmenjenek egy általuk választott szabadprogramra. Itt látszódtott a leginkább a visszacsatolás a szülők felé, hiszen olyan visszajelzések érkeztek, hogy miután otthon elmondták az iskolában hallottakat, a családot is arra inspirálták, hogy töltsék a hétvégét a szabadban. Nemcsak a gyerekekre hatott ez a program, hanem rajtuk keresztül kicsit a szülőkre is.

– Melyek az egészségtan tanítás tartalmi összetevői?

– Három fontos részt különböztetünk meg. Az első az egészséges életmódra nevelés, amibe beletartozik az egészséges táplálkozás megismertetése, az elsősegélynyújtás gyakorlata, az egészségmagatartás, a mindennapos testnevelés, és hogy a gyerekek megtanulják jól beosztani az idejüket egy meghatározott napirend szerint, és helyesen eltölteni a szabadidejüket. A második fontos elem a lelki egészség fejlesztése, ami magába foglalja a különféle relaxációs technikák elsajátítását, az egészséges önkép kialakítását, a másság elfogadását, a pozitív döntéshozás képességét és a konfliktuskezelést. Végül, de nem utolsósorban, a szeretetteljes, segítő életmód kialakítása is nagyon fontos része a programnak, ami segít a megfelelő értékrend és a gyerekek közötti kapcsolatrendszer kialakításában.

– Ki tudna emelni egy olyan területet, amiben a leginkább megmutatkozott a gyerekek tudáshiánya?

– Az önismeret, ami az alapja minden további ismeretszerzésnek, és annak, hogy a későbbiek folyamán egy

egészséges életvitelt tudjanak kialakítani. Mindenkinek tisztában kell lennie önmagával – pl. a sport területén is –, ha tudatában vannak saját képességeiknek, és megfelelő egészségtudattal rendelkeznek, akkor ki tudják választani maguknak most és később is azokat a mozgásformákat, amelyek a saját egészségüket szolgálják. Mi összekapcsoltuk az önismeretet az iskolában folyó tehetséggondozással, ahova ilyen jellegű órákat is beiktattunk. Az irodalmi és történelmi példák kapcsán is láthatjuk, hogy sokszor a nagyon tehetséges emberek rendkívül nehezen boldogultak a való életben, ezt igyekeztünk kiküszöbölni az önismeretre ható foglalkozások által.

– Mit mutatnak a tapasztalatok, a gyerekek érdeklődnek az egészséges életmód témájára iránt?

– A gyerekek nagyon érdeklődőek és közreműködők. A foglalkozások alatt eltűnik a tanórai jelleg, és arra helyezük a hangsúlyt, hogy megfigyelésekkel, kísérletekkel folyamatosan fenntartsuk az érdeklődésüket, a nagyoknál pedig a projektmódszert alkalmazzuk. Sokszor a gyerekek önként szerveződnek csoportokba, és maguk ajánlanak témákat, amiket szívesen feldolgoznának.

– A pedagógusok mennyire nyitottak az egészséges életvitel programra?

– Érdeklődéssel tekintettek elé, sokat dolgoztak, de rengeteg segítséget is kaptunk pl. Víghné Arany Ágnes részéről, aki a rendelkezésünkre bocsájtotta az egészségtan tankönyveit, amelyek 1–8. osztályra kidolgozottak, és ezeket taneszközként használták a kollégák. Segítőnk tanmenetjavaslatokat adott, oktatófilmeket kaptunk tőle, illetve a kollégák minden évben felkészítő tréningen vettek részt, bemutató foglalkozásokat tartottunk, ami hatékonyan segítette a munkájukat. Végeztünk elégedettség-mérést a pedagógusok részéről, másrészt nagyon érdekes volt azt megfigyelni, hogy náluk is életmódváltást tapasztaltunk. Nagyon egyszerű dolog, de pl. nőtt azon pedagógusok száma, akik kerékpárral járnak iskolába; ezt látni nagyon érdekes tapasztalat volt. A program általi tudásnövekedés rendkívüli mértékű, és ez mutatja azt, hogy érdemes folytatni.

– Milyen jövőbeni elképzelései és céljai vannak még az egészségnevelési program megvalósítása terén?

– Széleskörű és gyermekközpontú, hatékony együttműködés az intézményen belül és koordináció más oktatási intézményekkel, intézmények között. A Bolyai mint mintaiskola három területen nyújthat szakmai támogatást: egyfelől tantervi és módszertani segítséget tankönyvekkel, másrészt tanmenettel és oktatófilmekkel, műhelymunkákkal, illetve koordinátor és konzultációk segítségével, harmadrészt pedig pedagógusok továbbképzésével, bemutató órákkal és óravázlatokkal. Azt szeretnénk, hogy minél több iskola adaptálja ezt a jó gyakorlatot. Célunk természetesen más intézményekkel együttműködni, akár a civil szférával, akár más oktatási intézményekkel, hiszen a tapasztalatok átadása nagy segítség bármilyen program megvalósításában.

Ne halat, hanem horgászbotot adjunk a kezükbe!

Szöveg: **Maczák Ibolya**

A pályaválasztás tényezőivel – nehézségeivel és ezek megoldási lehetőségeivel – kapcsolatban számos kérdés merülhet fel. Ezek közül tettünk fel néhányat **Gebauer Ferenc** pszichológusnak.

– Hogyan alakul ki a humán vagy a reál érdeklődés?

– Fontos megjegyezni, hogy a kettő nem állítható ellentétbe egymással. Van olyan diák, akire mindkettő jellemző, és olyan is, akinél egyik sem kialakult. Az érdeklődés kialakulása – kissé leegyszerűsítve – egy tanulási folyamat. Ha egy adott tevékenységünkért megerősítést kapunk – akár külső elismerés, akár a saját cselekvés feletti öröm formájában –, igényünk támad annak megismétlésére. Ez egyfajta preferencia formájában állandósulhat. Első megközelítésben ezeknek a preferenciáknak mentén zajlik a pályaválasztás. Ebben a tág értelmezésben a humán-reál érdeklődés aszerint alakul, hogy mely területekről kaptuk az említett pozitív élményeket. Az érdeklődés természetesen nem független a *személyes adottságoktól* (képességektől, személyiségvonásoktól), de fontos élményektől, életeseményektől sem. A reál érdeklődés alapjai olyan képességek, amelyek elsősorban a világ objektív összetevőire irányítják a figyelmet. Az ilyenek nem igénylik feltétlenül az *értelmezést*, a *szubjektív* értékelést, és nem jelennek meg bennük például a humán irányultsá-

got inkább jellemző esztétikai szempontok sem. Az intellektuális érdeklődést elsősorban a kíváncsiság és a belsővé tett szabályok, azaz egyfajta logika követése jellemzi. Hogy ezen belül ténylegesen kialakul-e olyan érdeklődés, amely a pályaválasztás alapja lehet, az számos egyéb tényezőtől is függ. Ez lehet például iskolai siker, társas bevalóság, a tanári biztatás és elismerés is. Eddig az érdeklődés *intellektuális* formáiról ejtettünk szót, de nemcsak ezek állhatnak egy-egy pályaválasztási döntés háttérében. Vannak, akik a megismeréssel szemben inkább a *cselekvést* részesítik előnyben, amely során konkrétan tevékenykedhetnek, létrehozhatnak valamit. Ennek mentén lehet valakiből például cukrász vagy restaurátor. Itt jegyzem meg, hogy bár fontos komponens az érdeklődés, a pályaválasztásban nem okvetlenül ez játssza a vezető szerepet.

– Az érdeklődésen kívül mely tényezők játszanak még szerepet a pályaválasztásban?

– Elsőként beszélhetünk a *biztonság iránti szükséglet*ről. A pályát alakító döntéseket *életviteli feladatoknak* is tekintjük, amelyekkel a fiatal először és leghangosabban akkor találkozik, amikor szembesül azzal, hogy hamarosan elhagyja a gyerekkort jelentő, kötelező iskolát. Ez a tény mindenképp szorongás forrása, hiszen számos más, a mélyben húzódó kérdésre is választ kell adni: „*ki is vagyok én?*”, „*milyen akarok lenni?*”, „*hogyan akarom alakítani a kapcsolataimat, megélni az önállóságot?*”, stb. A konkrét pályaválasztási feladatok ezek

” Egy kémiatanár feladata nemcsak a szakismeretek átadása, hanem az is, hogy megismertesse a diákokat a ráépülő szakmákkal, illetve a tantárgy hasznosságával, használhatóságával. Az egymástól való tanulás, a korábban végzett diákok életpályájának láthatóvá tétele jó példája lehet a segítségnek, mint ahogy az is, ha különböző foglalkozású felnőttek (szülők) ismertetik meg szakmájukkal, hivatásukkal a gyerekeket egy-egy osztályfőnöki óra keretén belül. ”

közé az életfeladatok közé ágyazódnak be. Egy pályaválasztási döntést akkor fog a fiatal megfelelőnek érezni, ha azt az érzést közvetíti számára, hogy ez „jó lesz”, azaz, szolgálja a felnőtté válását, fejlődését, kibontakozását. Mivel sok esetben éppen az *érdeklődés hiánya* teszi a fiatal számára átélhetővé a döntés nehézségét, fontos szerepet kapnak egyéb támpontok is.

– Melyek lehetnek ezek?

– Ilyen az *értékorientáció*, amely a szocializáció folyamán és saját tapasztalatok mentén alakul. Gyakran ennek közvetítésével kerülnek előtérbe különféle praktikus kérdések: lesz-e kereslet arra a szakmára, megnyit lehet vele keresni... A serdülőkre jellemző módon, egy-egy dilemmában gyakorta megjelenik az örömelev és a realitáselv „versengése” is: a személyes jóérzésünk fontosabb-e, vagy a minket körülvevő világ szabályaihoz igyekezzünk-e alkalmazkodni. Ezek a nehézségek egyfajta *fejlődési krízist* eredményeznek, melynek megoldási próbálkozásai során lassan-lassan kitermelődnek a saját értékek, megoldások: épül és erősödik az *identitás*. További fontos tényező a diákokat körülvevő *társas közeg* – elsősorban a család. A számos, közismert pozitív hatótényező közül (minta, támogatás, elvárások) itt most csak egyetlen fontos, a jelen társadalmi valóságot jól mutató jelenséget emelnék ki: amiket „otthoni ártalmaknak” nevezek. A társadalmat aktuálisan jellemző divatok és hiedelmek ezeken a csatornákon (a fiatal számára érzelmileg fontos társadalmi közegben) erős befolyást tudnak gyakorolni – gyakran negatív irányba. Az ilyen vélemények, mint például „*mindenképpen egyetlenre kell menni, mert csak úgy lehet a továbbiakban boldogulni*”, vagy „*nem érdemes bölcsészkarra felvételizni, mert az ott tanultakból úgysem lehet megélni*” nagy nehézséget okoznak azoknak a fiataloknak, akiknek még nem (vagy nem ilyen irányban) érlelődött meg a pályaelképzelésük. Ma szerencsésnek mondható az a diák, aki nem találkozik ehhez hasonló üzenetekkel.

– Milyen konkrét lépésekkel segítheti az iskola a tanulókat a pályaválasztásukban?

– Az iskolában a diák számos visszajelzést kap magáról. Jó esetben ezek pozitívan és számára elfogadhatóvá formálják az énképét, és segítik az érdeklődését – ez azonban sok tényezőtől függ (az iskola légkörétől kezdve az oktatáson át, a közvetlen társas környezetig). Az iskola sokat segíthet, ha segít túllátni saját „falain” – például a szűk értelemben vett tantárgyi kereteken. Egy kémiatanár feladata nemcsak a szakismeretek átadása, hanem az is, hogy megismertesse a diákokat a ráépülő szakmákkal, illetve a tanultak hasznosságával, használhatóságával. Az egymástól való tanulás, a korábban végzett diákok életpályájának láthatóvá tétele jó példája lehet a segítségnek, mint ahogy az is, ha különböző foglalkozású felnőttek (szülők) ismertetik meg szakmájukkal, hivatásukkal a gyerekeket egy-egy osztályfőnöki óra keretén belül. A pedagógusok gyakran tartanak attól, hogy meglátásaikkal rossz irányba befolyásolhatják a diákat, így inkább nem véleményezik pályaelképzeléseiket –, holott többnyire inkább segítséget nyújthatnának vele. A döntés felelősségét nem kell ilyenkor átvállalnia a tanárnak. Fontos feladat jut az iskolának a diákok pályaválasztással kapcsolatos *önismeretének* fejlesztésében is. Az *önismeret* a tapasztalatszerzés „belső” oldala: elsősorban nem azt jelenti, hogy sokat tudok magamról, hanem azt, hogy sok mindent tudok a világról – *én magam* –, mert sokféle *tapasztalatot* szereztem. Segítségforrás lehet tehát az iskola részéről, ha sokféle helyzetbe hozza a diákokat – ha támogatja őket abban, hogy számos területen kipróbálhassák magukat –, mert ennek segítségével erősítheti a gyerekek pályaválasztásának önismereti alapját. Ezek a tapasztalatok segítenek kibontakoztatni azokat a biztos és pozitív énkép-elemeket, amelyek elősegítik a gyerekek véleményformálását, és amelyek révén dönthetnek egy adott szakma vagy tanulmány választása mellett.

– Mi lehet a szerepe a pszichológusnak a pályaválasztás során?

– A pályaválasztási tanácsadás két, talán legfontosabb lehetősége, hogy a fiatalok *személyes figyelmet* kaphatnak a konzultációk során, illetve, hogy *segítséggel, de önálló aktivitással* vehetnek részt az előttük álló feladtaik megoldásában. Ennek során számos visszajelzést kaphatnak magukról – kompetenciáikról, érdeklődésük jellegéről, személyes tulajdonságaikról –, megvitathatnak aktuális és fontos kérdéseket, és teret kaphat bármilyen kérdés, amely foglalkoztatja őket. A pszichológus támogatása a belső erőforrások fokozására irányul, és azt célozza, hogy a fiatal a megoldást önállóan találja meg, képletesen szólva: hajat, hanem horgászbotot igyekszik a kezébe adni. Egy kémiatanár feladata nemcsak a szakismeretek átadása, hanem az is, hogy megismertesse a diákokat a ráépülő szakmákkal, illetve a tantárgy hasznosságával, használhatóságával. Az egymástól való tanulás, a korábban végzett diákok életpályájának láthatóvá tétele jó példája lehet a segítségnek, mint ahogy az is, ha különböző foglalkozású felnőttek (szülők) ismertetik meg szakmájukkal, hivatásukkal a gyerekeket egy-egy osztályfőnöki óra keretén belül.

Mézőknők és óvóbácsik

Szöveg: **Baka Ildikó** | Fotó: Nagy Gábor

Dr. Nagy Beáta közgazdász-szociológus, a Budapesti Corvinus Egyetem Társadalomtudományi Karának docense meggyőződéssel vallja, hogy a társadalmat csak gazdagítja, ha több mézőknő és férfi óvodapedagógus tevékenykedik benne. Hogy miért? Erről is beszélgettünk.

– Az elmúlt években egyre többször hallottuk, hogy a férfiak megjelentek a szociális érzékenységet igénylő, segítő pályákon, a nők pedig a kemény üzleti életben. Csak néhány esetről, vagy tendenciáról van szó?

– Külön kell választani a nemzetközi és a magyar tendenciákat. Ha az európai uniós adatokat nézzük, láthatjuk, hogy ott elég egyértelmű változás van, a magyar adatok azonban stagnálnak. Magyarországon majdnem minden oktatási területen többségben vannak a lányok, már az orvosképzésben is, a közgazdászoknál pedig már az 1960-as évek óta. A műszaki és az informatikai terület az, amelyik nagyon makacsul tartja magát, és ott nem nagyon lehet látni ilyen növekedést.

A férfiak pedig nem igyekeznek a női pályák felé. Ennek két fő oka van: az egyik az anyagi megbecsültség hiánya, a másik a kulturális helytelenítés. Az előbbivel kapcsolatban: van érdeklődés az ilyen jellegű munkák iránt, viszont annyira rosszul fizetettek ezek a szakmák, hogy azok közül, akik elkezdnek ezen a területen tanulni, nagyon sokan pályaelhagyók lesznek. Tehát például óvodapedagógusnak tanulnak, de ha azzal szembesülnek, hogy nem érik el azt a keresetet, amit egy férfitől el szoktak várni, vagy amennyit ők szeretnének keresni, akkor váltanak. Nemzetközi példák azonban vannak ezeknek a mintáknak a változására. Németországban például az elmúlt időszakban nagyon sok férfi került gondozó és óvodapedagógusi pályára. A kulturális helytelenítésről szólva azt mondhatjuk, hogy a szakirodalom szerint a társadalom sokkal megengedőbb azzal, ha a nők jelennek meg a korábban férfiak által dominált területeken, mint ha a férfiak lépnek korábban nők által uralt területekre. A társadalom azt gondolja, hogy nem férfinak való munka egy óvodában gyerekekkel foglalkozni.

– Igaz az, hogy Magyarországon túl sok a diplomás, szakmunkásból viszont hiány van?

– Tudom, hogy az az általános nézet, hogy túl sokan járnak egyetemre, de ez nem igaz: Magyarországon

Inkább azokra a szakokra jelentkeznek, amelyek jobban szem előtt vannak a médiában. Sok szakma eszébe sem jut a fiataloknak, mert nem hallottak róla, pedig lehet, hogy komoly piaci kereslet van rá.

se járnak többen, mint más európai országban. Azt gondolom, hogy nem a szakiskolákat, hanem inkább a felsőfokú szakképzést kellene erősíteni, azaz az érettségi utáni és az egyetem előtti szakaszt, mert egy jó szakembernek beszélnie kell idegen nyelveket, meg kell értetnie magát egy külföldi megrendelővel is. Tehát a legjobb, ha valaki előbb leérettségizik, aztán tanul szakmát. Ez pedig azt sem zárja ki, hogy esetleg még egyetemre is megy.

– Van-e különbség abban, amilyen elemek szerepet játszanak egy 14 éves fiú és egy ugyanilyen korú lány döntésében? Mi alapján döntenek egy-egy foglalkozás, középiskola mellett?

– Szerintem nemtől függetlenül mindenki az alapján keresgél, hogy mi az, amiben önmagát meg tudja valósítani. Ebben a korban elsősorban azt nézik, hogy milyen tárgyakat szeretnek, mire van affinitásuk, másrészt az is számít, hogy az adott szakmának milyen a presztízse.

– Később, az egyetemre készülve már a munkaerő-piaci igényekre is gondolnak? Utánajárnak, hogy mennyire telített a kinézett szak, vagy az érdeklődési körük sokkal meghatározóbb?

– Tapasztalatom szerint a diákok nem feltétlenül nézik a piaci viszonyokat. Ha csak a munka-

erőpiacot néznék, akkor mindenki mérnöknek vagy informatikusnak menne. Az adatok viszont azt mutatják, hogy ezekre a szakokra annyira sokan nem szeretnének menni. Inkább azokra a szakokra jelentkeznek, amelyek jobban szem előtt vannak a médiában. Sok szakma eszébe sem jut a fiataloknak, mert nem hallottak róla, pedig lehet, hogy komoly piaci kereslet van rá. Tehát nem elég széleskörű a tájékozottságuk.

A másik probléma az, hogy sokszor a szülők és a pedagógusok sem tudnak segíteni, mert annyira megváltozott a munka világa, annyira sok újfajta foglalkozás van, hogy ezekről nem is tudnak az idősebb generációk.

” **A társadalom sokkal megengedőbb azzal, ha a nők jelennek meg a korábban férfiak által dominált területeken, mint ha a férfiak lépnek korábban nők által uralt területekre.** ”

– A szülőknek és pedagógusoknak tehát az a feladatuk, hogy szélesítsék látókörüket? A fiúkra az apa és a férfi tanárok, a lányokra az anya és a tanárnők gyakorolnak nagyobb hatást?

– Nem feltétlenül. Korábbi kutatásaim azt igazolták, hogy a sikeresnek nevezett nőket, akik ki mertek lépni a komfortzónájukból, nagyon erősen támogatta az apjuk. Ha a lányok és az apjuk közötti kapcsolat jó, és az apa támogató, akkor az hihetetlenül jól elő tudja mozdítani a lányok pályáját, és át tudnak lépni más, akár férfias területre, míg az anyák sokkal inkább a tradicionális irányba terelik a lányokat.

Azt pedig, hogy a pedagógusok mit tudnak tenni, nagyban befolyásolják az adott iskola erőforrásai. Az a tapasztalatom, hogy pályaeorientációs programok csak néhány jobb helyzetű gimnáziumban indulnak, országosan ez szerintem nem jellemző. Fontos lenne az is, hogy a tankönyvek ne tartalmazzanak sztereotip nézeteket, rajzokat.

Ami még segítheti a pályaválasztást, az a Lányok Napja kezdeményezés, amit a Nők a Tudományban Egyesület indított el, külföldi modell alapján. Ez a rendezvény arról szól, hogy áprilisban egy napra a munkahelyek – a Microsofttól kezdve a Műegyetemen és a Telekomon át egészen a Preziig – kinyitják kapuikat, és programokat szerveznek gimnazista lányoknak. A cél az, hogy megmutassák, hogy egy ilyen helyen informatikusként vagy mérnökként dolgozni nem misztikus dolog. A program Németországban, Luxemburgban, Svájcban nagyon jól működik, és elkezdődött Magyarországon is. Valaki azt mondta Németországban, hogy ilyesmit csak lányok-

nak szervezni diszkriminatív, így hát elindult a Fiúk Napja is, nekik az oktatással, neveléssel, gondozással kapcsolatos pályákat mutatják be.

– A szülők és a pedagógusok mellett a médiának is nagy a felelőssége.

– Óriási. A felkapott slágerszakok azért vannak ilyen kiemelt helyen, mert ez kerül a diákok szeme elé. Azt látják, hogy például nemzetközi tanulmányok szakra menni, aztán külföldön diplomataként dolgozni jó lehet. Vannak ilyen klisék. A médiának tehát nagyon jelentős szerepe van abban, hogy milyen pályákat, és hogyan mutat be.

– A nők ma hogyan tudják a munkát összeegyeztetni a családdal?

– Nehezen. A legtöbb munkahelyen sokat kell dolgozni, és elvárják az állandó rendelkezésre állást. Viszont az is egyértelmű, hogy ma már a férfiak egy része szeretne részt venni a gyereknevelésben. Az én szüleim generációjára még az volt jellemző, hogy a nő felelt a gyerekekért, a férfi pedig csak a munkájára, karrierjére figyelt, ma már a férfiakban is megvan az az igény, hogy aktív apák legyenek, és a nők is elvárják, hogy megosszák a feladatokat. Látok egy olyan tendenciát, hogy a fiatalabb, képzettebb, városi férfiak közül sokan igyekeznek részt venni a gyereknevelésben.

– Ön szerint jót tenne a társadalomnak, ha több mérnök nő, informatikus nő és több férfi óvodapedagógus, ápoló lenne?

– Igen, két okból is. Ha több nő kerülne informatikai pályára, az egyéni, vállalati és társadalmi szinten is jó lenne. Egyéni szinten azért, mert azoknak a lányoknak, akik például most bölcsészkaron végeznek, és nem kapnak állást, informatikusként lenne munkájuk. A vállalatok pedig érdekeltek abban, hogy sokféle munkaerőt alkalmazzanak, fontos számukra a diverzitás, hiszen a felhasználók között is jelen vannak a nők, ők is ugyanúgy használják a technikai eszközöket. A cégek Magyarországon is keresik a női informatikusokat, akiket felvehetnének, de nincsenek –, vagy csak elvétve vannak ilyen jelöltek. Makroszinten pedig azért lenne előnyös, mert mérnökből és informatikusból hiány van. A másik oldal pedig az, hogy ha több férfi kerülne például az óvodákba, az jó lenne egyéni szinten, hiszen sok férfiban megvan a vágy, hogy gyerekekkel foglalkozzon, sokan értenek is hozzá, és tényleg ezt szeretnék hivatásuknak. Jót tenne az egyszülős családban nevelkedő gyerekeknek is, hiszen több férfimodellt láthatnának. Összességében rengeteg előnye van annak, ha az emberek nem a társadalmi kényszerek, hanem az érdeklődésük szerint választanak pályát. Mindenki csak jól járhat, ha azon a területen fejtheti ki képességeit, ami iránt a legnagyobb elhivatottságot és affinitást érez.

Osztályfőnökök a pályaválasztásról

Szöveg: **Mizsei Bernadett**

Információk első kézből a sikeres pályaválasztásért

Helyi szakemberek, vállalkozók, egyetemi tanárok és hallgatók segítségét is felhasználják a sümegi Kisfaludy Sándor Gimnázium tanárai, hogy végzős diákjaik sikeresen válasszanak pályát maguknak. **Szeidlé Lakos Éva** intézményvezető arról is beszélt folyóiratunknak, miért tartanak a szülőknek pályaválasztási értekezletet.

– Milyen módszerekkel segítik a diákokat, hogy megtalálják a számukra megfelelő pályát?

– Négy-, illetve öt éves gimnáziumi képzésünk során többoldalú tájékoztatást kapnak a tanulók. A felsőfokú tanulmányokat választók számára jó lehetőség, hogy évről évre több egyetem küldi el tanárait, hallgatóit az iskolánkba, így helyben, közvetlenül tehetik fel kérdéseiket a fiatalok a legilletékesebbeknek. Természetesen az egyetemek nyílt napjaira is elengedjük tanulóinkat, hogy személyes benyomásokkal gazdagodjanak. A végzős évfolyamhoz minden évben meghívjuk a munkaügyi központ munkatársát, aki tájékoztatja diákjainkat a hiányszakmákról, az elhelyezkedési lehetőségekről. A Fűrge Diák Iskolaszövetkezet képviselője is ellátogat hozzánk, új információkkal a munkaerőpiacról.

– Saját szervezésű programjaik is vannak?

– Igen. Volt diákjainkat különböző rendezvényekre hívjuk, ahol előadást tartanak saját szakmájukról. Szerveztünk háromhetes projektet „Tiéd a pálya” címmel, amelynek keretében tanulóink különböző szakmákkal ismerkedtek meg. A helyi szakemberek, vállalkozók fogadták a gyerekeket, és élményszerűen mutatták be saját szakmájukat. A gyerekek a projekt végén számítógépes összeállítást készítettek a tanultakról. Iskolánk több fogadóhellyel is együttműködik a közösségi szolgálat teljesítésére, a diákok itt is tapasztalatokat gyűjthetnek.

– Mennyire ismerik a tanárok a gyerekek érdeklődési körét?

– Az együtt töltött évek alatt kiderül, ki mire képes. A sümegi gimnázium családias, kétosztályos évfolyamainak vannak, így a viszonylag kis létszám lehetővé teszi, hogy minden egyes diákra odafigyeljünk. Kollégáim egyénileg is beszélgetnek a gyerekekkel.

– A szülőkkel külön is egyeztetnek? Megvitatják velük a diákok jövőjét?

– A szülők ritkán keresnek fel bennünket a pályaválasztással kapcsolatban. Éppen ezért találtuk ki pár évvel ezelőtt, hogy a végzős évfolyamon osztályonként olyan

szülői értekezletet tartunk, ahol valamennyi ott tanító kolléga részt vesz. Rengeteg kérdést tesznek fel ilyenkor, vagyis szükség van erre a fajta kommunikációra.

– A tanárok, az iskola hogyan tájékozódik az egyes szakmákról, iskolákról?

– Amíg nyomtatott formában kiadták a *Felsőoktatási Felvételi tájékoztatót* és a *Felvételi Tájékoztatót*, addig rendeltünk néhány darabot az iskolai könyvtárba. Megrendeltük végzőseink számára a *Felvi Magazint*. Az OKJ képzésekről az *Iskola előtt – iskola után* című kiadványban találnak információt. Felhívjuk a tanulók figyelmét az információkat tartalmazó weboldalakra, például a *felvi.hu*-ra vagy a *mot.hu*-ra, és részt veszünk a pályaválasztási börzéken.

– Hogyan zajlik Önöknél a felvételi felkészítés?

– Gimnáziumi tanulmányaik utolsó két évében valamennyi diákunk választ legalább egy tantárgyból külön felkészítő foglalkozást (korábban fakultációnak neveztük), amely a közép- vagy emelt szintű érettségi vizsgájához, illetve a továbbtanulásához szükséges. Az alsóbb évfolyamokon szakköröket, ingyenes nyelvvizsga és ECDL-vizsga felkészítőket kínálunk.

– Mikor kell elkezdni foglalkozni a pályaválasztás kérdésével?

– Jó minél előbb elkezdni, mert az a tapasztalatunk, hogy még 18-19 évesen is sokan tanácstalanok, és csak az utolsó pillanatban határozzák el magukat. Pedig folyamatosan próbáljuk tudatosítani bennük, hogy a felsőfokú továbbhaladásban előnyhöz jutnak azok, akik éveken át tudatosan a kijelölt céljuk felé haladnak.

Észrevétlen és permanens felkészülés a sikeres felvételi titka

Folyamatosan és mindeközben észrevétlenül kell felkészíteni a diákokat a pályaválasztásra, az iskolavezetés, az osztályfőnök, a szaktanárok és az iskolapszichológus együttműködésével – véli a veszprémi Lovassy László Gimnázium intézményvezető-helyettese. **Pálffy Zoltán** szerint az emelt szintű érettségire készülő csoportokat úgy kell szervezni, hogy hasonló képességű és érdeklődésű diákok kerüljenek össze, motiválva egymást is a minél jobb teljesítményre.

– Hogyan készítik fel a diákokat a pályaválasztásra?

– A Lovassy László Gimnáziumban a pályáorientáció végigkíséri a diákok gimnáziumi éveit. Történik egyrészt a szaktárgyi órákon a pedagógusok közvetítésével, osztályfőnöki órákon az osztályfőnök segítségével, illetve külső előadók meghívásával és közösségi szinten is: a gimnáziumon belül a diáknapon, szakmai előadásokon, az iskolán kívül pedig felsőoktatási intézményekben és termelőüzemekben. Szakmai együttműködések kötöttünk több rangos egyetemmel, amelyek minden diáknapon képviseltetik magukat iskolánkban. A pályaválasztásban és a pályáorientációban nagyon sokat segít az iskola pszichológusa, aki a végzős osztályokban beszélgetéssel, kérdőívek kitöltésével és azok kiértékelésével segíti a döntés meghozatalát.

– Mielőtt tanácsot adnak a diákoknak, egyeztetnek a szülőikkel?

– A pályaválasztás összetett kérdés: mi tudjuk biztosítani a szakmaiságot, segíthetjük a döntést, azonban a továbbtanulás sajnos pénz kérdése is. Nemcsak az esetleges költségtérítés kifizetése okozhat problémát a családoknak, hanem az utazás, az albérlet és a mindennapi kiadások fedezése is. Így a családokkal való egyeztetés, a család szempontjainak megismerése egyaránt fontos a tanácsok megfogalmazásakor.

– Hogyan segítenek azokon, akik még az irányt sem tudják meghatározni?

– A szaktárgyi órák orientációin túl kilencediktől kezdve a diáknapok adnak lehetőséget a helyes irány megtalálásában, amelynek keretében felsőoktatá-

si intézmények mutatkozhatnak be iskolánkban. A fakultáció (jelenlegi nevén emelt szint) választása előtt egy tájékoztatón a diákok átfogó képet kapnak a felsőoktatás rendszeréről, a bekerülés feltételeiről és a pontszámítási módszerekről. Az utolsó évben pedig a felsőoktatási intézmények nyílt napjain bővíthetik ismereteiket a tanulók. Mindezek mellett a diákok követik az internetes portálokat, mi pedig átadjuk nekik az intézményünkbe érkezett szórólapokat, kiteszünk plakátokat. Persze számunkra a minta, a követendő példa megmutatása sokkal fontosabb, így minden évben több egykori diákunkat meghívjuk, akinek életpályája, pályaválasztási döntése sikeresnek mondható.

– Hogyan zajlik a felvételire való felkészítés?

– Az iskolánkban több évtizedes hagyományra épülő, de az elvárásokhoz állandóan alkalmazkodó fakultációs (emelt szintű képzés) rendszer működik. Az utolsó két évben a diákok két felvételi tárgyból választhatnak emelt szintű képzést, ahol célirányosan az emelt szintű érettségire készülnek fel. Iskolánk sajátja, hogy a csoportokat úgy szervezzük, hogy hasonló képességű és érdeklődésű diákok kerüljenek ezekbe a csoportokba, motiválva egymást is a minél jobb teljesítményre.

– Mikor kezdődik a Lovassy László Gimnáziumban a diákok felkészítése a pályaválasztásra?

– Fokozatosan, észrevehetetlenül, s mindeközben tudatosan. Fokozatosan, azaz végig az öt év alatt, a vége felé nagyobb intenzitással. Észrevehetetlenül, azaz nap mint nap az órákon, a szünetekben, a folyosón, a diáknapon, és egy-egy érdekfeszítő előadás közben. S tudatosan, azaz egy közösségként: az osztályfőnök, a szaktanár, az iskolapszichológus, az iskolavezetés és felsőoktatás résztvevőinek kooperációjával.

BIOLÓ

TÖRTÉNEL

KÉM

MAGYA

Bizalmon alapuló tanácsadás

Nem csak az érdeklődési kör, az anyagi helyzet is komoly befolyással van a diákok pályaválasztására – a Keszthelyi Vajda János Gimnázium igazgatója szerint.

Szörényi Zoltán azt vallja, minden tanulóval külön-külön el kell beszélgetnie az osztályfőnököknek vagy a továbbtanulást segítő tanároknak, esetleg az igazgatónak, és mivel jó a kapcsolat a diákokkal, náluk nincs szükség külső tanácsadóra. Bevett gyakorlat viszont visszahívni az egykori diákokat, akik a Tudományos Nap keretében beszámolnak saját tapasztalataikról, élményeikről és az elkerülhetetlen buktatókról.

– Nem lehet könnyű tanácsot adni ma a diákoknak, amikor ilyen sokrétű és soktényezős a felsőoktatási rendszer.

– Minden téren rendkívül nehéz és felelősségteljes napjainkban a diákok számára tanácsot adni, különösen a továbbtanulást illetően. Bonyolult és sokváltozós a helyzet: nem mindegy, hogy költségtérítéses vagy államilag támogatott iskolát kell találni számára, Magyarországon, külföldön, Budapesten, vagy az otthonához közel szeretne tanulni. A helyzetet az is megnehezíti, hogy váratlanul és kiszámíthatatlanul alakulnak a kvóták és a ponthatárok, így nehéz megbecsülni az esélyeket.

– Hogyan lehet mégis segíteni nekik?

– Mi a gyerekekre koncentrálunk: minden segítséget megadunk ahhoz, hogy a lehető legtöbbet tudjanak és a lehető legtöbb pontot gyűjtsék össze. Természetesen számít az érdeklődésük, a társadalmi helyzetük is, de sajnos jelentős paraméter a pénz. Így azt is számításba kell venni, hogy mennyibe kerül az adott iskola évente, és mit ad a befizetett pénzért cserébe.

– Hogyan működik a gyakorlatban ez a támogatás?

– Képzési rendszerünket úgy építettük fel, hogy az évek alatt fokozatosan tereljük az érdeklődési irányba felé a gyereket. Később mindenkivel leülünk, egyeztetünk, segítjük a döntésben. Az osztályfőnökök, a továbbtanulást segítő tanár, vagy akár az igazgató is lehet a segítő. Fontos a szülői támogatás – főként az anyagiakban –, ezért a szülők napjainkban erőteljesebben beleszólnak a döntésbe. Természetesen minden tantárgyból, amire igény van, tartunk felvételi felkészítést. Egyébként mi már a gimnázium előtt foglalkozni kezdünk későbbi diákjainkkal: a 6-7-8. osztályokban szakköröket, versenyeket tartunk a keszthelyi általános iskolásoknak. Ezek során megismerhetik a gimnáziumot és a kínálatainkat.

– Általában tudják a tanulók, milyen irányban tanuljanak tovább?

– Nagyon ritka az a tanuló, aki a 12. évfolyamban még nem tudja az irányt. A legnagyobb probléma inkább az, hogy néhány szak vagy iskola esetén nem világos, hogy mi van a háttérben, mire lesz jó az ott megszerzhető diploma.

– Szakembereket meghívunk előadni?

– Vagyunk olyan kapcsolatban a diákjainkkal, hogy külső segítségre nincs szükség. Sikerességünket mutatja, hogy magas a felvettek aránya. Például a frissen érettségizettek közül volt 100 százalékos beiskolázásunk is. Természetesen ez a jelentkezőkre vonatkozik. Évente egy-két diákunk ugyanis nem felvételizik különféle okok miatt.

– Hogyan tájékozódnak a felsőoktatási intézményekről?

– Fontos információforrás az internet, de nem személyes és nem megbízható. Helyette, vagy inkább mellette a már egyetemista volt diáktársak véleménye a mérvadó. Ezért vezettük be a gimnáziumunkban az úgynevezett Tudományos Napot, amikor a közelmúltban végzett diákjaink tartanak előadást a mostaniaknak, tudományokról, egyetemekről, a lehetőségekről. Például egyre népszerűbb külföldre járni egyetemre, de nem tudják, hová menjenek, és milyen egyáltalán ott az élet. Ezekről legjobb első kézből hallani. Ezen kívül tanáraink és már befutott volt diákjaink mesélnek a tanulónak életről, tudásról, sikerekről és kudarcokról.

GIA

EM

IA

AR

Pályaválasztás, pályaorientáció: minden lehetséges megoldást érdemes végiggondolni

Az élet egyik legnagyobb döntése

Szöveg és fotó: Ollári Gergely

Pályaválasztás, pályaorientáció, továbbtanulás. Mi köti össze ezeket a szavakat? Hogy a gyermek első komoly döntéséről van szó. Az általános iskola vagy a középiskola végeztével diákok százezreinek kell döntést hoznia arról, hol folytassák tanulmányaikat. A döntés, a megfelelő döntés meghozatala pedig nem egyszerű feladat. Ki segítsen ebben, mi motiválja a gyermekeket, lehet-e őket befolyásolni szülőként? Interjúcsokrunkban ezekre a kérdésekre kerestük a választ. Megszólaltattunk két általános és két középiskolást, mondják el ők, miként fognak választani, vagy már hogyan választottak. Természetesen a szülők szerepére és feladataira is kíváncsiak voltunk.

Nem mindegy, hogy szakközépiskola, öt- vagy négyosztályos gimnázium

– Mi alapján választottad ki azt az iskolát, azokat az intézményeket, ahol tovább szeretnéd folytatni a tanulmányaidat?

– Elsősorban azokat az iskolákat szeretném megjelölni, amelyekben indítanak ötévfolyamos osztályt, melynek az első évében intenzív angol nyelvtanulás folyik. Az angol nyelvvel már régóta ismerkedem, és szeretném is minél jobban megtanulni, ezért fogok egy olyan intézményt választani, ahol ezt megtehetem.

– Osztályfőnöki órán szoktatok a továbbtanulásról beszélgetni?

– Igen, több ilyen osztályfőnöki óra is volt. A tanárnő ilyenkor sokat elmond nekünk az iskolákról, hogy hol, milyen és milyen jellegű tanítás van. El szokta mesélni, hogy a sportos iskolák miért jók, vagy, hogy miért érdemes szakközépiskolába, vagy éppen gimnáziumba menni. Előtte azt is megbeszéljük, hogy ki, milyen tantárgyból jó, és ért el már jó eredményeket. Nálunk egyébként sokan választanak olyan szakot, amelyen azt tanulhatják, amit igazán szeretnek. Elméletileg majd a tanárral személyesen is le kell ülnünk egy fogadóórán erről beszélgetni, amikor a szüleink is ott vannak velünk.

– Te beszélgettél már a szüleiddel arról, hogy melyik iskolát szeretnéd választani? Adtak tanácsot?

– Többször beszélgettünk róla. Az interneten is megnéztük az iskolák bemutatkozásait. Szüleim azt tanácsolták, hogy ötévfolyamos iskolát válasszak. Így esett a választás arra az intézményre, ahol az első „nulladik” évfolyamban inkább a nyelvtanulás a fontos. Nekem a matematika mellett az angol a kedvenc tantárgyam. Ezért olyan iskolát kerestünk, ahol az első évfolyamon jól megtanulhatok angolul.

– Mi szeretnél lenni?

– Még nem nagyon gondolkoztam rajta. Orvos szívesen lennék, de méginkább tanár. Angolt és matematikát például szívesen tanítanék valahol. Leginkább azért, mert szeretek magyarázni... (nevet).

Erdélyi Bence egyszer tanár lesz. Ő mindenképpen ötévfolyamos gimnáziumba adja be a jelentkezését

Szülői egyetértéssel az orvosi pálya felé

– Mi alapján választottad ki azt az iskolát, ahol tovább szeretnéd folytatni a tanulmányaidat?

– Mindenképpen gimnáziumban szeretnék továbbtanulni, mert az általános iskolában nagyon érdekelt, és megtetszett a biológia tantárgy. Ezért esett a választásom egy győri intézményre, elsőként mindenképpen azt jelölöm, ahol kiemelten oktatnak biológiát.

– Osztályfőnöki órán szoktatok beszélgetni a továbbtanulásról?

– Igen, már többször is beszélgettünk róla. Több olyan osztályfőnöki óránk is volt, ahol csak ezzel foglalkoztunk. A tanár néhányszor is megmutatott már nekünk, hogy hol lehetne majd továbbtanulnunk a ballagás után. Sőt, legutóbb volt egy önismereti óránk is, ahol azt próbáltuk felmérni az osztályban, hogy ki, milyen tantárgyból jó és ügyes. Ez azért fontos, mert akkor könnyebben tudunk majd szakot választani az egyes iskolákban.

– A szüleid adtak tanácsot azzal kapcsolatban, hogy hol tanulj tovább? Vagy egyedül döntöttél?

– Igen, sokat beszélgettem velük erről. Egymástól függetlenül mindhárman azt az iskolát javasolta, és szeretné, ahol biológiát tanulhatok. Megnéztünk más intézményeket is, de egyik sem tetszett igazán. Volt, amelyik nekem, volt, amelyik a szüleimnek. Így tehát egy mellett tettük le a voksunkat!

– Mi szeretnél lenni?

– Mindenképpen orvos szeretnék lenni. Azt még nem tudom, hogy milyen. Sima orvos vagy állatorvos. Az emberek mellett nagyon szeretem az állatokat is. Így nem is kérdés számomra, hogy mi szeretnék lenni, ha felnőtt leszek.

Galgán Anna nyolcadik osztályos tanuló. Orvos szeretne lenni

Jász Dominik ugyan még csak ötödéves, de már felvételizett is arra az egyetemre, ahol folytatni szeretné a tanulmányait

Fontos az egyetem közelsége, és a barátok tanácsa is

– Ha jól tudom, jelenleg ötödéven tanulsz egy középiskolában, de már egyetemet is választottál...

– Igen, már jelentkeztem a győri Széchenyi István Egyetemre, amelyre már felvételi is volt a mérnök-informatikus szakra. Szerencsére be is jutottam! Azért nem kezdtem el idén az egyetemet, és kértem egy év halasztást, mert mindenképpen szerettem volna elvégezni az ötödik évfolyamot is a középiskolámban.

– Mi alapján döntöttél a győri egyetem mellett?

– Egyrészt azért, mert mindenképpen informatikát szeretnék tanulni. Nagyon jó vagyok programozásból és adatbázis-kezelésből, ezért igazán három nagy egyetem jöhetett szóba a választásnál, két budapesti intézmény és egy helyi. A győri Széchenyi Egyetemnek elég „jó neve” van, ráadásul nincs messze sem, ezért tettem le mellette a voksomat.

– Ki segítette neked a döntés meghozatalában? A barátok is befolyásoltak a döntésben?

– A szüleim és az osztályfőnököm segítettek. A középiskolámban voltak egyetemi bemutatók, amikor egyetemekről jöttek tanárok, és népszerűsítették az iskolájukat. Ezeken gyakran részt vettem, és nagy segítség volt számomra, hogy megismerhettem, hogy melyik szakokon mit, és hogyan tanulnak a diákok. Ha tanács szinten nem is, de természetesen minden osztálytársam érdeklődött a másik iránt, hogy ki mit választ, és hol folytatja tovább. Ezek után kiderült, hogy nem egyedül választottam azt az intézményt, és azt a szakot, amelyikre felvettek. A többiekkel már annak is utánanéztünk, hogy milyen lehet az órarend jövőre, mit oktathatnak, kik lehetnek a tanárok, stb.

„Én döntök. A szülő és az osztályfőnök csak terelget.”

Flaskár Bence még nem döntött, de már van elképzelése, hol tanul tovább a középiskola után

– Mi alapján döntesz a továbbtanulásról? Tudod már, melyik az az egyetem, ahol folytatni szeretnéd tanulmányaidat?

– Jelenleg az utolsó előtti évet töltöm a középiskolámban, csak jövőre kell döntenem. Sokat beszélgetünk erről az osztályban, az osztályfőnökkel, a tanárainkkal, és emellett természetesen megbeszéltem a szüleimmel is. És hát nekem is vannak már elképzeléseim.

– Kik motiválnak a leginkább a döntés meghozatalában?

– Szerintem a legfontosabb, hogy a gyerek mit gondol. És akkor jó, ha a gyereknek van már elképzelése is, hogy hová menne tovább. Nekem mindig is volt, így a szüleim nagyon nem fognak befolyásolni a döntésben.

– És az osztályfőnök?

– Ő is csak tanácsot ad, és próbál terelgetni. Osztályfőnöki órán meg szoktuk beszélni a pályaválasztás legfontosabb kérdéseit, kinek, mi a célja, és hogy mit szeretne.

– Neked mi az erősséged az iskolában? Milyen tantárgyak?

– Én reális vagyok nagyon. A matematika és a közgazdaság, ami nagyon jól megy. Biztos vagyok benne, hogy olyan intézménybe megyek, ahol ezek a tantárgyak vannak többségben.

„Segítsük a gyermeket, de ne erőltessük rá az akaratunkat!”

– Aktuális kérdés a továbbtanulás eldöntése a családban?

– Egyik kisfiam jelenleg tizenhárom éves, így jövőre nagyon is aktuális lesz a kérdés, hogy az általános iskola végeztével hol folytassa a tanulmányait. Elsősorban biztosan ki fogja kérni az én tanácsomat is, és apukája véleményét. Emellett pedig természetesen én is szeretném arra irányítani a gyermekemet, ami jó neki. Tudom, hogy miben, milyen tantárgyakban erős, ezért próbálunk majd úgy dönteni, hogy azokat figyelembe vegyük. Ettől függetlenül természetesen nem szeretném az akaratomat ráerőltetni. Biztos sokat fogjuk bújni a felvételis információkat az interneten, illetve a megjelent segédkönyveket is. Nagyon kedveli a számítástechnikát és az angolt is, ezért valószínű, hogy ez a két tantárgy fog dominálni nála is a döntésben.

– Beszélgetnek már most a döntésről, illetve elkezdődtek az előkészületek?

– Igen. Az első osztályfőnöki órán már az osztályfőnökük mondta, hogy bizony itt az ideje elkezdenni gondolkozni a dolgokon, ezért természetesen beszélgetünk róla. Bár a gyermek még úgy érzi, távol van a döntés ideje, de mindannyian tudjuk, hogy hamar itt lesz, amikor iskolát kell választani. Tehát itt az idő, hogy minél többet gondolkodjon róla a gyermek.

– Mi lesz a legfontosabb tényező a döntés meghozatalában?

– Mindenképpen az a fontos, hogy azt tanulja a gyermek, amit igazán szeret, és amiből ő is érzi, hogy nagyon jó. Én jelenleg óvónő vagyok,

Teilinger Imréné bölcsen szeretné vezetni gyermekét a jó döntés meghozatalában

nem ezen a pályán indultam el, a makacsságomnak köszönhető, hogy óvónő lettem. Engem a szüleim nem tudtak nagyon támogatni, főleg abban az időben, ezért én mindenképpen szeretnék a gyermekem segítségére lenni, és bölcsen irányítani őt. Teregetni, hogy majd olyan szakmája legyen, és olyan középiskolát végezzen el, ami közel áll hozzá, és boldog a falai között. Ha ő boldog, akkor mi, a szülei is azok leszünk. Emellett pedig nagyon fontos, hogy ne értékelje alul önmagát, ha megvan az esze a továbbtanuláshoz egy keményebb iskolában, akkor azt javasoljuk majd neki.

- Az iskolában is kap a gyerek tanácsot a továbbtanulással kapcsolatban? Segítenek neki a döntésben?

- Igen, mindenképpen! Folyamatosan fognak a kérdéssel foglalkozni. Tanórákon mutatják majd be nekik a környék iskoláit. Emellett többször behívja az iskola a szülőket is, hogy a gyermek, a szülő és az osztályfőnök közösen beszélgessen a témáról.

„Mindig együtt töltöttük ki a jelentkezési lapokat.”

- Mennyire kell egy szülőnek befolyásolnia a gyermekét a pályaválasztás kapcsán?

- Mi igazából sosem befolyásoltuk a gyermeket. Nekünk szerencsénk volt a fiunkkal, mert ő már általános iskolában tudta, hogy az informatika érdekli. Amikor középiskolát kellett választani, akkor annyiban segítettünk neki, hogy útmutató könyveket néztünk meg együtt, hogy egyáltalán melyek azok a középiskolák, amelyek szóba jöhetnek. Aztán szülőként elkísértük őt egy-két iskola Nyitott Kapuk Napjára, hogy belenézzünk az iskolák életébe. Nagyon jól, kézzel foghatóan bemutatták az iskolát, a termeket, a felszereléseket. És ez annyira tetszett a fiunknak, hogy nem is jöhetett más szóba. Tehát könnyű volt, nekünk csak támogatni kellett! Szülőként tudtuk, hogy nem szabad olyan út felé teregetni őt, ami nem neki való.

- És hogyan választott egyetemet?

- Látszott, hogy a képességeiben benne van a továbbtanulás lehetősége. Leültünk vele, és beszélgettünk arról, hogy mit tervez, és mit szeretne csinálni. Ez alapján választotta ki az első helyet, ahová be szeretett volna kerülni. Ekkor én egy kicsit megijedtem attól, hogy mindössze egy szakot jelölne meg. Azt mondtam neki: nézzük meg azért a további lehetőségeket. Egyes szakokra mondta, hogy tetszik. Amikor ezt kimondta, akkor jöttünk rá a férjemmel, hogy egyáltalán nem szeretnénk őt befolyásolni semmiben. Ha nagyon szélsőséges területet mondott volna, akkor lehet, hogy beavatkoztunk volna, de erre nem volt szükség.

- Tehát fontos volt a gyermek határozott elképzelése.

- Igen! És ez nagy szerencse. Szüleiként a jelentkezési lapokat mindkét esetben együtt töltöttük ki! Próbáltunk úgy részt venni az ő jelentkezésében és a továbbtanulása kérdéseiben, hogy minden ponton ott legyünk, hogy érezze azt, hogy a szülei mindenben támogatják. Szerintem ez a legfontosabb!

J. Petrovicz Márta szerint a szülői támogatás a legfontosabb a gyermek pályaválasztásánál

Pályaválasztás pályaorientáció

A küzdés maga?

Forrásanyagok **Az ember tragédiája** és a 150 éve meghalt **Madách Imre** tanításához

Szöveg: **Marton Árpád** | Fotó: Büki László (vaskarika.hu)

„Tragédiának nézed? nézd legott komédiának, s múltattni fog” – idézhetnénk Lucifert, ha látogatást teszünk a Digitális Madách Archívum dokumentumgyűjteményében, vagy ha elmélyedünk a Madách Irodalmi Társaság tudományos üléseinek tematikájában. A madáchi életművet rajongással kutató irodalmárokból, esztétákból, színházkutatókból és tanárokból álló közösség ténykedése arra is kitűnő példát szolgáltat, miként hozható emberközelbe, tehető életszagúvá kötelező olvasmányunk, nemzeti klasszikusunk. Hisz a Madách iránti lelkesedés megannyi eszmei és esztétikai fölfedezésre vezet!

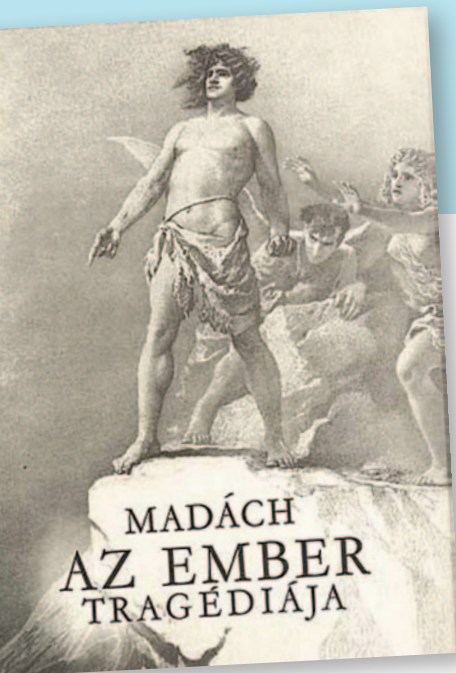
Azzal a szándékkal tekintünk most szét az archívum kincsei közt, hogy meg hozzuk az Olvasó kedvét a Madáchcsal foglalkozó tantervi anyag változatosabbá, érdekesítőbbé tételéhez. Kalauzunk **Dr. Bene Kálmán** irodalomtörténész, nyugalmazott főiskolai tanár.

– 165 fordítás 38 nyelven – a **Tragédia nemzetközi recepciója számokban**. Közülük a latin, a lovári és a gallego, egy angol a Madách Irodalmi Társaság tagjainak keze alól került ki, de kiadtak német, jiddis, szerb, spanyol fordítást is. Mennyiben eredeti ez az 1861-ben, Arany János által megjelentetett prófétai remekmű?

– Madách Imre franciául és németül folyékonyan beszélt a latin mellett, angolul is tanult, nem szólva a felső-magyarországi nyelvekről és nyelvjárásokról. Jól ismerte Goethét és Hegelt, az irodalomtudomány Lord Byront is a Tragédia ihletői között tartja számon, sőt újabb kutatások szerint Kierkegaard bölcselése sem volt teljesen ismeretlen előtte. Amikor tehát belefogott a maga nagy emberiség-költeményének megírásába, a kor európai látókörével tekintett szét az emberiség horizontján. Mégis teljességgel eredeti gondolati komplexumot alkotott. A madáchi költészet megjelenítő ereje nem vezethető le egyetlen előzményből sem.

Líra vagy dráma? Könyv vagy színpad?

– Nézetem szerint Madách elsősorban lírikus, a Tragédiában a Vajda János által fémjelzett korszak kimagasló költői génuszának mutatkozik – *folytatja*. – Csodálatos filozófiai disputák, szerelmes versek, epigrammák, himnuszok és zsoltárok sorjázanak a drámai költeményben. Egy évtizeddel ezelőtt magam is kiadtam a főműben föllelhető költői részleteket ciklusokba rendezve, *A Tragédia dalai* címen. Mind jobban megerősödöm azon nézetemben, hogy a Tragédiát a Biblia módján kell forgatnunk. Akárhányszor kézbe vesszük, találunk benne valami megfontolandót, mélyen elgondolkodtatót vagy épp csak gyönyörködtetőt. Nincs kétségem, hogy minden színrevitel kárára van annak a komplex szellemi élménynek, amellyel a Tragédia megajándékozhatja az olvasót. Hisz a mű 4141 sorának jó fele teljességgel eseménytelen. Ha azonban ezeket kihagyjuk, épp a legszebb, a legköltőibb részek maradnak ki. Amióta a költő halála után két évtizeddel Paulay Ede színre vitte a Tragédiát, épp ez okozza a legtöbb fejfájást rendezőknek-kritikusoknak. Bármilyen látványos, bármilyen filmszerű is, egy-egy Tragédia-előadás legföljebb élesztője lehet az alapmű iránti érdeklődésnek. Vannak

A mű 1958-as kiadása, Zichy Mihály rajzaival

művek, amelyekhez hozzáad a más műfajú adaptáció. Verdi Rigolettója vitathatatlanul jobb mű Victor Hugo színművénel, A király mulat-nál. A Bánk bán operaváltozata esetében véleményem szerint az alapművet illeti az elsőség. A Tragédiánál nemkülönb. A színház már csak terjedelmi okból is húzásokra kényszerül – igaz ez a leginkább szöveghű, Szinetár Miklós-féle televíziós változatra is. A Tragédia költészet, műfaja drámai költemény, sokrétű gondolatossága csak akkor tárul elének, ha költői alkotásként közelítünk hozzá.

Mondotta vagy nem mondotta?

„Csak az a vég! – Csak azt tudnám feledni!” – fohászodik föl a látomásából ébredő Ádám a Tragédia zárlatában. Kétségtelen: korról korra jobban beigazolódni látszik egyetemes irodalmi remekünk profetikus érvénye. A londoni színen ábrázolt liberális piacgazdaság haláltáncra sem ült még el, miközben hol a falanszter zárul ránk, hol az Úr otthontalan lebegése, az eszkimó szín megfagyott glóbusza rémiszt. És bár a Tragédia keletkezése óta akadnak, akik vitatják, mégis csak a híres záró sor, az Úr szózata képes hitelesíteni a madáchi víziót.

– Kisgyerekkorom óta vágyom rá: bárcsak Madách, az Úr vagy valami felsőbb hatalom el tudná velünk feledtetni azt a véget – mondja Dr. Bene Kálmán. – Hisz csak körül kell néznünk, és láthatjuk: már-már az eszkimó szín fagya szorongatja az emberiséget. De csak a küzdelem, a hit imperatívusza marad. Ha pedig ezt elvitatjuk Madáchtól, teljesen téves következtetésekre jutunk.

„Valami frappáns, lényegre törő megállapítás kívánkoznék a mű végére, illet azonban az angyalok kara, különösen miután hosszú szöveget mond, nem produkálhat. Persze meg is lehetett volna fordítani a dolgot: miután Madách kitalálta a ma ismert befejezést, elkezdhetette volna átírni az első szín elejét, valahogy úgy, hogy az is az Úr egy frappáns mondatával kezdődjék. Ez azonban végképp nem lett volna jó: nehéz lett volna az egészet folytatni. (...) Miként az első két szín végén, úgy az utolsónál is a karnak kell utoljára megszólalnia. Az Úr első szavaira (Be van fejezve a nagy mű, igen. / A gép forog, az alkotó pihen.) az Óstragédia utolsó szavai így felelnek:

*Kiket a reg új létre költ,
A nagy művet kezdjék el újra.*

Mégsincs tehát befejezve a nagy mű, legalábbis az Óstragédia utolsó szavai erről tanúskodnak. Vagyis ez lehetett a vége nemcsak a börtönben írt Lucifernek, hanem valószínűleg az 1856–57 körül született második változatnak is.”

(Andor Csaba: Mi lehetett az Óstragédia utolsó sora? http://madach.hu/old/tanulmanyok/XV.Madach_Szimpoziium.pdf)

Egyműves szerző?

– Madách már 17 évesen romantikus drámát írt Commodus római császárról – *avat be minket az irodalomtörténész*. – Később királydrámák egész sorának tervét forgatta a fejében, és bár csak néhány érte meg a befejezést – a *Nápolyi Endre*, a *Mária királynő*, a *Csák végnapjai* –, bizvást állíthatjuk: ha nem ragadja el a halál 41 éves korában, Madách egész shakespeare-i királyciklust hagy ránk. Tervezte, hogy drámát ír Orseolo Péterről, András és Boricsról, II. Lajosról, a „könnyelmű” Rákócziról. Magam amellet kardoskodom, hogy a II. Józsefről szóló anonim pályamű 1863-ból ugyancsak az ő tollát dicséri. A kalapos király szerelmi tragédiájának szerzője szinte szó szerint idézi az egyiptomi szín rabszolganőjének szavait: „*Meghalt! Mi kár! Szép volt, s a vágy tüzét / Egy csókja sok lett volna oltani.*” Az akadémia kéziratárából csak nemrég publikált romantikus tragédia madáchi szerzőségét számos stilisztikai, életrajzi érv bizonyítja. Hogy e művek mellet épp a Tragédia vált a magyar színháztörténet kultikus darabjává, az olyan rendezők lelkesedését dicséri, mint a néhai szegedi színi direktor, Molnár György, aki jóval az első színpadi előadásokat megelőzően tervbe vett egy szabadtéri bemutatót Budán, még Madách életében.

Az ember tragédiáját sok-sok technikai bravúrral álmodta színpadra Jordán Tamás a szombathelyi Weöres Sándor Színházban. Főbb szerepekben Szabó Győző, Csonka Szilvia és Mertz Tibor. A képek a premieren készültek.

Az ember komédiája?

– Rebesgették, hogy a Tragédia párhuzamaként dolgozik Madách egy ember komédiája-darabon is. Magam *A civilizátorban*, ebben a Bach-rendszert kifigurázó arisztophaneszi komédiában vélem ezt fölfedezni. – *mondja Dr. Bene Kálmán, aki ebbéli nézetét már kifejtette egy korábbi írásában*: „A két mű: ég és föld, szellem és anyag, színe és fonákja – a Tragédia monumentális nagyvilágát a Komédia hétköznapi kisvilága egészíti ki, a nagy mű „homéroszi hőseinek” helyébe a Komédia kisserű figurái lépnek. A mindig újrakezdő, küzdő Ádámot itt egy a sorsával elégedett, a megpróbáltatá-

sokat az utolsó pillanatig birka módra eltűró figura, István gazda váltotta fel. A tagadás ősi szelleme helyén egy bizarr, groteszk bürokrata, Stroom próbálja „civilizálni” Istvánt és világát. A szívárványosan sokszínű, a szerelem eszményét oly sokoldalúan megjelenítő Évák helyébe egy nagyon is köznapi, a szerelmet a maga nyers testi valójában megélt sváb cseléd lány, Mürzl kerül. Az angyalok kara helyett itt a svábbogarak kara zengi lírai kommentárjait. Athén, Bizánc, Párizs, London sokarcú tömegemberei helyére a Komédia soknemzetiségű cselédei állnak. A Tragédia hőseit tehát a Komédia antihősei váltják fel.”

Ádám vagy Lucifer?

– Rendkívül érdekes az az irodalomtörténeti vita, vajon Ádám alakjában ismerhetjük-e föl Madáchtól avagy inkább a Luciferében? Ha a barátjával, Szontágh Pállal folytatott vitáik nyomát keressük a műben, egyáltalán nem tartom kizártnak, hogy Madách inkább a cinikus hajlamú Luciferrel érzett rokonságot. Szemben ugyanis azzal a további irodalomtörténeti tévhitel, miszerint Madách a Tragédiát alig két esztendő leforgása alatt írta, valószínűsíthető, hogy már az 50-es évek elején, börtönéveiben foglalkoztatta a téma. A terv pedig eredetileg a Lucifer címet viselte! Bárdos József kutató meggyőző hipotézise szerint a dráma rimes sorait még a börtön asztalára írhatta Madách.

Már reformkori művei között találunk a leendő Lucifer-darabhoz szánt szakaszokat. Még szembeötlőbbek a költői párhuzamok:

*„Csak erre, kedves kis fiam
Innen belátjuk a szép, síma tengert,
Nézd: erre ment atyád el gyors hajón
Csatázni messze honnak téerein.”*

Aki jártas a Tragédiában, szinte hallani véli Lucia és Kimón párbeszédét az Athéni színből. A részlet a Mária királynőből való, amely 1855-ben vált véglegessé, reformkori alapokon.

■ Híres Ádámok, Évák és Luciferek

Ádámok: Ódry Árpád, Lehotay Árpád, Beregi Oszkár, Bessenyei Ferenc, Básti Lajos, Bitskey Tibor, Hegedűs D. Géza, Bubik István, Huszti Péter

Évák: Márkus Emília, Tasnády Ilona, Tőkés Anna, Bajor Gizi, Lánczy Margit, Váradi Aranka, Lukács Margit, Ruttkai Éva, Fekete Gizi, Bánsági Ildikó, Moór Marianna, Szörényi Éva, Máthé Erzsébet, Váradi Hédi

Luciferek: Pethes Imre, Csontos Gyula, Lehotay Árpád, Táray Ferenc, Törzs Jenő, Tímár József, Kiss Ferenc, Major Tamás, Sinkovits Imre, Kálmán György, Lukács Sándor, Mensáros László, Gábor Miklós, Balkay Géza, Kamarás Iván

■ Fontosabb Tragédia-rendezők

Paulay Ede, Hevesi Sándor, gróf Bánffy Miklós, Hont Ferenc, Janovich Jenő, Németh Antal, Major Tamás, Vámos László, Ruszt József, Szinetár Miklós, Szikora János, Jordán Tamás, Alföldi Róbert, Vidnyánszky Attila

■ Luciferek korról korra

A korai színpadi értelmezések óta jelentősen megváltozott Lucifer megjelenítése. A sátáni, visszataszító, horrorisztikus figura – például Csontos Gyula vagy Major Tamás alakításában – hol kiábrándult kételkedővé, a szkeptikus modern ember képmásává válik, mint Gábor Miklós alakításában Ruszt József rendezésében, hol kérlelhetetlen kérdezővé, mint Lukács Sándor megformálásában Szinetárnál, másutt tapasztalt szofistává, „anti-Vergiliusszá”, mint Mensáros László Luciferje ugyancsak Szinetár televíziós változatában. Ennek megfelelően maradnak el az ördögi attribútumok is: Lukács Sándor fehérbe öltöztetett Luciferje a világot mozgásban tartó kételkedés vakító fényét, Mensáros hófehér jelmeze felsőbbrendűséget, intellektuális fölényt érzékeltetett.

„Lucifer a színpadon a kezdetektől az 1970-es évek végéig szinte azonos külsővel jelent meg. Találóa jellemzi ezt a megtett utat Mátrai-Betegh Béla egy helyütt: „Évmilliók antropológiai változásán esett át nyolc évtized alatt, míg levetette lábáról ördög patáit, homlokáról ördög szarvait, tulajdonságaiból a misztikus-démoni vonásokat. A „bukott angyal” az égi, hófehér tollakból szőtt szárny helyén tán kevésbé látványos és hivalkodó, de röpítőbb szárnyakat növesztett közben: a szellem szárnyait, s ma velük suhog végig a Tragédián.” (...) A Tragédia-előadások történetében kiemelkedő Ruszt József 1983-as zalaegerszegi rendezése, mely nagy hatást gyakorolt a későbbi rendezésekre. Rusztnál Lucifer lett az abszolút főszereplő. Lucifer, aki mai ember, azt próbálja bebizonyítani, hogy ez a világ nem a létező világok legjobbika, ezért jobbítani kell. Lucifert Gábor Miklós játszotta ballonkabátban és puhakalapban. Alakításában a figura egy kételkedő, tudását megosztó értelmiségi, aki nem cinikus, hanem ironikus.” (**Magony Imre: Ruha teszi az embert – és Lucifert?**; <http://madach.hu/old/tanulmanyok/XVII.MadachSzimpoziom.pdf>)

■ Digitális Madách Archívum (DMA)

A Madách Irodalmi Társaság honlapjáról a társaság könyvsorozatának, a Madách Könyvtárnak több mint 80 kötete tölthető le, s rengeteg egyéb olyan anyag, melyet már nem véd a szerzői jog. A DMA anyaga kutatási célú, ott még számos egyéb kézirat, kép, film stb. is megtalálható. Megtalálható a 165 fordítás 38 nyelven, továbbá több mint 2000 tétel a Szövegtárban, több mint 300 cím a Kép- és Hangtárban. A honlapon teljes terjedelmükben érhető el oktatási segédanyagként is kiváló elemzések (a www.madach.hu oldalon a „Kiadványaink” vagy a „Tanulmányok, monográfiák” menüpont alatt).

■ Színspadi megközelítések

A rendezések többnyire a Tragédia látványos és filozofikus megközelítése között döntenek: az első esetben a történelmi színek látványos megjelenítése, a másodikban a gondolati küzdelmek láttatása a cél. Major Tamás legendás rendezése az első utat járta, Vámos László mindkét megközelítéssel színpadra állt, Szinetár „farmeres Tragédiája” pedig a kettő ötvözetével próbálkozott, miközben meghonosította az előadás korához való kapcsolódás hagyományát: az ő emberpárja a beatnemzedék magyar fiataljainak pozíciójából szembesült a lét nagy alapkérdéseivel.

„A mű múlt századvégi előadásaiiban Ádámot hősszerelmes szerepkörben játszották, Évát tragikaként, Lucifert pedig intrikusként. Hevesi Sándor század eleji rendezésében a szerepek jelentős módosuláson mentek át. Lucifert a cselekmény mozgatójává emelte, a tömegjeleneteket pedig az egyéniség és a nép viszonyában értelmezte. Az 1920-as években felerősödött a Tragédia vallásos, misztérium jellegű értelmezése. (...) A következő szerepköri módosulást Németh Antal rendezései jelentették, aki a filmes lehetőségek hatására Ádám szerepében realiztikusabb ízlést teremtett a színpadon (Somlay Artúr, Uray Tivadar). Szakítani akart a hősszerelmes–heroína–intrikus szereposztással. Éva a nőies eszményé (Tőkés Anna, Lukács Margit), Lucifer (Csortos Gyula) pedig a cinikussá válik ekkor. (...) Változást a '70-es, '80-as években tapasztalunk. Ádám ekkor a mindig újrakezdő figura, a mindenkori fiatalság jelképe.” (Békési Eszter: **Játék ötven évig. A tragédia három főszerepének szegedi alakításairól a korabeli sajtó tükrében;** <http://madach.hu/old/tanulmanyok/mk11v.madachszimp>.)

■ Az ember tragédiájának oktatása

Földesdy Gabriella: Az ember tragédiája tanításának problémái a magyar középiskolai oktatásban

„Fontos-e a Tragédia annyira, hogy tanításának problémáival foglalkozzunk? Igen, fontos. Miért? Kevés lenne azt válaszolni, hogy szeretjük, megszoktuk, kiváló irodalmi alkotásnak tartjuk, már-már hungaricumnak, amelyet szívesen helyezünk el világirodalmi előzményei között egyenrangú alkotásként. Fontosnak tartjuk, mert mindenkor aktuális, olvasása – és színspadi újrendezései is – továbbgondolkodásra készítenek, a benne feltett kérdésekre ma is keressük a választ, stb. A 17 éves gyerekek miért fontos? Szerintem azért, mert ez az első olyan irodalmi mű tanulmányai során, amelynek kapcsán történelmi távlatban tudja elhelyezni az eddig megismert vagy még meg nem ismert eseményeket, mert a mű 15 részes terjedelme némi rendszerezésre készíti – csak így tud eligazodni benne –, itt találkozik először azzal, hogy egy irodalmi alkotás szervesen kapcsolható a filozófiához, hogy kérdéseket tesz fel és válaszokat sugall, hogy több rétege van és több oldalról közelíthető. A Tragédia alkalmat adhat a már e korban kialakult fogalmi gondolkodás elmélyítésére, lehetősége van követni a drámai szöveget színspadi alkotásként, felmerülhet egy mű többféle olvasata. Mindezekre és még sok más képesség fejlesztésére is alkalmas a Tragédia, ha tanár és diák egymásra talál, ha egyik részről megtörténik az érdeklődés felkeltése, másik részről a természetes kíváncsiság, tudás iránti vágy jelentkezik, ami egy 17 éves gyerektől – normális fejlődés mellett – elvárható.”

(<http://madach.hu/old/tanulmanyok/mk48xiii.madachszimp>.)

A vizuális nevelés szerepe a diákok mindennapjaiban

Szöveg: Mizsei Bernadett | Fotó: Nagy Gábor

Merjünk játszani, kísérletezni, végigjárni a tervezett és a véletlenekből fakadó folyamatokat, s közben lejegyezni a tapasztalatainkat – nyilatkozta lapunknak **Geisbühl Tünde**, akivel a vizuális nevelés fontosságáról beszélgettünk. Szerinte nemcsak a diákoknak, a pedagógusoknak is szüksége van a szellemi frissességre, az alkotói, játékos attitűdre, a folyamatos megújulásra. A pedagógus-képzőművész számára a tanítás azt jelenti: úton lenni, közösen alkotni, meghallani, meglátni, s megérteni önmagunkat és egymást.

– Milyen szerepet játszik mindennapi életünkben a vizuális kultúra?

– Sajnos sokkal kisebb figyelmet kap, mint amilyen jelentős és befolyásoló szerepe van az életünkben. Sokkal tudatosabb és hatékonyabb erőfeszítések kellenének ahhoz, hogy a vizuális jelenségeket megfelelően kezeljük. A köznapitól a tájékozódástól, helyzetfelismeréstől az érzelmi élményeken keresztül a filozófikus elmélkedések síkjáig mindenütt jelen van az életünkben.

– Többször hangsúlyozta már különböző fórumokon, hogy a heti egy órányi vizuális kultúra a felső tagozaton kevés ahhoz, hogy mindent átadjunk a gyerekeknek. Hogyan oldhatjuk meg mégis, hogy – ebben az iskolaszakaszban – az önálló tantárgyként nem tanítható médiatartalmak is bekerüljenek a tanítási-tanulási folyamatba?

– A vizuális kultúra kerettantervben meghatározott médiás tartalmak eddig sem voltak ismeretlenek a korszerű vizuális nevelésben. Ahhoz viszont, hogy ezek ne különálló szigetként jelenjenek meg a tanítási folyamatban, nélkülözhetetlen a találékonyság, a módszertani jártasság és az alapos átgondoltság. Olyan komplex feladatokat, feladatsorokat, projekteket kell kitalálni, megtervezni, amelyekben a vizuális kultúra lehetőleg minden részterületét érintő fejlesztési követelmények és ismeretek megjelennek.

– Hogyan segíthet a médianevelésben a kortárs kultúra?

– A kortárs kultúra vesz körül minket, s ha valóban azt szeretnénk, hogy a diákjaink biztonsággal eligazodjanak ebben a világban, s tudatos döntéseket hozzanak, akkor sokkal nagyobb figyelmet kell szentelnünk ennek a területnek. Elengedhetetlen, hogy a tantárgy keretein belül ne csak a klasszikus, hanem a kortárs művészettel is foglalkozzunk, valamint a vizuális jelenségek olyan köznapit formáinak vizsgálatával is, mint a tömegkommunikáció vizuális megjelenései, s a legújabb elektronikus médiumokhoz kapcsolódó jelenségek. Szemléletként, munkamódszerként érdemes felhasználnunk a kortárs művészetnek azt a legfontosabb sajátosságát, hogy reflektál saját korunk, környezetünk aktuális – globális és lokális – problémáira, például az identitás kérdésére, az egyén és a közösség viszonyára, a művészet aktuális kérdéseire, mibenlétére, az érték dilemmájára. Mivel a kortárs művészet nem kínál feltétlenül kész megoldásokat, sokkal inkább kérdéseket vet fel, vagyis elsődleges célja nem feltétlenül esztétikai élvezetet nyújtani, hanem sokkal inkább ráirányítani a figyelmet bizonyos kérdésekre, így a nevelés-oktatás folyamatában is gondolkodásra, cselekvésre késztet.

– Hogyan fejleszthetjük a médiatudatosságot?

– Minden tudatosságot, önismeretet támogató játék, feladat, elemzés fejleszti a médiatudatosságot is, különösen, ha az adott feladat tartalma vagy megoldási síkjá

médiás elemeket tartalmaz. Napjaink valós élethelyze-
teiben az információk forrása és jellege megköveteli a
különböző típusú kép és szöveg együttes értelmezését.
Tehát a médiatudatosság fejlesztésének egyik alapja a
vizuális megfigyelés és értelmezés.

- A képek értelmezése gondot okozhat a diákoknak?

- Sajnos gyakori tapasztalat, hogy a tanulók számára
nehézséget jelent a képek, látványok verbális megfo-
galmazása. Mivel ez lényeges feltétele annak, hogy ké-
pek legyenek minél tudatosabban, magasabb szinten
értelmezni, értékelni és szelektálni a képi információ-
kat, ezért érdemes több figyelmet fordítva fejleszteniük
ezt a kulcsfontosságú képességterületet, mely azon túl,
hogy a vizuális problémák, feladatok megoldásához
elengedhetetlen, más tantárgyak, műveltségterületek
számára sem nélkülözhető.

- A hanghatásoknak milyen szerepe van a vizuális nevelésben?

- Környezetünkben a vizuális jelenségek (valós terek,
helyzetek, filmek, reklámok stb.) szinte elválaszthatat-
lanul összekapcsolódnak hangokkal, zajokkal, zenék-
kel. Időnként új és szokatlan nézőpontok, helyzetek
szükségesek ahhoz, hogy a körülöttünk lévő világra
frissen, előítélet- és sablonmentesen, rácsodálkozva
tekinthessünk. Érdemes például vizuális jelenségek
értelmezését hangok segítségével is megtennünk, s így
az érzékelés különböző formáinak tudatos alkalmazá-
sát is erősítjük. Megfigyeltem azt is, hogy az asszocia-
tív képi absztrakcióhoz nem a szemünk által felfogott
látvány, hanem az intenzíven átélt, más érzékszervek
által közvetített élmények (tapintás, hallás, szaglás)
vezetnek.

- A tárgyinstallációk hogyan segítik a látás fejlő- dését és a lényeg kiemelését?

- Sok olyan játékos feladatunk van, amelyek segíté-
nek megvilágítani kapcsolatunkat a tárgyakkal. Ilyen
izgalmas lehetőség, amikor valamilyen fogalomra,
film- és regénycímre készítenek installációt a tanulók.
A fogalmakhoz – főként az elején – érdemes bőven
összegyűjtött személyes élményanyaggal közelíteni.
Az installációs játékok nemcsak a tartalmi válaszok
megszületésében, tisztázásában lehetnek segítségünk-
re, hanem a téri komponálás, a nézőpont választása, a
kiemelés és a figyelem felkeltése és vezetése terén is.

- Hogyan alkalmazzák ezt a gyakorlatban?

- A feladatok során használt, összegyűjtött tárgyak
közti válogatások felszínre hozhatnak személyes és
társadalmi kérdéseket, de remekül segítik például
Duchamp „ready-made”-jeinek megismertetését, meg-
értését is. Azt aránylag könnyen felismerik a tanulók
is, hogy a legközönségesebb tárgynak is lehet üzenete,
metafora- és asszociációs értéke. Felfedezik, hogy a
tárgyak elveszíthetik banalitásukat, túlmutathatnak
önmagukon, titkokat hordozhatnak, ha hozzákapcsol-
juk személyes élményeinket, tapasztalatainkat. S ha
idáig eljutottunk, akkor viszont már kiváló tapasztalati

”

**Mivel a kortárs művészet nem kínál
feltétlenül kész megoldásokat,
sokkal inkább kérdéseket vet
fel, vagyis elsődleges célja nem
feltétlenül esztétikai élvezetet
nyújtani, hanem sokkal inkább
ráirányítani a figyelmet bizonyos
kérdésekre, így a nevelés-oktatás
folyamatában is gondolkodásra,
cselekvésre késztet.**

.....”

bázisuk van a kortárs művészet mélyebb megértéséhez,
de a média különböző műfajaiban látható tárgyi világ
vizsgálatához is. A feladatok során azt is megfigyelhe-
tik, milyen különös rendezőerővel bírhat a véletlen. Mi-
lyen új konstellációk jönnek, jöhetnek létre, mint ahogy
Gerber Pál „Konstelláció” című fotóján, amikor egy fér-
ficipő találkozik egy pöttyös labdával. Megkereshetik
azokat a többlet- vagy új tartalmakat, amelyek ezekből
az együttállásokból, kölcsönhatásokból származnak.

**- Egyik előadásában azt mondta, hogy „egyes alko-
tások és azok hatásai olyan összetevőkkel és tartal-
makkal rendelkeznek, amelyeket tanítani képtelen-
ség, miközben jelenvaló és érzékelhető az erejük”.
Mégis, akkor hogyan adhatjuk át a tanulóknak?**

- Azokat az érzéseket, sejtéseket, szorongásokat, ame-
lyek egyes alkotások kapcsán keletkeznek/keletkezhet-
nek a befogadóban, ráadásul annyiféleképpen, annyi
személyes asszociációs színezettel, ahány befogadó
van, nem lehet, és nem is szabad tanítani. Csak lehető-
séget és megfelelő alkalmakat kell teremtenünk, hogy
tapasztalatot és jártasságot szerezhessenek a diákok
a művekkel, alkotásokkal való találkozásokra. Persze
ehhez az is kell, hogy valóban komolyan gondoljuk az
önismeret fejlesztését, az önazonosság fontosságát.

- Mi gátolhatja a műalkotások értelmezését?

- Azt tapasztaltam – nemcsak a gyerekek, hanem a
felőtt tanítványaim esetében is –, hogy általában a
műalkotások, de különösen a kortárs műalkotások
elfogadását és (meg)értését az gátolja a legjobban, hogy
nem szánnak szemernyi időt sem az adott mű befogadá-
sára. A számukra megfelfejthetetlen és szokatlan látvány-
ról rögtön elfordítják a tekintetüket.

- Pedagógusként hogyan tud segíteni ezen?

- Ezt a sztereotipikus viszolygást úgy sikerült felolda-
nom, hogy arra kértem őket, önmagukra figyeljenek a
művel való találkozás során, s mindent, amit éreznek,
gondolnak, ragadjanak meg, és írják is le. Így már elin-
dulhatott egy beszélgetés, egy megismerési folyamat,
ami róluk szólt, de aminek eredményeként már nagyon
sokan kíváncsian fordultak a kortárs alkotások felé.

– Hogyan érheti el célját a művészeti nevelés?

– Ezt néhány mondatba képtelenség volna besűríteni, elég sok összetevőt, sajátos és általános elvet kell figyelembe vennünk a vizuális nevelés során, ha szeretnénk jól csinálni. Már az elegendő volna, ha a kerettanterv bevezetőjében olvasható szempontokat, fejlesztési célokat megvalósítjuk. Viszont szerintem a nevelő-oktató tevékenység talán legfontosabb összetevője a tanári személyiség. Tapasztalataim szerint fontos, hogy merjünk változni, változtatni, játszani, kísérletezni, végigjárni a tervezett és a véletlenekből fakadó folyamatokat, s közben lejegyezni a tapasztalatainkat. Nem-

csak a diákoknak, nekünk is szükségük van a szellemi frissességre, az alkotói, játékos attitűdre, a folyamatos megújulásra! Ezeknek a feltételét kellene megvalósítani. Talán azok a játékok, feladatok a leghatékonyabban, amelyekbe bele tudjuk sűríteni az éppen aktuális, feldolgozandó problémát, és közben a tanulókat valóban érintő, őket foglalkoztató, életszerű témákhoz, személyes élményekhez és a kortárs kultúrához kapcsolódnak. A vizuális nevelés, a művészettel nevelés haszna és eredménye sokkal nagyobb és tágabb területen jelentkezik, mint a „szűk” tantárgyiság, az élet egyéb helyeiben is hasznossá válhat.

Geisbühl Tünde: Feladatok a médiatudatosság fejlesztéséhez

Az itt bemutatott feladatok a környezetünkben lévő vizuális jelenségek, terek, tárgyak megfigyelését, értelmezését a hangok tapasztalati élményének segítségével járják körül, támogatva a médiatudatosság fejlesztését is. A művészettörténeti ismeretek, példák az adott vizuális problémákhoz, tartalmakhoz kapcsolódnak.

1. Reggeli hangok otthon a lakásban

Ráhangolódás: csukott szemmel az osztályba besűrűdő hangok megfigyelése. Egy otthoni reggel hangjainak felidézése, a hangok fizikai, érzelmi minőségének megbeszélése. Az otthonuk alaprajzának elkészítése, majd a rajzon annak a helynek a megjelölése, ahol a hangok keletkeznek, vagy ahol a legerősebben hallhatóak. A jelölés módja tükrözze a hang akusztikai minőségét. Becsukott vagy bekötött szemmel CD-ről vagy internetes felületről lejátszott zörejek, hangok hallgatása, tudatos megfigyelése, értelmezése. A hangok érzelmi élmény minőségére figyelve csukott szemmel, mint egy különleges szeizmográf, rajzosan rögzítik a hangok által kiváltott mozgások nyomait.

Zörejek megfigyelése, képi ábrázolása (fotó: Geisbühl Tünde)

A feladathoz kapcsolódó ismeretek, fejlesztési követelmények, valamint a háttér- és szemléltetőanyagok:

- ▶ Valós téri helyzetek felidézése, rajzos megjelenítése, a térhez kapcsolható hangok, mozgások felelevenítése. A médiatudatosság fejlesztése, az auditív jelenségek tudatos megfigyelése, értelmezése által.

- ▶ Bemutatható épületek alaprajza. (Pl.: <http://hu.wikipedia.org/wiki/Alaprajz>)
- ▶ Hangok, zörejek gyűjthetők egy ingyenes oldalról is: <http://www.audiyou.de>

2. Idegen a lakásban

A feladat előkészítéseként fontos egyezményes vizuális jeleket, jelzéseket, szimbólumokat gyűjtünk, csoportosítjuk, értelmezzük azokat.

„Amíg nekünk halaszthatatlanul el kell utaznunk, egy külföldi költözik a lakásunkba, ő fog vigyázni az állatainkra, növényeinkre és a dédnagymamára, aki már nehezen kommunikál. Előre el kell készítenünk különböző képi jeleket, amelyek figyelmeztetik a külföldit a fontos helyzetekre, időpontokra, furcsa zajokra, veszélyekre stb.”

A korábban már létrehozott otthonuk alaprajzán bejelölik az elkészített táblák, piktogramok helyét. Amennyiben a jeleket hazaviszik, kipróbálható, ellenőrizhető azok közérthetősége.

A feladathoz kapcsolódó ismeretek, fejlesztési követelmények, valamint a háttér- és szemléltetőanyagok:

- ▶ A legfontosabb vizuális jelek, jelzések, szimbólumok értelmezése, alkotó használat. Képi utasítások követése, illetve ilyenek létrehozása.
- ▶ Eperjesi Ágnes piktogramjai, Heti étrend, Főzési tanácsok, Szorgos kezek – tennivalók a házban és a ház körül. <http://www.eperjesi.hu/solo>
- ▶ Keith Haring: <http://www.galleries-bartoux.com/en/artistes/keith-haring.html#Upu38K2CvIU>
- ▶ Sipos Eszter: http://mutermek.com/sipos_eszter/; <http://www.esztersipos.hu/hu/munkak/>
- ▶ Bemutatható még egyiptomi képi ábrázolás, valamint egyszerű, köznapi jelek pl.: <http://www.plastform.hu/kepek/g-digitalis-matrice1-n.jpg>

3. A Hang-Hotel függőyei

Kedvenc zenei és/vagy filmes élmények hangjainak felidézése, meghallgatása.

„A tervezett hotel szobáiban a választott, felidézett zenék, hangok szólnak. A szobák függőyeit a kiszűrődő hangok színezik és formálják át úgy, hogy azok jellemezzék az ott hallható hangokat, zenét.”

Egy kartondoboz szolgál hotelként, s a kivágott ablakokba függönyként kerülnek be a transzparens elemek. A doboz belsejébe világítást, pl. zseblámpát és hang, zene lejátszására alkalmas eszközt teszünk. Így a hotel ablakain kiszűrődő színek, fények, hangok új élményt, üzenetet hoznak létre.

Az elkészült doboz-hotelek titkait egy másik csoport fejtheti meg. Kitalálhatják, hogy az egyes ablakokhoz, függönyökhöz melyik zene, hang tartozik.

Zene élményszerű megjelenítése (fotó: Geisbühl Tünde)

A feladathoz kapcsolódó ismeretek, fejlesztési követelmények, valamint a háttér- és szemléltetőanyagok:

- ▶ Hang és kép együttes alkalmazása, gondolatok megfogalmazása a létrejött üzenetek kapcsán. Zenei, filmes élmények felidézése, s a létrejött személyes tartalmak megjelenítése. A hang és a fény, látvány tudatos alkalmazása támogatja a médiatudatosság fejlesztését.
- ▶ Szemléltetésként pl. a Textilművészeti triennálék anyaga, pl. a zászlók vetíthetők. http://bloghely.hu/rose/2012/07/02/textiltriennale_kepgaleria/
- ▶ Nagyméretű kartondobozokból készíthető az épület. A függönyhöz skicc-pausz, sütőpapír, fedő és lazúros festék, ragasztószalagok használhatók, valamint lehet talált tárgyakból, levelekből, fonalból, növényi szálakból is összeszőni, de használható különböző színű, minőségű textil is.

4. Plasztikus hangtérkép készítése

A hang, a zene és az építészet asszociatív kapcsolata, összevetése, párhuzamok megtalálása. Gondolatok zenéről, térről és városról, „az építészet mint megfagyott zene”, a tervrajz és partitúra, a hang mint rezgés – a rezgés formáló képessége.

„Egy különleges álom során az a környék, tér, ahol élünk, vagy amit nagyon kedvelünk, átalakul, annak

Plasztikus hangtérkép (fotó: Geisbühl Tünde)

megfelelően, hogy ott milyen hangok hallhatóak, s azok milyen érzést váltanak ki bennünk. Megváltoznak, átalakulnak a már ott lévő formák, méreteik, s újabbnál-újabb elemek keletkeznek és a színeződnek át.” Összegyűjtött, talált anyagokból, hulladékból 4-5 fős csoportok készítik a fentiek szerint egy kedvenc helyük átváltoztatott terét, tér-képét. A térformákat színezik, festik.

Miután elkészült, megrajzolják az alaprajzát, s a felület segítségével ellenőrzik munkájukat.

Egy kiválasztott izgalmas részlet látványának szabadon választott eszközzel való megjelenítése. Majd egy választott tér-részlet látványának megváltoztatása megvilágítással, és fotózása, képi dokumentálása.

A feladathoz kapcsolódó ismeretek, fejlesztési követelmények, valamint a háttér- és szemléltetőanyagok:

- ▶ Téri helyzetek megjelenítése. Térkapcsolatok, térbeli viszonyok, térbeli tagolódások létrehozása, a zenével való párhuzamok felfedezése. Szerkezetek és térmodellek állékonyságának, teherbírásának megfigyelése. Különböző korok és kultúrák épített környezetének vizsgálata meghatározott szempontok alapján. A megvilágítás és a fényviszonyok megfigyelése valós tárgyi, téri, helyzetekben.
- ▶ Bevezető szemléltetés: a rezgés formáló képessége. (University, Halifax, Canada 2009, <http://www.youtube.com/watch?v=YedgubRZva8&feature=related>)
- ▶ Képek az építészet egy-egy jellegzetes példájáról: <http://en.wikipedia.org/wiki/Architecture>
- ▶ Különleges kortárs spanyol épületegyüttes http://en.wikipedia.org/wiki/Santiago_Calatrava
- ▶ Kortárs képzőművészek által létrehozott terek: Yayoi Kusama, Ivan Navarro, Mátrai Erik, és a kortárs művészet különleges hangzó installációi, terei, szobrai – pl.: Harry Bertoia: Sonambient (1950) <http://www.youtube.com/watch?v=TtZ3qmGBWEM>; Tonkin-Liu Architects: Singing Ringing Tree (2006) <http://vimeo.com/30184260>; Bruce Neumann: One Hundred Fish Fountain, <http://www.youtube.com/watch?v=CXSRotmymKQ>

Nyiss szemet önmagadra!

Szöveg: **Gerencsér Dóra** | Fotó: Nagy Gábor

Az önismeret gyakran kulcsszóként használt fogalom az egyéni fejlődés tekintetében, mégis nehéz körvonalazni azt, hogy különböző életkorokban mit nevezünk önismeretnek, s az milyen folyamatokon keresztül változik. **K. Németh Margit** pszichológust, a Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat II. kerületi Tagintézményének igazgatóját kértem fel arra, hogy röviden mutassa be az önismeret fejlődését, s pedagógiai eszközökkel történő fejlesztésének lehetőségeit.

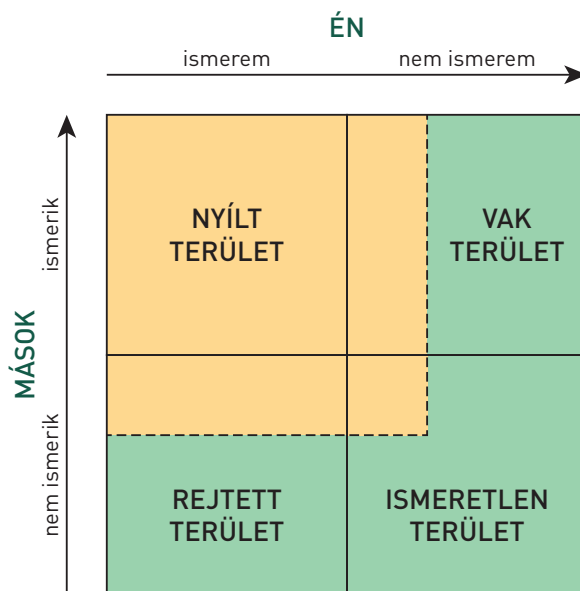

– Bár minden életkorban tetten érhető, mégis, az életkor szerint más-más szinten jelenik meg az agondolatrendszer önmagunkról, amit összefoglalóan önismeretként címkézünk. Ön szerint mely életkorra alakul ki egy olyan tudás önmagunkról, amit önismeretnek lehet nevezni?

– A serdülőkor hozza magával azt a változást, hogy elkezdik érdekelni a fiatalokat olyan kérdések, mint: Ki vagyok? Mi vagyok? Honnan jöttem? Merre megyek? Az önismereti igény ebben a korban erősödik fel, így az önismereti csoportok is ezért szerveződnek kamaszok számára. Ezt a késztetést befolyásolják e korszak életfeladatai, melyek közül az egyik az identitás megtalálása. Ahhoz, hogy az identitás meg tudjon szilárdulni, szükséges az önismeret és az önismereti munka. Természetesen fiatalabb korban is rengeteg visszajelzés éri a gyerekeket, ami mentén alakul az önmagukról alkotott képük.

– Milyen összefüggésben van az identitás és az önismeret?

– Az identitás magába foglalja az önmagunkról való tudásunkat, aminek dimenzióit a szakemberek úgy foglalták össze (Johari-ablak, Luft és Ingham, 1955), hogy mindenki rendelkezik egy úgynevezett „nyílt résszel”, amivel ő is tisztában van, illetve a környezet is. Van olyan része is az önismeretnek, amit a személy ugyan tud magáról, viszont nem mutat meg másnak, ez a „rejtett terület”. Ennek fordítottja is létezik, amikor mások kívülről látnak valamit, amit az egyén nem, így ő „vak” arra a területre. Bizonyos személyiségjellemzők, melyek az addigi élet során nem jelentek meg, viszont a személyiség részei, „ismeretlenek” lehetnek az egyén és a környezete számára egyaránt. Az önismereti csoportok célja, hogy a vak és a rejtett területek csökkenjenek, tudatossá váljanak.

Illusztráció: Johari-ablak

Luft, J. – Ingham, H. (1955). „The Johari window, a graphic model of interpersonal awareness”. *Proceedings of the western training laboratory in group development* (Los Angeles: UCLA).

Az identitás kialakulása inkább egyfajta keresés, nemcsak azzal foglalkozik a serdülő, hogy ki is ő, hanem azzal is, hogy milyenné is szeretne válni. A serdülőkor a nagy ideálok, példaképek választásának időszaka. A példaképek felhasználásával a kamaszok kísérleteznek azzal, hogy milyenné szeretnének válni a jövőben. A mai kor termékei, Dr. Lust Iván szavával élve, az úgynevezett „identitásprotézisek”, melyek meghatározzák, hogy milyennek kell lenni, ha valaki egy adott szubkultúrához szeretne tartozni, így az egyediséget kergetve egyformává válnak a tinédzserek, mellőzve a próbálgatást, próbálkozást. A példaképekben is van egy fejlődési ív. Gyerekekkel készült interjúkban gyakran említették a szülőket, 16-17 éves korra már kevésbé,

majd később újra előtérbe kerülnek. Kamaszkorban inkább a hírességek, celebek felé fordulnak. Korábbi időkben is jellemző volt, hogy híres embereket csodáltak, vagy irántuk éreztek plátói szerelmet a fiatalok. Ez nem 21. századi jelenség, hanem a kamaszkorra általánosan jellemző. A sztárok jellege természetesen más volt, a jelenség viszont már korábbi korokban is létezett.

– Milyen folyamatokon keresztül épül a fiatalok önismerete?

– Az évek múlása, az érés és a növekedés során mindannyian kapunk visszajelzéseket környezetünktől viselkedésünkre, hozzáállásunkra, vagy arra, hogy bizonyos helyzeteket hogyan oldunk meg. Ezekből a visszajelzésekből és viselkedésünk saját szemszögéből való vizsgálatából gyarapodik az ismeretünk saját magunkról.

– Rengeteg visszajelzést kapunk szocializálódásunk során. A különböző életszakaszokban milyen közegek, és kiknek a visszajelzései válnak hangsúlyossá, ezáltal az önismeretet meghatározóvá a gyermek, s később a kamasz számára?

– Az elsődleges visszajelzési kör a szűkebb és tágabb család, a közvetlen környezet, majd onnantól kezdve, hogy intézményekbe, bölcsődébe, óvodába, iskolába kezdünk járni, megjelenik a kortársak szerepe, amely később tovább erősödik, s természetesen markáns visszajelzéseket kaphatunk az intézményekben dolgozó felnőttektől is. Saját viselkedésünk megfigyeléséből és a számunkra fontos emberektől erre érkező reakciókból tevődik össze az önismeret. Szerencsés esetben olyannak látjuk, gondoljuk magunkat, amit a környezet is visszajelez, ennek ellenére előfordulnak ütközések, ellentmondások.

– Hogyan határozza meg a személyiségünk, személyiség típusunk azt, hogy hogyan fogadjuk és építjük be a visszajelzéseket?

– A személyiség típusok már az ókor óta foglalkoztatják az embereket, annak érdekében, hogy egyszerűbben tudják megközelíteni az egyéneket, hasonló vonásaik mentén. A tudósok sokféle szempontból írták le ezeket, volt, aki a természet elemei mentén, majd a testnedvek arányai szerint. Ezt követően megjelentek a dimenziós elméletek, például az extroverzió-introverzió, tipológiák, melyek szerint idegrendszerileg vannak gyenge és erős személyek. A rengeteg elmélet különböző emberképeket teremtett, annak érdekében, hogy meg tudja ragadni a számtalan különbség közös esszenciáját.

A személyiség vonások kihathatnak arra, hogy az egyes emberek a visszajelzések mely formáját, csatornáját preferálják inkább. Személyiségünket többféle tényező határozza meg, például az is, hogy hogyan tudom elhatárolni magam a környezettől, hogyan tudom meghatározni magamat. Pedagógiai szempontból érdemes tisztában lenni azzal, hogy egy-egy tanítványunk milyen beállítottságú, s ennek megfelelően adni visszajelzéseket, hogy a lehető legjobban tudja elfogadni azokat. Például egy extrovertált, erős személyiségű, hangadóbb gyerekekre egész más hatást gyakorol egy dorgálás, mint egy introvertált, csendesebb, visszahúzódozóbb gyerekekre.

A serdülőkor a nagy ideálok választásának időszaka. A példaképek felhasználásával a kamaszok kísérleteznek azzal, hogy milyenné szeretnének válni a jövőben.

– Az önismereti munka rögös út, nem kísérik mindig pozitív, lelkesítő érzelmek, hiszen önmagunk jellegzetességeivel, erősségeivel és gyengeségeivel szembenézni kitaratást és önbecsülést próbáló folyamat. Ennek ellenére az önismeret fejlesztése szükséges. Ön szerint milyen előnnyel jár az egyén számára az önismereti munka?

– Egy jól vezetett önismereti csoportban, a csoporttagok által egymás elé tartott tükrök hatására az előbb említett rejtett és vak területek megnyílnak, s tudatosá válnak a résztvevők számára. Ez valóban okozhat érzelmi nehézséget, hiszen önmagunkkal szembenézni, majd később elfogadni ezt a képet, embert próbáló feladat. Minél inkább tisztában vagyunk önmagunkkal, annál jobban tudunk megérteni és kezelni helyzeteket, amikbe akár ismétlődően belekerülünk, ami befolyásolhatja kapcsolatrendszerünket. Az élet számos területén okoz pozitív hatást, ha tudatosan rálátunk önmagunk működésére.

– A diákok életében meghatározó szerepet töltenek be a pedagógusok. Milyen befolyást tudnak ők gyakorolni az önismeret fejlődésére?

– A tanárok modellként szolgálnak, akár példaképek is lehetnek tanítványaik számára, ennél fogva a kamaszok identitáskeresésében segítséget nyújthatnak, bár a kortársak véleménye, értékítélete felértékelődik a fiatalok számára ebben az időszakban. Az általános, negatív címkézések beépülnek az énképbe, és torz önismeretet hoznak létre. A tanárok objektív, konkrétan a helyzetre, az adott viselkedésre vonatkozó visszajelzésekkel tudnak építő jellegűen formálni bármely korú gyermekben. Ez az eszköz különösen fontosá válik olyan esetekben, mikor a diák bizonyos erősségei az ő „vak” területeire esnek, tehát ő nem ismeri fel saját értékeit, viszont a pedagógus igen, s az erre irányuló jelzések felhívják figyelmét és megerősítik őt pozitívumaiban.

Az önismereti csoportok vezetése nem a pedagógusok feladata, mivel ők értékelő, ebből fakadóan alá-főlé rendelt viszonyban vannak a diákokkal, viszont a tudatos visszajelzésekkel képesek formálni a diákok önismeretét bármely életkorban. Az sem szerencsés, ha egy csoport tagjai korábbról ismerik egymást – például osztálytársak –, hiszen akkor már rendelkeznek előzetes feltevésekkel a másikról, így szűkül annak a lehetősége, hogy a csoporttag szabadon fejezze ki magát. A kamaszokat a nagy önismereti igény mellett sok más téma is érdekli, amelyekkel foglalkozhatnak egy iskolapszichológus által vezetett foglalkozáson, tárgyalásuk szintén támogatni tudja személyiségük fejlődését.

„Az egészségmegőrzés a jövő, az egészség a legnagyobb értékünk”

Interjú Dr. Andrásosfzky Csilla iskolaorvossal

Szöveg: Németh Petra | Fotó: Nagy Gábor

Az emberi test működésének megismerését már egészen kisgyermekkorban elkezdjük, hiszen az egyre fejlődő külső és a belső önismeret tesz minket az életét tudatosan alakító emberekké. Nem mindegy azonban, hogy milyen tudás birtokában vagyunk. Fontos a biztos, és helytálló tudás, hogyan lehet egészséges életet élni. Ennek az alapkövét rakja le az iskola és indítja el a tanulókat egy testtudatos, egészségközpontú életmód felé.

– Az iskoláskorú gyerekeknek vannak helytálló információik saját testükről?

– Itt nagy hiányosságok vannak, hiszen a tizenéves gyerekek általában nem ismerik eléggé a saját testüket, de azért vannak sokan olyanok is, akik megfelelő ismeretekkel rendelkeznek. Ez a kijelentés, hogy kevésbé ismerik önmagukat, a társadalom egészére jellemző. A probléma gyökere, hogy a szülők sem kaptak megfelelő ismereteket az iskolában. Ezt nemcsak mi látjuk így, hanem a felnőttekkel foglalkozó orvosok is. A hatékony gyógyítást az segítené, ha a beteg tisztában lenne a saját szervezetével, működésével, lennének alapvető egészségügyi ismeretei. A tájékozottabb beteg a hatékonyabb gyógyítást segíti. Természetesen mindennek az alapja a gyermekkor és az iskolai ismeretterjesztés.

– Milyenek a mai iskoláskorú fiatalok testi és lelki egészség tekintetében?

– Az egészségi állapotuk általában nem jó. Rengeteg a mozgásszervi betegség, a kóros testtartás és az elhízás egy tényleges, nagy problémakör. Általában a fiúk sportolnak inkább, a lányokra jóval kevésbé jellemző. A rendszeresen sportolók és a nem sportolók között óriási a különbség, nemcsak a fizikai állapotukban, hanem többek között azt is lehet látni, hogy aki rendszeresen sportol, az sokkal jobban be tudja osztani az idejét, ezen kívül sok olyan pozitív hatását lehet érezni, amit végig se gondolnak az emberek. A sportoló gyerekek kevésbé fogékonyak a káros szenvedélyekre, kötöttebb a napirendjük, koncentráltabban tudnak a tanulásra figyelni. Testi és lelki különbség is van köztük. Lelki és magatartási problémák igen gyakran jelentkeznek a gyerekeknél, a beilleszkedési- és hangulatzavarok száma is emelkedett az évek során. Sajnos nagyon kevés az ép családban felnövő fiatal, emiatt rengeteg háttérprobléma adódik. A visszatérő egészségügyi gondok mögött is sokszor lelki okok állnak.

– Tapasztalatai alapján milyen a mai fiatalok énképe?

– A fiatalok énképe nagyon sok esetben irreális. Képesek egymásra hatni, emellett pedig a médiában közvetített ideálképek eltorzítják az önmagukról alkotott képüket is. Vannak például egészen kórosan sovány tanulók, és olyanok is, akik ezzel együtt testkép-zavarosak, nem tudják felmérni, hogy valójában milyenek, nincs reális képük önmagukról. Ez általában a lányoknál fordul elő. Fiúknál a kisportolt alkat a divat, amit sokan különféle izomtömeg-növelő szerek használatával érnek el, amiről nem is tudják, hogy milyen hatással van a még növéshen lévő szervezetükre. Sajnos ezekről nem, vagy csak nagyon elenyésző mértékben szólnak a biológiaórák.

– Ön szerint foglalkoztatja a fiatalokat az egészséges életmód témája?

– Igen, sokan foglalkoznak azzal, hogy mi az egészség, hallanak is erről, az egészséges életmódról, az viszont más kérdés, hogy nagyon sokan inkább a kortársaknak próbálnak megfelelni, és az természetesen a káros szenvedélyek iránti érdeklődést is erősítheti. Nem nagyon találkoztam olyan tanulóval, aki ne tudta volna, hogy a dohányzás káros, de attól függetlenül kipróbálta, illetve azóta is él vele. Szerintem az egészséges életmód jelentőségével teljességében nincsenek tisztában. Általában azt tudják, hogy összefügg a táplálkozással, hogyan kell reggelizni, sok gyümölcsöt kell enni, de ezt csak elméletben tudják. Az érdeklődésüket mutatja, hogy most talán jobban előtérbe került a sport és a mozgás, aminek véleményem szerint előbb vagy utóbb lesz kedvező hatása. Kevésbé figyelik azonban azokat az egyéb tényezőket, amelyek ezeken kívül az egészséges életmódhoz tartoznak. Az egészségnek tulajdonképpen a teljességét: az egészség nem a betegség hiánya, hanem a testi, lelki és szociális jólét összessége. Nem foglalkoznak például az önismerettel, a társas kapcsolatok minőségével, a stresszkezelés módjaival, a megfelelő relaxációval, pihenéssel, pedig ezek elengedhetetlenek a kiegyensúlyozott élethez.

– Ha több foglalkozás lenne az egészséges életmód keretében, akkor fogékonyabbak lennének a gyerekek arra, hogy változtassanak a saját életmódjukon?

– Igen! Az egy hatalmas lépés, hogy eljutottunk oda, hogy az egészségfejlesztést az iskola nagyon fontos feladatának tartja, elindult sok kedvező folyamat, mégis úgy érzem, hogy nagyon messze vagyunk még a céltól. Önmagukban az ad hoc-jellegű foglalkozások nem túl sokat jelentenek, csak ideig-óráig maradnak meg a gyerekekben. A semminél jobb, hiszen az apró dolgok is segítenek, de messze nem elég. Én mindig azt próbálom hangsúlyozni, hogy az egészségnevelés/egészségfejlesztés a jövő. Kevesen veszik figyelembe, hogy az egészség a legnagyobb értékünk, és ahhoz, hogy a felnőttkori életminőség az jó legyen, megfelelő, ahhoz nagyon fontos az egészséges életmód. Az egészséget a legnagyobb mértékben az életmód határozza meg. Vanak öröklött tényezők, meg a környezet, de a legdöntőbb az életmód. Mindennek az alapja a fiatalkori egészségnevelésen múlik.

– Az iskolában, ahol Ön dolgozik, célzottan van erre valamilyen program?

– A 21. kerületi iskolákban tevékenykedem, mint iskolaorvos. Most minden iskola próbálkozik egészségnevelési programokkal, de én úgy gondolom, hogy egy egységes rendszer kellene. Az egyik iskolában nagy hangsúlyt fektetnek az elsősegélynyújtásra, a másik iskolában a káros szenvedélyek ellen lépnek fel, tehát a programok iskolánként eltérőek, aszerint, hogy milyen a tanulók összetétele. Van egy iskolai egészségfejlesztési terv, ami négy területet ölel fel. Az egészséges táplálkozást; a mindennapi mozgást; a lelki egészség fejlesztését (amire nagyon nagy hangsúlyt kellene fektetni, különösen a művészeti oktatásra és annak személyi-

ségfejlesztő hatásaira); és végül az egészségtan-oktatást, ami fölött állandó vita van, hiszen a pedagógusok többsége feleslegesnek tartja ezt a tantárgyat. Több tantárgyba kellene beleépíteni, és az egész iskolának egészséges szemléletet közvetítő térnek kellene lennie. Önmagában, ha van egy ilyen tantárgy, még nem oldja meg a problémát, az egyszeri ismeretátadás – úgy gondolom – nem célravezető.

– Mit tartana a legjobb módszernek egy komplex énkép kialakításához a fiatalokban?

– Elsőként több gyakorlati ismeret kellene, amit a tanuló alkalmazhat a saját életében is. Sokszor a biológiai könyvek a leghasznosabb gyakorlati ismereteket apró betűvel írják, csak megemlítik érdekességképpen, olvasmányszinten. Ez azért probléma, mert a tanulók el sem jutnak oda, hogy ezeket elolvassák, nem mélyednek úgy el benne, hogy akár azt alkalmazva vonatkoztatnák saját magukra. Az egészségnevelésnek semmiképpen nem úgy kellene működnie, mint a többi iskolai tantárgynak, hanem pontosan úgy, hogy a cselekedeteik, az életmódjuk és a saját egészségük közötti kapcsolatot lássák diákjaink. Azért kell kis korban elkezdni, mert nagyon meghatározó, hogy az első hatások honnan érik a gyerekeket, az iskola vagy éppen a kortársak és a média oldaláról, mert később az egyensúly már nehezebben billenthető vissza. Fontos, hogy tudják, hogyan működnek, mi a jó a szervezetüknek. A testi, szellemi, szociális és lelki jólét járul hozzá a teljes, értékes élethez, ami az iskola, a család és az otthon példamutatásán keresztül, együttesen valósítható meg.

Család és családtörténet-írás (RÉSZLET)

Szerző: Mikonya György

CSALÁDTÖRTÉNET – ÚT A JÖVŐBE, MÚLTUNK ISMERETÉBE

A múlt ismerete nélkül nehezebb eligazodni a jövőben. Ezt az egyszerű megállapítást a különböző társadalmi rétegekhez és más-más kultúrkörhöz tartozó családok nagyon eltérő életvezetési irányként és a mindennapi élet részleteit is szabályozó hagyományként fogják fel. Az átlagos magyar családokban körülbelül 80-120 éves időszakra visszamenőleg ismerik az emberek a családjuk történetét. Ez sokszor legfeljebb a dédszülők keresztnevének, foglalkozásának és lakóhelyének az ismeretét jelenti. Bizonyos családok, például a nemesi családok, az ortodox zsidó kultúrához kötődő családok, a székely családok vagy az őseiket számon tartó tősgyökeres, többnyire egy adott város tehetősebb polgárságát alkotó családok akár 300-400 évre vagy még hosszabb időszakra visszamenőleg is ismerik családjuk történetét. (...)

A családtörténet ismerete **út önmagunkhoz**, út önmagunk kollektív tudattalanja felé. Egy lehetőség családjunk gyökereinek megtalálásához és megőrzéséhez, egy lehetőség az atomizáló hatásokkal szemben a családi életet erősítő örök felélesztéséhez. Az egyéni és családi, tudatos és tudattalan közötti átmenetet hagyományok, mesék, családi legendák, bútorok, tárgyak, feljegyzések, levelek biztosítják. Ezek tartalmának és jelentőségének ismerete jelenti azokat a gyökereket, amelyek életvezetésünket, döntéseinket befolyásolhatják. (...)

PÉLDA A CSALÁDTÖRTÉNET ISKOLAI HASZNOSÍTÁSÁRÓL

Több családtörténet feldolgozása alapján **számos olyan problémakört lehet találni, melyek alkalmasak beszélgetésre, elemzésre, netán egy vita kezdeményezésére, de az is lehet, hogy csak színek, értelmezhetőbbé teszik a tankönyvi ismereteket.** Nézzünk néhány kiragadott példát ezek közül!

Első témának egy örökké aktuális kérdéssel, **a 16 éves lányok problémájával** foglalkozunk. A bevezető beszélgetés során összegyűjthetők a mai 16 éves lányok örömei, gondjai. A családtörténetek viszont lehetővé teszik azt is, hogy életközben tanulmányozzuk három eltérő korosztály, tehát a dédnagymama, a nagymama és az édesanya helyzetét, annak 16 éves korában.

A dédnagymama visszaemlékezése: „Egyszer tizenhat éves koromban, amikor apám hazajött a zsinagógából azt mondta: »Málcsi, hallottam a zsinagógában egy fiatalembert énekelni, olyan gyönyörű hangja van, hogy ő lesz a te férjed«. (...) Aztán szépen sorban megszülettek a gyerekek.”

A nagymama visszaemlékezéséből: Bálba először 16 éves korában engedték el. Ekkor olyan jól érezte magát, hogy nem ment haza a megbeszélt időben, ezért a szülei utánaküldték az öccsét, azzal az utasítással, hogy veszővel, mindenki szeme láttára verje el az engedetlen lányt. Testvére maradéktalanul eleget is tett a szülői ukáznak. Biztosan ennek is köszönhető, hogy a nagymama ezután egész életében kínosan pontos volt. Az édesanya így emlékezik: „A pontosságot mindig megkövetelték tőlem, akár ötperces késés is büntetést vont maga után. Diszkóba 16 évesen engedtek el először, eleinte 22 óráig, majd később éjfélig.”

A három, ugyanazon családtörténetből kiemelt részlet nagyon jó kiindulópont egy a szokásokról, az életvitel alakulásáról szóló beszélgetéshez, különösen akkor, ha a történetnek még szokatlan „életadta”, megmagyarázhatatlan csattanója is lesz. Jelen esetben ez a következő: mindhárom nő egy nála egy évvel fiatalabb férfihoz ment feleségül, hogy miért és hogyan, erre nem találunk direkt magyarázatot. (...)

A nevekhez hasonlóan kényes kérdés lehet(ett) az **identitás** és a **nemzetiségi hovatartozás**. Nagyon érdekes, ahogy ez napjainkban egy családtörténetből kiolvasható:

Egy horvát-sváb ősökkel rendelkező lány próbálja tisztázni az identitását. Tekintve, hogy sem a horvát, sem a német (sváb) nyelvet nem ismeri, magyarul és angolul beszél, így a nyelvhasználat kérdésére könnyűszerrel válaszol. Ha az identitás gyökereit a ruhaviseletben vagy más külsőségben keressük, akkor sem jutunk közelebb az adott kérdéshez. Előbb-utóbb eljutunk a mindennapi élet részleteihez, azaz eljutunk például a túrós rétes problémájáig, ahol viszont markáns különbségek mutatkoznak: a svábok cukrozzák, a horvát rokonok pedig enyhén sózzák. Ebben a kérdésben viszont már szó sincs identitásválságról, egyértelmű döntés születik az édes rétes javára. (...)

A családtörténeti kutatás további összehasonlításai lehetőségét jelentik az **ikonográfiai vizsgálatok**. Ennek részeként különösen érdekes lehet a fényképek összehasonlítása és tartalomelemzése. Elemzési szempontként szóba jöhet a tematikai azonosság (például három eltérő korosztály – a nagymama, az édesanya és az unoka – elsőáldozó emléke), de elképzelhető amatőr és hivatásos felvételek összehasonlítása vagy azonos téma eltérő társadalmi rétegeknél történő megjelenésének elemzése is.

Az írás teljes terjedelmében olvasható: Mester és Tanítvány, 2005. évi 7. szám, <https://btk.ppke.hu/uploads/articles/6694/file/07.pdf>

Önismeret az erkölcsstan órán

Szöveg: **Stöckert-Kozák Annamária**

A gyerekek közötti beszélgetésekben nem jelenik meg az önismeret mint téma, de ha kérdezik őket, szívesen elmondják véleményüket az élet nagy dolgairól – tapasztalja **Csépányi-Istók Zoltán**, a Salgótarjáni Általános Iskola és Kollégium Beszterce-lakótelepi Tagiskola vezetője.

– Második éve tanítok erkölcsant ötödik és hatodik évfolyamosoknak. Úgy tapasztalom, az önismeret mint téma ennél a korosztálynál az irányított helyzetekben, vagyis órán kerül szóba. Van, hogy az élet nagy kérdéseiben hozott döntésekről beszélgetünk, mint a párválasztás, pályaválasztás – ilyenkor kiderül, hogy nagyon jól ismerik egymást. Amikor szóba kerül, hogy milyen belső tulajdonságokkal kell rendelkezni egy-egy hivatásnál, nagyon jól érzékelik, kihez mi illik: milyen jellegű foglalkozást válasszon az, aki szeret beszélni, szereti a közösséget, vagy épp aki zárkózott, magának való. Ilyen kérdésekben jön elő az önismeret, és ezt a tankönyvi szemelvények is megfelelően segítik. Nagyon jónak tartom, hogy bátorítják a gyerekeket. A közismert történet a repedt korsóról, amiből a kifolyó víz életben tartja az út menti virágokat, a kisebb önbizalommal rendelkező gyerekek számára nagyon tanulságos.

– **Ezek szerint szükségesnek tartja, hogy ezek a témák célirányosan is előkerüljenek a tanórákon?**

– A mai gyerekekkel minden beszélgetés hasznos, akár a köztisztaságról, akár a keddi meccsről, ugyanis nagyon keveset társalognak. Állandóan a számítógép előtt ülnek, és azt tartják közeli ismerősüknek, sőt barátjuknak (!), akivel a közösségi oldalakon csetelnek. A gyerekek igenis szívesen vesznek, ha beszélgetünk velük, és örülnek, ha komolyabb témák, például a párválasztás felmerül. Hiszen az olyan felnőtt dolog! A fiúk eleinte még kuncognak, a lányok kevésbé, viszont amikor a gátlás feloldódik bennük, nagyon szívesen beszélnek arról is, hogy hány gyereket szeretnének, hogyan képzelik el a férjüket, feleségüket. Ha az ember megszerzi a bizalmukat, akkor csodákat lehet tenni, a gyerekek nagyon szívesen elmondják a véleményüket, van mondanivalójuk.

– **Más tantárgyak keretében is előjön az önismeret témája?**

– Ez részben tantárgy-, részben tanárfüggő. Ki mennyire helyez rá hangsúlyt. Én például nem csak erkölcsstan órán beszélünk a Pál utcai fiúk mondanivalójáról, a regény csúcspontját ugyanis sokan félreértik. Általában úgy tartják, hogy ott van, amikor Nemecek Áts Feri nyakába esik. Valóban, ez is egy meghatározó rész, de érdemes arra a jelenetre is felhívni a gyerekek figyelmét, amikor Nemecek leszól a fáról Geréb hazudozásaira. Különösen a fiúk érzékelik rá, hogy ezt egymillióból egy

ember teszi csak meg. Hiszen Nemecek akkor sem lenne gyáva, ha csöndben maradna. Ennek ellenére vállalja a kudarcot, hogy elveszik a zászlót. Tehát részben tanárfüggő, hogy erkölcsi kérdésekről is szó esik-e a tanórán. Ugyanakkor megértem a kollégákat is, ha erre nem jut idő, hiszen haladni kell az anyaggal. Ezért is jó az erkölcsstan óra, mert itt nyugodtan, szabadon, a teljesítés kényszere nélkül lehet beszélgetni ilyen témákról.

– **Talán emiatt is szükséges az erkölcsstan tantárgy, hogy a gyerekeknek ne csak a lexikai, hanem egy tágabban értelmezett tudásuk is legyen, aminek segítségével tájékozódhatnak a világban.**

– Igen, így van. Azt is fontosnak tartom mindig megerősíteni, hogy a tantárgy bevezetését kísérő minden negatív megjegyzés és felhang ellenére a szülők is örülnek a tantárgynak. Még közvetve sem jutott el hozzám olyan szülői vélemény, hogy na, a gyerekek matematika és olvasás helyett ilyen felesleges dolgokról beszélgetnek az iskolában. A szülők megértik, hogy nemcsak az oktatás, hanem a nevelés is feladata az iskolának.

– **Azt említette, hogy jól ismerik egymást a gyerekek. De önmagukat? És a kritikát hogy kezelik?**

– Minden gyerek más. Van, aki ebben az életkorban is meglepő komolysággal rendelkezik, nagyon felelősen gondolkodik magáról és a családról. Mellettük persze vannak szinte infantilis diákok. Főleg a fiúk között, hiszen ők később érnek, mint a lányok. Fontos az irányított beszélgetés az erkölcsstan órákon, ha ez nem lenne, önmaguktól nem gondolkodnának el azon, hogy milyen belső tulajdonságaik vannak.

Az is közismert, hogy ebben az életkorban a kortárs csoportok meghatározók, fontos, hogy mit mond az osztály hangadója. Míg a kisebbeknél a szülők és a tanító néni a meghatározó, a tizenéves korosztálynál a kortárscsoport. Ez az a korszak, amikor már kifelé is kacsintgatnak. Mindezzel együtt úgy érzem, legalábbis a saját iskolámban tanuló gyerekeket ismerve, hogy az énképük reális. Messze nem olyan rossz a helyzet, mint azt sokan gondolni vélik. Nem szoktam szidni a mai fiatalságot, nem érzem olyan tragikusnak a helyzetet. A többség felelősen gondolkodó, és ha tényleg megfelelő időben szembesítik őket azzal, hogy felnőtt életükben milyen döntések, milyen próbák várnak rájuk, akkor úgy gondolom, hogy optimistán nézhetünk a jövőbe.

A tánc segít megismerni

Szöveg: **Maczák Ibolya** | Fotó: Nagy Gábor

„A tánc a lélek rejtett nyelve” – hangzik a Martha Grahamnak tulajdonított, közismert idézet. Tudunk-e beszélni ezen a nyelven? Mikor, milyen formában érdemes elsajátítanunk? Hogyan segíthet a tánc a kamaszok útkeresésében, önmegismerésében? A téma szakértője, **Ilyés Nóra** pszichológus, tánctanár osztotta meg velünk gondolatait a fenti kérdésekről.

– Az a folyamat, amíg egy kisgyerekből felnőtt válik, számos testi-lelki változással jár. Sokan nehezen kezelik ezt, főleg a pubertáskori testi változások idején: számos fiatalnak szokatlanok hirtelen megnyúlt végtagjai, gondot okozhat számukra a kéz-láb koordináció is. Természetesen nem hanyagolhatók el a lelki változások sem: egyre jobban érdeklődnek a másik nem iránt, ami számos további bizonytalanság forrása lehet egyben. Összességében tehát hosszú, gátlásokkal teli folyamat ez, ahol minden változik – s amikor sok fiatal érzi úgy, hogy nem kap segítséget problémáihoz. Emiatt is gyakori tapasztalatuk, hogy nem találják a helyüket és önmagukat a világban. Ilyenkor nagyon sokat segíthet a fiatalok életében a művészet és a sport. Az előbbi ugyanis teret ad az önkifejezésnek, az egyéniség kibontakozásának, az utóbbi pedig erősíti a testet és levezeti a fölös energiát. A tánc mindezt ötvözi: sport is, művészet is egyben. A gyakorlás sok esetben kemény sportnak megfelelő edzésként is értékelhető, a zene, az esztétikus mozdulatok, a megfelelő táncstílus kiválasztásának lehetősége pedig a művészi jellegét erősíti.

Az életkori sajátosságokról, a különböző korcsoportok számára ajánlható táncos mozgásformákról a következőket mondja a szakember:

– A tánctanulásnak is vannak szakaszai, egyes életkorokra jellemző sajátosságai. Már óvodás korban el lehet kezdeni az ilyen típusú rendszeres mozgást, de fontos, hogy az még játékos legyen, hiszen a fő cél ilyenkor a tánc megszerettetése a gyerekekkel. Legcélszerűbb ekkor a táncos tornát választani – főleg a kislányok számára, hiszen a kisfiúkat ekkor még inkább a sportok kötik le, nehezebben vehetők rá a táncra. Többnyire általános iskolás korban jön el a csoportos táncok ideje. Mivel ebben az időszakban válnak egyre fontosabbá a barátságok, a táncnak is a közösségformáló ereje kerül előtérbe. Ebben az időszakban (jellemzően inkább felső tagozatos korukra) kezdik a gyerekek összehasonlítani magukat másokkal – erre nyilvánvalóan oda kell figyelni a felnőtteknek is. A tánctanulást tekintve ilyenkor is alapvető fontosságú, hogy a gyerekek jól érezzék magukat, és ne fejlődjenek ki bennük újabb gátlások – például vélt vagy valós ügyetlenségük miatt. Meg kell jegyezni azonban, hogy manapság egyre kevésbé kitartóak a serdülők a tánctanulást illetően. Ez részben

önmagunkat

magyarázható a már említett bizonytalanságokkal, valamint a ma már általánosan jellemző, bőséges iskolai szakkörkínálattal – egy idő után azonban szükség lenne az elköteleződésre, fegyelmezettségre e téren is. Páros – akár társas-, akár egyéb – táncok tanulásán a középiskola idején érdemes gondolkodni. Kezdetben itt is felmerülhetnek gátlások a fiatalok részéről, hiszen a táncos párok intim közelségbe kerülnek egymással, de éppen emiatt számos fontos tapasztalattal gazdagodhatnak.

A középiskola leglátványosabb táncos eseménye kétségkívül a szalagavató. Az osztálytáncok, illetve a kötött koreográfiák rendszerét olyan szempontból nem tartja feltétlenül jónak a szakember, hogy időben lehatárolt vége van, ha befejeződik a fellépés. Am sokakban ekkor ébred érdeklődés a tánc tanulás iránt, és ekkor ismerkedhetnek meg a próbafolyamattal is.

– A szalagavatón való táncos részvételt azonban semmiképpen sem szabad erőltetni – *figyelmeztet Ilyés Nóra* –, hiszen ekkor éppen a tánc lényegét veszítjük el! A húzódozó, gátlások gyerekek esetében természetesen érdemes a szelíd rábeszélés és bátorítás eszközével élni, de erre kötelezni valakit kifejezetten káros lehet. Összességében fontos és jó dolog a tánc tanulás. Szinte mindegy is, milyen táncstílussal foglalkozik valaki – az a lényeg, hogy felszabadult legyen. Manapság számos lehetőség áll a fiatalok rendelkezésére e téren is: jó lenne, ha minél többen élnének vele. A tánc tanulás további haszna a remek hangulat és társaság, a kulturált ismerkedési lehetőség is.

Sokaknak a tánc tanulásról a versenyzés jut eszébe. Holott ez nem feltétlenül hasznos és kívánatos mindenki számára. Ilyés Nóra szerint főként azoknak érdemes ezzel foglalkozniuk, akik – testi adottságaikon és képességeiken túl – megfelelő lelkiállattal rendelkeznek ehhez: rugalmasak és megfelelő a kudarcúrró képességük.

– Fontos tudni, hogy a táncversenyeken szükségszerűen szubjektív az értékelés – és mi magunk sem hozhatjuk mindig a legjobb formánkat. A versenyzés tehát semmiképpen sem javasolható mindenkinek, s erőltetni sem szabad. Kétségtelen előnye viszont, hogy a rendszeres próbák révén kitartásra, önfegyelemre, az esetleges bírálatok miatt pedig a kudarcok elviselésére nevel. S ha valaki érett ezekre, számos pozitív élményben lehet része. A versenyek hangulatán és az esetleges eredményeken túl azért is, mert helyes mederbe terelheti a fiatalok önértékelését: van, akinek biztatásra van szüksége, van, akinek túlzott önbizalma reálisabb megítélésére.

A különböző tánc típusok lélektani hatásai is igen fontosak. Ilyés Nóra szerint:

– A szólótáncosok esetében az önismeret, önértékelés szempontjából fontos tényező, hogy ők egyedül is ki mernek állni egy adott közösség, közönség elé. Ez pedig az önbizalom fejlesztése és önmagunk elfogadásának

elősegítése szempontjából is sokat jelent. A páros táncok során a másik iránti bizalom tanulható meg magas szinten. A testkontaktus egyfajta összmunkát is jelent, amelyben fontos szerepe van annak a hitnek, hogy a partner megfelelően, megbízhatóan, megbecsülendően végzi a saját feladatát. A csoportos táncok esetében a csapatmunkát lehet hatékonyan elsajátítani. Az ilyen mozgásformák alázatra nevelnek, hiszen ezek nem az egyéni, hanem a csapatteljesítményt helyezik előtérbe. Érdekes és hasznos tapasztalat, ha valaki része – nélkülözhetetlen, fontos része! – egy csapatnak. Talán felesleges hangsúlyozni, hogy az egyes táncformák által támogatott tulajdonságok, viselkedésformák elsajátítása milyen hasznos lehet a munkahelyen, a párvalasztás során, vagy éppen a családi életben.

Ezekről a tapasztalatokról bővebben is érdemes beszélni.

– A páros táncokban előtérbe kerülnek a nemi szerepek. A testi kontaktuson túl a táncpartner vezetése férfias, annak követése pedig nőies jellemzőként válik tudatossá és gyakorlóddik is be elemi szinten. Ezeket azért is fontos kipróbálni, megélni, mert ilyen módon a fiatalok könnyebben tudatosíthatják a számukra nőies, illetve férfias tartást, mozgást és viselkedést. A fiúk begyakorolhatják a határozott, de nem erőszakos magatartást, a nőkkel szembeni udvariasságot, vagy akár az udvarlást is. Egy lány a szó jó értelmében megtanulhatja használni nőiességét. Az egyes mozdulatok elsajátítása során rájön például arra, melyik kecses, melyik lezser, s mikor mi és hogyan használatos. Rájön, mi áll neki jól, mi kevésbé. A fiúk és a lányok egyaránt megtanulhatják tehát a tánc révén kulturált keretek között felkelteni maguk iránt a másik nem érdeklődését is – ez pedig kulcsfontosságú lehet későbbi életükben. A fentiek elsajátítása során magabiztos kisugárzásra tehetnek szert, ami a mindennapi életben is hasznukra válik. Arról nem is beszélve, hogy sokan a tánc révén tanulnak meg öltözködni is, mert ennek során tudatosodik bennük, mi áll jól nekik, hogyan tudnak egy adott öltözékben megfelelően mozogni és viselkedni. A tánc tanulás tehát sokszor ráébreszti a fiatalot arra, ki is ő valójában, mi a feladata a világban. A tánc segít a helyes önértékelés kialakításában is: az önbizalom és az önkritika helyes arányának tudatosításával eszközöket ad arra vonatkozóan, hogy mind a túl-, mind az alulértékelést elkerülje magára nézve a rendszeresen táncoló fiatal. A tánc tehát segít megismerni önmagunkat – *vallja a szakember.*

Sorszám

Szöveg: **Aczél Petra** | Fotó: Nagy Gábor

> A tömeg nagy folyamként hullámoz a modern doboz-épület előterében. Mindenkin sorszám, van, akin a 3-as, másan a 4356-os. Várnak. Mindannyian arra, hogy megmutathassák, mire képesek azért, hogy médiaszenczáció legyen belőlük. Hogy egy megvilágított székekben, magas gázsiért foglalkoztatott, a fülhallgatójába mondott utasításokra nyitott zsűri előtt énekeljen.

A hírnév nagy úr. Van, aki azzal indokolja nevezését, hogy ez az egyetlen lehetősége „kitörni a szegénységből”. Mindenki szipog. A világ egyszerű: vagy nélkülözve élünk, vagy a nyilvánosságban. Nincsenek zavaró átmenetek, például tanulás vagy munka. Csak ez a kettő: a sötétség és a fény. A megihatottságot csak egyvalami rontja, az éktelenül rossz, hamis hang, a nézőben is szegyényt okozó gátlástalanság. Az önismeret hiánya. A siker elmarad, a 15 másodperc hírnévről gondoskodik az internet, a „tovább nem jutó”-t pedig barátai várják: pedig olyan jó voltál, ezek ott benn mind süketek. A médiagépezet kaján mosollyal húz hasznát és ismertséget ebből is.

Különös a világ, amiben élünk. A tizen-, huszon-, de még a harminc-, negyvenévesek is képek és üzenetek tömegét töltik fel a netre. Narcisszus nyomodokában magát nézi az egész világ a digitális leves tükreben. Fotók a nyaralásról, a grillezésről, az esti programról, az új ruháról vagy szerelemről, az osztályfőnökről és a házi feladatról. Már a szelfi szelfijét is el lehet készíteni, a képet, ami azt ábrázolja, milyenek vagyunk, amikor magunkról készítünk képeket. Önmagunkat figyeljük meg, és persze, hagyjuk megfigyelni. Gondolatainkat hatalmas mennyiségben ömlesztjük az online térbe, egyes felmérések szerint akár tízszer is többet írunk, mint egy évtizede. Persze ez az írás nem az az írás: ez inkább az önfelfedezés, mint a közlés eszköze. A keresőprogramok szokásainkhoz igazítják ajánlataikat, a közösségi oldalakon pedig kialakul saját véleményklímánk. Mindenrőlünk szól. Mégis, mintha egyre kevésbé ismernénk önmagunkat. A Stanford egyetem egy neves pszichiatere nemrég publikált arról, hogyan hat ez a folyton tükröző újmédia a használóira. A hangsúlyossá váló személyiségjegyek közül kiemelte a narcisztikusságot és a hatalmasság érzését. Előbbi az énközpontúságra,

utóbbi az én határtalanságára utal, arra a hitre, hogy az ember bármit megtehet, képességei és lehetőségei végtelenek. A diákoknak, akiket tanítunk, már előfizetéssel, csomagban járhat ez a magabiztosság.

Emlékszem, mikor először hallottam a saját hangomat a szalagos magnóról. Mennyit neveltünk a barátnőimmel, milyen más, mennyire nem olyan, mint amilyenek gondoltuk! Emlékszem, amikor észrevettem, hogy az utcán a kirakatok tükreben lopva lesem magam. Emlékszem, amikor mások tekintetében kezdtem keresni önmagamat, aztán mások szavaiban. Aztán emlékszem arra is, amikor a saját tetteimben kellett megtalálnom az „én”-t. Azt mondják rá: a morális érés folyamata ez. De hívhatnánk úgy is: körvonalaink, belátó önismeretünk kialakulása. Amikor önmagunkat másokból megismerjük, és amikor magunkat másokért megőrizzük. Az önismeret korántsem a határtalanságunkra figyelmeztet. Sőt, leginkább a határainkra. És nem is saját jelentőségünkre tanít. Épp ellenkezőleg, a mások szeretetére. Állítólag az önismeretre való képesség csak az embernek adatott meg.

Jó volna, ha ezt tudná az, aki arra vár, más mondja meg, mire képes, és amikor megmondják neki, nem hiszi el. Aki úgy hiszi, bármit megtehet, amíg világít a képernyő. Aki úgy érzi, életének önmaga a célja. Jó volna, ha tudná a 3. és a 4356. is. Ott a dobozépület előterében és a digitális tükörben. És, igen, az osztályteremben is.

Önismerethiány

Szöveg: **Balázs Géza** | Fotó: Nagy Gábor

> A gyorséttermi munka presztízse alacsony. Könnyű lenézni azt, aki a „mekiben” kiszolgál, zaklatásnak venni, ha „nagyobb adag krumplit vagy üdítőt” kínál, s természetesnek azt, hogy takarít a vendégek után. Pedig a márkás gyorséttermekben szigorú szabályok és rend szerint dolgoznak: nincs késés, nincs mobiltelefonálás munka közben, nincs üresjárat, viszont mindenki be van jelentve, ráadásul diákoknak rugalmas, a tanrendjükhöz igazodó munkarendet is tudnak biztosítani. Sokaknak ez az első találkozás a munkával.

Egy étteremvezető elbeszéléséből megtudom, hogy az alacsony presztízssű munkára milyen kevés önismerettel jelentkeznek a fiatalok. Minden jelentkezőtől annyit kér: mondjon magáról valamit. Senki nem tud összefüggően öt értelmes mondatot elmondani. Segít nekik, kérdez. Miért jelentkezik ide? Mert ide könnyű bekerülni. Mert az anyám mondta, hogy menjek valahová dolgozni. Gyakori és korrekt válasz: pénzt akarok keresni. És mire gyűjt? Telefont akarok venni. A lány egyetemista, két szakon is tanul. Megkérdezi tőle, hogy melyik szakja érdekli jobban. Egyik se, nincs kitartásom. A másik lány a buddhista főiskoláról jön. Megkérdezi tőle, hogy mit tanul. Semmit, nem szeretem a buddhistákat. Az egyik huszoneves festett rasztahajú lány bőbeszédű: most végezte el a középiskolát, azért ilyen későn, mert sok volt ott a debil, nem hagyták békén, meg igazságatlan volt vele a töritanár, az óráján magyar házit készített, de elvette tőle, persze ő sem volt rest, összetörte a tantermet... Az étteremvezető szeme tágra nyílik. Igen, sajnos magatartászavaros vagyok, mondja a lány. És hozzáteszi: De ugye nem diszkriminál azért, mert festett rasztás hajam van? Az étteremvezető megnyugtatója: nem, azért biztosan nem. A következő jelentkező fodrász. Kérdezi tőle, miért nem megy fodrásznak, az remek szakma. Egy hónapig dolgoztam, de nem tetszett, mondja a fiú. Huszoneves szakács felvételizik. Mennyi ideig szeretne itt dolgozni? Úgy májusig, mert nyáron bulizni megyek a Balatonra. Mondja februárban.

Naponta 3-4 felvételiző: jórészt huszonevesek, érettségizettek, sokan egyetemisták. Szinte mindegyik vergődik, keresi helyét, nincsen kitartása, semmi össze-

függőt, értelmeset nem tud mondani. Észre sem veszik, hogy olyasmiket árulnak el, ami után épeszű munkálató nem veheti föl őket. Hogy nem is akarnak dolgozni, csak a szüleik erőltetik; hogy nincs kitartásuk; hogy utálják a közösséget... A pálmát az a lány vitte el, aki azt mondta: egyáltalán nem bírja a hőséget, például azt, ami itt a konyhában van.

A vállalat személyzetisének is föltűnik, hogy alig felel meg valaki. Mert munkaerőre szükség lenne. Az étteremvezető visszakérdez: ti előzetesen elbeszélgettek azokkal, akiket kiküldtök? Vegyek föl pánikbeteget, vegyem föl azt, aki kijelenti, hogy nem szeret emberekkel együtt dolgozni, utálja a konyhát és a hőséget? A személyzetis sóhajt: pedig ők már előválogattak, s csak a jobbakat küldték az étterembe...

Hogy lehet, hogy ezek a fiatal felnőttek, leendő munkavállalók nem értik, hogyan kell viselkedni egy állásinterjúban? Nyilván nem tanulták, nem magyarázta el nekik senki. Talán azt képzelik, hogy egy ilyen „alja” munkahelyen mindenki megfelel, s még a flegma viselkedést is tolerálják? A sorozatos esetekből úgy látszik, hogy egy korosztály jelentős része nem tud bizonyos szerepelvárásoknak megfelelni. S ez pedig súlyos társadalom- és önismerethiányra utal. S ők fognak legjobban meglepődni, amikor még egy gyorsétteremben sem lesz rájuk szükség.

Ki a hibás? A szülők? Az utóbbi évtizedek oktatáspolitikája, pedagógusai? Nyilván maguk a munkába állni „akarók” is. Úgy látom, hogy ők egy valamilyen betűvel jelzett (x, y, z...) nemzedék elveszettjei. Nem tudom, hányan vannak. Dolgozzunk azon, hogy ne legyen még egy ilyen.

Fenyő D. György: **Tanárparadoxon**

44 tanács osztályfőnököknek

folytatás

7. Az osztályfőnök azt mutassa meg az osztálynak, ami neki fontos!

Induljunk ki abból, hogy mindenkinek, aki tanár lesz, vannak fontos értékei, és vannak szellemi jelenségek, amelyek érdeklik. Ez tudniillik önmagában a tanári lét egyik elengedhetetlen feltétele. Ha ezek nincsenek meg: nem is érdemes sem tanítani, sem osztályfőnöknek lenni. De ha már ezek megvannak, akkor ezek az érdeklődések és értékek nagyon különbözőek lehetnek. És ez már nem baj. Aki hitelesen tud a gyereknevelésről beszélni, tanítsa meg azt a tanítványainak; akinek a környezetünkről, a folyókról-növényekről-állatokról van mondanivalója, az mutassa be azt elsősorban. A személyes érintettségénél, a hitelességénél szinte nincs is nagyobb erő az iskolában, és így a hiteltelenségénél és őszintétlenségénél sincs semmi taszítóbb. A fenti állításokból az is következik, hogy ha valaki valamiben nagyon nem hisz, akkor azzal ne próbálkozzon. Aki csak feszengeni tud egy szexuális felvilágosító órán, az ne tartson ilyen, vagy hívjon meg valakit, aki tud jó felvilágosító órát tartani. Ha valaki maga is halálosan unja a múzeumokat, akkor ne terelje be az osztályát a kiránduláson múzeumokba, hanem túrázzanak egy nagyot. Természetesen itt nem arról van szó, hogy az ember csak a saját privát mániáit tanítsa, pusztán arról, hogy bátran adjuk önmagunkat abban is, amit megtanítunk és megmutatunk, és abban is, amit elkerülünk. És természetesen ez a követelmény arra az előfeltételre épül, hogy a világunk amúgy is olyan gazdag, bonyolult és sokszínű, hogy mindenkit ezernyi dolog megragad belőle.

8. Tágítsa ki az iskolát!

Sokszor érezzük, hogy vastag, áthatolhatatlan fal választja el az iskola kissé művi, megtervezett világát az élettől, amely sokszínű, gazdag, érdekes. (Meg persze veszélyes, kiismerhetetlen és centrum nélküli is egyúttal.) Nyilván ez az iskola lényegéből következik: egy központilag megtervezett tanterv vagy tananyag csak az élet után kulloghat; egy értékátadásra szervezett intézmény mindenképpen konzervatívabb lesz, mint az a világ, amelyben ezeket az értékeket megpróbálja átadni. De éppen az osztályfőnöki munkában ezernyi lehetőség és kihívás adódik, amely az élethez, a valósághoz, a mindennapokhoz közelíti az iskolát. Érdemes meghívni

embereket az osztályfőnöki órákra: ismerősöket, szülőket, a szülők ismerőseit, akik olyan dolgokról tudnak mesélni, amiről mi magunk nem (foglalkozásokról, művészetekről, sportról, tudományról). Érdemes elvinni az osztályt bárhová, ahol megismerhetik azt a világot, amelyben élnek: megnézni a várost, amelyben nap mint nap mozognak, elmenni gyárakba, bírósági tárgyalásra, különböző felekezetek templomaiba, bárhová. Ha van rá lehetőség, érdemes dolgozni együtt: szórólapozni, ételt hordani időseknek, nyomdában pakolni, árvíz-nél segídezni. (De vigyázat: nem kell, nem is szabad minden osztályt mindenhová elvinni csak azért, hogy az osztályfőnök elvigye valahová őket. Vegyük figyelembe, mi van a közelben, mit érdemes megmutatni, hol tudunk mi magunk – ismét a figyelmeztetés! – hitelesek lenni.)

9. Ha kell, kérjen segítséget más szakembertől!

Minden osztályban ezernyi, előre nem látható probléma adódhat, akár az egyes gyerekekkel, akár a közösség egészével. Kerülhet az osztály olyan lelkiállapotba, hogy jól jön egy külső szem, egy pszichológus, egy drámatanár. És az egyes gyerekek esetén: lelki problémák, egészségügyi problémák, szociális problémák, pályaválasztási problémák, családi problémák, tanulási problémák egész sora jelentkezik egy harminc fős gyerektársaság esetében. Van, amit az osztályfőnök maga meg tud oldani, sőt, amikor a legjobb, ha maga az osztályfőnök old meg, de van, amikor érdemes szakemberhez fordulni. Tudomásul kell venni: az osztályfőnök nem tud minden problémában egyformán otthonosan mozogva jó megoldásokat találni! Jó, ha van pszichológus, gyermeknőgyógyász, orvos, drogszakértő, logopédus, gyermekvédelmi-szociális munkás, pályaválasztási szakember, akihez fordulhat, és alakulhat úgy az osztály sorsa, hogy más szakemberekre is szüksége van. Nem kell félni ilyen helyzetekben másoktól, hozzáértőktől segítséget kérni. Gyakran elég egy konzultáció is, máskor viszont a problémával küszködő gyereket tovább kell küldeni valamilyen szakemberhez. A problémák megoldása mindig erősíti az osztályt, az pedig, ha az osztályfőnök segített megkeresni a megfelelő helyet, intézményt, az osztályfőnök tekintélyét növeli a gyerekek szemében. Azt tapasztalják meg ezáltal, hogy érdemes megkeresni őt a problémákkal, mert ha ő nem is tud mindent megoldani, de azt tudja, hogy kihez kell fordulni segítségért.

10. Konzultáljon!

Furcsa és furcsán magányos pálya a pedagóguspálya: miközben nap mint nap egymás munkájára van utalva minden tanár (mert a gyerekeket érő pedagógiai hatások erősíthetik is, gyengíthetik is, akár ki is olthatják egymást), mégis nagyfokú a félelem a magyar iskolákban attól, hogy belelássanak egymás munkájába a kollégák. Ha más értelmiségi pályákkal összevetjük ezt a titkolózást, még inkább megdöbbenhetünk a tanári szemérmességtől. Egy orvos nem tud úgy operálni, hogy tízen ne lessék a kezét, konzultál belgyógyással és altatóorvossal, laboreredményeket és röntgenfelvételeket kér. Egy építész megbeszéli az építészeti stúdióban a terveit, konzultál a statikussal, a műemlékessel, a talajmechanikussal. A színészek rendre megnézik egymás alakításait, az írók elolvassák egymás műveit, a közgazdászok árgus szemmel figyelik a másik vállalat döntéseit, a külkereskedők egymással kötnek üzletet. Szinte csak a tanárok ódzkodnak attól, hogy megmutassák egymásnak, mit csinálnak az osztályteremben. Nyilván azért is, mert nemcsak a szakmai teljesítményük, hanem a személyes magatartásuk és a teljes személyiségük is megmérődik ilyenkor. És azért is, mert a tanárok értékelésének nincsenek meg (vagy kevésbé vannak meg) az objektív és főleg a teljes szakma által elfogadott kritériumai, azért a tanári teljesítményeket nagyon gyakran aszerint ítélik meg, mit mesél el egy tanár a saját munkájáról, beszámol-e a problémákról, a megoldatlan helyzetekről, a nehézségeiről és a kudarcáról. Ha valaki ilyenről nem beszél: bizonyára jó tanár; ha minduntalan ezeket panaszolja: minden bizonnyal rossz tanár.

Az osztályfőnöki munka értékelésének talán még a szaktanárinál is kevésbé vannak meg az elfogadott szempontjai, ezért aztán a tanárok (osztályfőnökök) abban érdekeltek, hogy minél kevésbé derüljön ki, mivel kínlódnak éppen. Mégis úgy vélem, nem tartható az a magatartás, hogy mindenki megpróbálja maga megoldani vagy eltagadni a problémáit. A konzultációnak kettős szerepe van: egyrészt segít megtalálni a megoldás útjait, segít már azzal is, hogy az osztályfőnök megfogalmazza, pontosan artikulálja a problémát, tanácsokat kap, ötleteket, más szempontokat. Másrészt már önmagában az is nagy segítség, hogy a tanár nem érzi azt, hogy egyedül van a problémákkal, hogy segít megosztani a terheket, hogy leveszi a súly egy részét az azt egyedül cipelő osztályfőnök válláról. A pszichológiában és a szociális munkában elterjedt forma az esetmegbeszélés, amely azt biztosítja, hogy a pszichológus vagy szociális munkás még akkor se legyen teljesen egyedül a problémával, ha amúgy egyedül, négy szemközt találkozik az ügyfelével.

Az osztálynak jó, ha van osztályfőnök-helyettese: olyan tanár, akivel az osztályfőnök jól együtt tud működni, akit a gyerekek szeretnek, aki szintén gyakran látja őket az iskolában, aki rendszeresen elmegy az osztályprogramokra és akivel nap mint nap meg lehet beszélni az osztályt. Ha nincs osztályfőnök-helyettes, akkor is érdemes egy-egy olyan tanárral rendszeresen konzultálni, aki tanítja és ismeri az osztályt. Több iskolában van iskolapszichológus: ha van, ki kell használni mint

konzulenszt az osztályfőnöki problémák megoldásához. És jó lenne, ha az iskolákban lennének pedagógiai esetmegbeszélő csoportok, amelyekben valóban érdemben lenne szó az osztályokban felmerülő nevelési gondokról. A rendszeres vagy alkalmoszerű konzultáció ugyanis megerősítheti az osztályfőnököt akkor, ha bizonytalan abban, jól döntött-e, és figyelmeztetheti az osztályfőnököt akkor, ha rossz úton jár.

11. Tudomásul kell venni: minden osztály fellázad az osztályfőnöke ellen!

A gyerekek szemében az osztályfőnök testesíti meg az iskola hivatalos értékrendjét, tehát a hivatalos értékrendet, a társadalmi normákat és az elvárt viselkedési mintákat. Márpedig minden gyerektársaság törekszik arra, hogy kialakítsa a maga értékrendjét, kulturális, kommunikációs és magatartási mintáit, belső világát. Ez a szubkultúra azonban mindig ellenkultúra: ebből adódik például, hogy a diákköltészetnél nincs csúfondárosabb és szabadszajúbb rétege az irodalomnak. A diákok saját világa és saját értékrendje tehát az iskola, és így az osztályfőnök hatása alatt, egyúttal ellenében formálódik. Sok különböző formája van a lázadásnak, nagyon különböző intenzitású is lehet: időnként kirobban egy nyílt konfliktusban, időnként csöndes birkózásban jelenik meg, lehet lefojtott és heves, mélyen elrejtett és gyerekesen-kamaszosan harsány. Nem kell ettől megijedni: természetes folyamat ez. Pszichológiai párhuzamként az Ödipusz-komplexus kínálkozik, amelyben a kisgyerek azonosulásának elengedhetetlen előzménye a szembefordulás azonos nemű szülőjével. Azt mondhatjuk, hogy a pedagógiai Ödipusz-komplexus a nevelőmunka kikerülhetetlen, szerves része. Az már az osztályfőnök érettségétől, pedagógiai és érzelmi kultúrájától függ, mit tud kezdeni ezzel a lázadással. De ha egy munkáját lelkiismeretesen végző osztályfőnök egyszer csak azt tapasztalja, hogy az előző hónapban még érte lelkesedő diákok nem hajlandók megcsinálni valamit vagy határozottan szembefordulnak a nézeteivel, ne ijedjen meg: része ez is a felnövés folyamatának.

12. Szét kell választani az erkölcsi vétséget, a magatartásbeli zavart és a különböző értékrendek eltéréseit!

Sok fájdalomtól megkímélhetjük önmagunkat, ha a gyerekek viselkedésében észre tudjuk venni, mikor csinálnak olyant, ami baj, és mikor csak arról van szó, hogy másképp cselekszenek, mint ahogy mi magunk viselkednénk. Egy kisiskolás csoport megy a játszótérre, az utcáról lépcső és rámpa egyaránt vezet oda. Az élen haladó két kisfiú elindul a rámpán, a tanárnő határozottan rájuk szól: „Nem vagy se mozgássérült, se csecsemő a babakocsiban, tessék a lépcsőn menni!” Szigorú hangja azt üzeni a gyerekeknek, hogy valami rosszat csináltak, úgy hiszem, maga a tanárnő is ezt

gondolja. Holott itt nincs másról szó, mint arról, hogy egy nyolcéves gyereknek érdekesebb a – viszonylag ritkább – lejtőn menni, mint a megszokott lépcsőn. A tanárnő azonban úgy véli, hogy itt valamiféle erkölcsi baj történt, ezért szükséges rászólnia a gyerekekre. Ez a példa talán rávilágít arra, hogy miféle különbségek lehetnek emberek magatartásában úgy is, hogy egyik sem jobb vagy rosszabb a másiknál, csak eltérő. Ha ezt az osztályfőnökök nem gondolják végig, akkor naponta ezerszer kell rászólniuk a gyerekekre. Az ezer rászólás viszont immúnissá teszi a gyerekeket: egy idő után ők sem tudnak majd különbséget tenni aközött, ami lényegtelen és ami valóban fontos. Ha tehát a tanár azt szeretné, hogy diákjai megtanulják, mi a helyes és erkölcsös, akkor bizony ezernyi olyan tulajdonságot, magatartást és mondatot el kell tűrnie (illetve egyszerűen tudomásul kell vennie), ami furcsa vagy idegen a számára, de nem erkölcsileg rossz. A nevelőnek bizony el kell fogadnia a maga korlátait, pontosabban azt, hogy ő maga is be van zárva a maga személyiségébe, hogy a saját értékrendje nem egy abszolút értékrend, neki is megvan a maga magatartásrepertoárja, amely önmagában nem jobb vagy rosszabb bármelyik diákjénál. Ha a tanár ezt tudatosítja magában, akkor könnyebben fogja elviselni, hogy diákjai más zenét szeretnek, olyan szlenget használnak, amely számára szinte érthetetlen, szaladgálnak az erdőben, miközben ő csöndben szeret kirándulni. Ha pedig az osztályfőnök azt teszi csak szóvá, ami valóban szóvá teendő, ami rossz, káros, ártó, akkor sokkal többet fog érni a szava.

13. Ne féljen a konfliktusoktól!

A konfliktus az együttélés elengedhetetlen velejárója. Ahol több ember van, ott konfliktus is akad bőven. Különbözőek vagyunk, különbözőképpen reagálunk ugyanarra, mások a céljaink és más az előéletünk. Az iskolában, ahol harminc gyerek van fél napokra összezárva, és amely teljesítményt vár el tőlük, ahol a tanároknak meg kell tanítaniuk egy tudományt a diákoknak, ahol osztályozni, értékelni kell rendszeresen, nem kerülhetők el a konfliktusok: mind a gyerekek egymás között, mind az osztály és a szaktanárok között, mind az osztály és az osztályfőnök között lesznek az évek során konfliktusok. Ez azonban nem a világ vége: a konfliktusok során a felek – jó esetben – kimondják, ami bántja őket, összeütköznek egymással, aztán találnak valamiféle megoldást, modus vivendit, kompromisszumot. Mély konfliktusok hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a vélemények élesen megfogalmazódjanak, az álláspontok artikulálódjanak, összeütközzenek, kiderüljenek a különbségek és a neuralgikus pontok, aztán ha a felek jól kezelik a konfliktusukat, akkor együtt megtalálják a megoldást. Ezért a konfliktusoktól nem kell félni; meg kell küzdeni őket, a végén meg kell egyezni, aztán meg kell beszélni, s ennek eredményeképpen a felek önismeretükben megerősödve kerülhetnek ki belőle. Ha időben megküzd egymással az osztály és az osztályfőnök, akkor a konfliktusok nem is húzódnak el sokáig: ott és akkor kell elintézni őket, amikor és ahol keletkeznek.

14. Találja meg a középutat az erkölcsi terror és az erkölcsi relativizmus között!

Az imént arról volt szó, hogy az osztályfőnöknek tudomásul kell vennie: nemcsak egyetlen magatartás helyes; de ebből nem következik, hogy minden magatartás helyes. Bizony, vannak kárhozzátandó, hibáztható, sőt tiltandó magatartások is. Ebből viszont nem következik, hogy minden más magatartás ilyen, ami nekünk nem tetszik. Vagyis azt gondolom, nem egyetlen magatartás a helyes, de nem is mindegyik. Vannak helyes, sőt: vannak elfogadható magatartások. Ha mindent elfogadunk, amit a gyerekek csinálnak: nem nevelünk semmire, illetve arra nevelünk, hogy bármit meg lehet csinálni. Ha semmit nem fogadunk el, amit a gyerekek csinálnak, arra nevelünk, hogy az iskolán, az osztályon kívül, annak hátat fordítva keressenek megoldásokat és válaszokat. Am az engedés és nem engedés nem lehet egyszerűen statisztikai kérdés: „Minden harmadik dologban engedek, mert különben úgy érzik a gyerekek...” vagy „Most már a sarkamra kell állnom, mert eddig engedtem...”. Nem: a tanár (osztályfőnök) döntéseit inkább vezesse valamiféle meggyőződés, koherens erkölcs, képzet arról, mi helyes és mi nem, ugyanakkor csak azt tiltsa, büntesse vagy tegye szóvá, ami valóban a nem helyes kategóriába tartozik. Ami csak egyszerűen lehetséges, csak nem tetszik, lehetséges, csak meglepő, esetleg lehetséges, csak a tanár számára idegesítő, az még nem feltétlenül rossz. Akkor lesznek a diákok belülről irányított emberek, ha az osztályfőnök döntéseinek belső erkölcsi koherenciáját érzik, más szóval: ha látják és beláthatják, mit miért tilt vagy enged, dicsér vagy szid az osztályfőnök. Ha mindezt nem látják, és csak azt érzik, hogy bizonyos dolgokat – véletlenszerűen vagy csak be nem láthatóan – nem szabad, akkor azzal sokkal inkább kívülről irányított, igazodni tudó, dönteni azonban nem tudó diákokat lehet nevelni. Mindez nyilván igaz minden tanár munkájára. Am az osztályfőnök döntései és elvárásai jelentik igazán a törvényt a diákok szemében, minden más tanár véleménye vagy értékrendje ehhez képest az eltérést, a kivételt jelenti. Vagyis ha egy osztályfőnök helyesen választja el egymástól, mit helyes cselekedni és mit nem, akkor ha a szaktanárok ebben különbözőek lesznek is, a gyerekek pontosan meg fogják tudni különböztetni a jót a rossztól. Ha azonban az osztályfőnök ebben nem jelent egyértelmű és biztos támpontot, akkor a gyerekek bizonytalanok, elutasítóak vagy szolgálalkúé lesznek.

15. Találja meg a középutat az ízlésbeli terror és az ízlésbeli relativizmus között!

Ezernyi helyzetben derülhet fény arra, hogy az osztályfőnök más szeret, mint a gyerekek. Milyen zene szóljon a bulin? Ez túl kemény vagy túl hangos? Milyen képek kerüljenek ki az osztályterem falára? Lehessen-e akcióhős-posztert nézegetni a szünetben? Baj-e, ha a gyerekek zsebre dugják a kezüket? És ha úgy beszélgetnek? És ha úgy beszélgetnek a tanárokkal?

A fenti három kérdés mind ízlésbeli, esztétikai kérdés: mindenki beláthatja, hogy nem erkölcsösebb a rap, mint a heavy metál, nem morálisabb egy virág-fotó, mint egy filmsztár és nem etikusabb karba tett, mint zsebre dugott kézzel beszélgetni. Mégis minden tanár (osztályfőnök) úgy véli, hogy ezekben a kérdésekben is állást kell foglalnia. És nem is kérdés: jó, ha az iskola esztétikai kérdésekben is nevel – már csak azért is, mert mindennek van esztétikai vetülete: valamilyen az osztályterem, amiben ülnek a gyerekek (még akkor is valamilyen, ha nincs benne dekoráció), valamilyen zenét úgyis hallgatnak a gyerekek, és úgyis valamilyen kényelmes, elengedett testtartást vesznek fel a szünetben.

Esztétikai kérdésekben azonban még tanácsosabb nem kategorikusnak lenni. Egyrészt tilos összekeverni az ízlésbeli kérdéseket morális kérdésekkel, pontosabban tilos az ízlésbeli kérdéseket morális kérdésekként kezelni. Másrészt itt is a középut lehet a legcélravezetőbb. Ha bármit ki lehet tenni az osztályterem

falára, akkor az osztályfőnök lemond arról, hogy vizuálisan értékes, szép környezetben tanuljanak a gyerekek, hogy a későbbi életük során is törekedjenek majd arra, hogy szép tárgyak és szép képek vegyék körül őket. Ha azonban minden önkontroll nélkül egyszerűen kiteszi a tanár a legkedvesebb festőinek képeit, ha megtiltja, hogy a gyerekek olyan fényképeket és festményeket tegyenek ki, amelyeket ők szeretnek, akkor csak elidegeníti őket a saját osztálytermüktől, a saját terüktől. Bármennyire szeretem is, Van Gogh-tól is meg lehet csömörleni. Nem csak egyfajta színházba lehet elmenni, nem egyfajta módon lehet szépen feldíszíteni a karácsonyfát, és nem egyfajta füzetborító lehet szép. Esztétikai értelemben is 10 és 18 éves kora között alkotja meg önmagát minden gyerek, akkor találja ki, hogy milyen zenét szeressen, hogyan akarja feldíszíteni a szobáját és milyen ruhákat hordjon. Ebben pedig azzal is segíthet az osztályfőnök, ha engedi a világ ízlésbeli felfedezését és megalkotását, ugyanakkor meg is mutat ezernyi dolgot, felmutat értékes, szép, ízléses tárgyakat, alkotásokat, ruhákat és mondatokat.

16. Tudomásul kell venni: minden generációnak megvan a maga szubkultúrája.

Elvileg könnyű belátni, hogy minden társadalmi csoportnak, így minden életkori csoportnak is más a saját kultúrája – a gyakorlatban belátni sokkal nehezebb. Már csak azért is, mert a saját szubkultúráját senki sem szubkultúraként, hanem természetes közegként, kultúraként éli meg. Azt is nehéz elképzelni, hogy az ifjúsági szubkultúra maga is változik. Az a mai ötven éves tanár, aki ugyanúgy, mint a mai tizenhét éves, a maga korában a legprogresszívebb és legprovokálóbb zenékért rajongott, nehezen fogadja el, hogy ami számára még az Illés együttes volt, az a diákja számára már a Kispál és a Borz. Valaha a farmernadrág számított a lázadás szimbólumának, ma az orrkarika. Harminc évvel ezelőtt a fiúk hosszú hajával és a lányok rövid szoknyájával lehetett lázadni, ma a bakancscsal vagy a lila hajjal. Azt kell mondani: önmagában egyik sem jobb vagy rosszabb a másiknál. Legfeljebb ismerős vagy ismeretlen, érthető vagy érthetetlen. Persze azt sem mondhatjuk, hogy ami része az ifjúsági szubkultúrájának, önmagában már helyes. Vannak azon belül is kárhóztatandó jelenségek, tiltandó viselkedések. De bizony legtöbbjük egyszerűen csak ismeretlen egy más nemzedékbe és más szubkultúrába tartozó osztályfőnök számára.

17. Támaszkodjon az együttes élmény erejére!

Mérei Ferenctől származik az együttes élmény fogalma, és azt a megfigyelést sűríti magában, hogy minden élmény, esemény és hatás ereje megsokszorozódik a közösségi átélés által. Ha egy szép épületet vagy tájat látunk, az is hat ránk, és ha együtt csodálkozunk rá ugyanarra, akkor az élmény sokkal maradandóbb lesz. Ez az erő a legnagyobb segítség az osztályfőnöki munkában: ha valamit együtt él át egy osztály (kirándulást, ballagást, színházi előadást, vetélkedőgyőzelmet), akkor az ezerszer maradandóbb minden gyerek számára. Azért szeret egy osztály színházba járni, mert ott jó volt együtt lenni, és mert együtt voltak ott, legközelebb is el akarnak majd menni. Azért lesz egy-egy osztály számára egy film kultuszfilm, rendszeres idézés tárgya, viszonyítási alap, mert együtt látták, mert maga az esemény jó volt, és mert együtt beszélgettek róla. Mert az együttes élmény ereje nemcsak az átélt eseményeket tölti fel valamiféle belső energiával, hanem a beszélgetéseket is. Az osztályfőnöki órának azt az erejét is ki kell használni, hogy értelmesen és irányítottan, de külső kényszer vagy tét nélkül lehet beszélgetni: érzik a gyerekek, hogy nem lesz belőle osztályzat vagy dolgozat, mégis beszélgetünk, mert érdekes és fontos, amiről szó van. Megsokszorozódik az együttes átélésben mindennek az ereje, intenzitása, és ezek lesznek a maradandó élmények egy-egy osztály életében.

(folytatjuk)

Változások a pedagógusok minőségében

A TÁMOP-3.1.5 kiemelt uniós projekt keretében kidolgozott pedagógusminősítési eszközrendszer korrekcióját a minősítés folyamatának racionalizálását támogató jogszabályi változások (például a pedagógusok előmenetelét szabályozó 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet eljárásrendre, határidőkre, a minősítésben részt vevők feladataira vonatkozó módosításai) mellett a projekt megvalósítása során szerzett tapasztalatok (gyakorlati pilot, szakértői képzések, ügyfélszolgálatra beérkezett észrevételek, a 2014-es átmeneti eljárásban véglegesített 22 697 e-portfólió feltöltése és a szakmai rendezvények visszajelzései) is indokolták.

Az emberi erőforrások minisztere jóváhagyta az Oktatási Hivatal által benyújtott módosítási javaslatokat, melyeket a 2014. augusztus 25. óta a Hivatal honlapján, a www.oktatas.hu portálon elérhető **Útmutató a pedagógusok minősítési rendszeréhez** című kiadvány második, javított változata tartalmaz. Szeptemberben megjelent az Útmutató rövidített változata, ősszel befejeződik az alapfokú művészeti nevelés területeire (báb- és színművészet, képző- és iparművészet, táncművészet, zeneművészet) vonatkozó szakmai tartalmak kidolgozása, és október végére elkészül 21 + 3 szak- és területspecifikus kiegészítő Útmutató korrekciója is. A 2015. évi minősítési tervbe bekerült pedagógusok minősítővizsgára, illetve minősítési eljárásra való felkészülését támogatja az Útmutató második, javított változata és a kapcsolódó kiegészítések.

A változtatások célja az e-portfólió kötelező szerkezetének egyszerűsítése és a dokumentumok elvárt mennyiségének ésszerűsítése volt. A korrekció során módosultak az e-portfólió tartalmi elemei, az alap- és szabadon

választható dokumentumok köre, pontosításra került a dokumentumok kapcsolati rendszere. A minősítés előtt álló pedagógusoknak lényegesen kevesebb dokumentumot kell elkészíteniük: az eddigi 10 helyett a továbbiakban 6 óra-/foglalkozásterv feltöltése kötelező, emellett minimális mértékben 4-6-ra növekedett a szabadon választható dokumentumok száma. A 2015. évi minősítés során csak az e-portfólió teljes változata készíthető el, és nem engedélyezett videofelvételek, személyiségi jogokat sértő fotók feltöltése. Az Útmutató második, javított változata már nem tartalmaz ajánlásokat a feltöltendő dokumentumok terjedelmére.

Az Útmutató korrekciója során történt módosítások a szeptember 12-én megnyílt e-portfólió feltöltőfelületén is átvezetésre kerültek. A 2015. évi minősítővizsgán, minősítési eljárásban részt vevő pedagógusok már a módosított rendszerben tölthetik fel az e-portfóliójukat 2014. november 30-ig.

A pedagógusok értékelése továbbra is a nyolc pedagóguskompetencia alapján történik, nincs változás az indikátorok számában és leírásában, a minősítővizsga és a minősítési eljárás tartalmi elemeiben, illetve a minősítőbizottság összetételében sem. A 2015. évi eljárásban részt vevő pedagógusok minősítése a legmagasabb óraszámú tanított tantárgyból történik, a tantárgyválasztás lehetősége majd a 2016. évi eljárásokra jelentkezők esetében érvényes.

A Pedagógus I. fokozatba lépéshez az összpontszám 60%-a, a Pedagógus II. fokozatba lépéshez az összpontszám 75%-a szükséges. Sikeres minősítővizsga, illetve minősítési eljárás esetén a következő év január elsejétől történik meg a magasabb fokozatba sorolás.

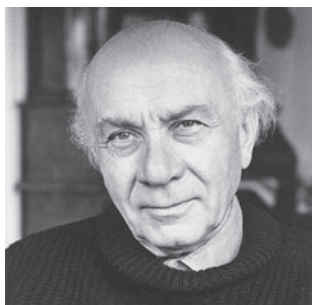
A tanfelügyelet aktualitásai

A TÁMOP-3.1.8 kiemelt uniós projekt keretében az Oktatási Hivatal szakértői csoportja kidolgozta a pedagógiai-szakmai ellenőrzés (tanfelügyelet) standardjait. Az ellenőrzés a pedagógusok, az intézményvezetők, valamint az intézmények objektív értékelésén keresztül támogatja a nevelési-oktatási intézmények szakmai fejlődését, meghatározza a kiemelkedő és fejleszthető területeket. A tanfelügyeleti eljárások fókuszában a tanulási-tanítási folyamat, a pedagógiai munka minősége áll. Az intézmény-, a vezető- és a pedagógusértékelésre vonatkozó standardok egységesek és nyilvánosak, mind a területek, a szempontok, az eljárásrend, a módszertan és az eszközrendszer tekintetében. Az értékelési szempontok mindhárom szinten kiegészülnek az önértékelést támogató szempontokkal, elvárásokkal. Az értékelés alapját az intézményi célok mentén értelmezett általános pedagógiai-szakmai elvárások alkotják, az ellenőrzés pedig a tanulók, a szülők és a fenntartó bevonásával, az intézmény érdekeit figyelembe véve történik. A javaslat szerint az önértékelést vezető esetében a vezetői megbízás második és negyedik évében, pedagógusnál minden második évben, intézmény esetében pedig a tanfelügyeleti 5 éves ellenőrzési-értékelési ciklus során legalább egy alkalommal szükséges elvégezni.

Az önértékelési standardok intézményi tesztelése jelenleg 50 intézményben zajlik. A tapasztalatok alapján történik meg az önértékelési és a tanfelügyeleti standardok véglegesítése, az intézményi önértékelés és a tanfelügyelet támogató rendszereinek kifejlesztése.

Az Oktatási Hivatal a jövő évi ellenőrzési tervben szereplő kb. 18 ezer minősítéshez kapcsolódó pedagógusellenőrzést, és további 12 ezer tanfelügyeleti ellenőrzést (kötelező intézményvezetői ellenőrzések, a következő évek pedagógusminősítéseinek előkészítése) elvégzését tervezi.

Az emberi erőforrások minisztere által elfogadott, az értékelés területeit, szempontjait, módszereit és eszközrendszerét rögzítő általános iskolai kézikönyv mellett 2014. március 19-én nyilvánosságra kerültek az óvoda, gimnázium, szakközépiskola és szakiskola, kollégium, alapfokú művészeti iskola, illetve a gyógypedagógia szakterületekre érvényes tájékoztatók. 2014 őszén várható a pedagógiai szakszolgálatra és a pedagógiai-szakmai szolgáltatásra vonatkozó kézikönyv megjelenése, 2014 decemberéig pedig elkészülnek az intézményi önértékelés standardjaival kiegészített kézikönyvek.

Összeállította: **Indri Gyula**

november 2. ILLYÉS GYULA

Egy életút főbb állomásai:
Rácegrespuszta, Budapest,
Párizs. Műfajok: vers, próza,
esszé, dráma. Két évszám:
1902–1983., és mindezekhez
egy név: Illyés Gyula.

Ady Párizsa őt is hatalmába kerítette. Ott nyílt ki a szeme a világra, és ott eszmélt rá igazán magyarságára is. Az egykori bányász, könyvkötő, tanító és bölcsész-hallgató már költőként jött haza. Első versei 1928-ban jelentek meg a Nyugat kiadásában, és ekkoriban kötött barátságot József Attilával és Babitscsal is. Irodalmi pályája töretlenül ívelt felfelé több mint fél évszázadon át, a *Nehéz föld* szárnypróbálgatásaitól a *Táviratok* utolsó verseiig, a *Puszták népétől* a *Kharon ladikján esz-széfüzéréig*; a *Fáklyaláng*, a *Dózsa György*, a *Testvérek* nemzeti sorsdrámáitól a *Tiszták* egyetemes érvényű mondanivalójáig.

Munkásságát egyaránt elismerték itthon és külföldön: háromszor tüntették ki Kossuth-díjjal, megkapta a Herder-díjat és a Francia Társaság nagydíját. De az is megadatott neki, ami nemzedékéből, kortársaiból keveseknek: 81 év, teljes szellemi frissességgel, csorbíthatatlan alkotókedvvel.

november 5. PETŐFI ZOLTÁN

144 éve, a Szentkirályi utca 17-ben meghalt egy fiatal-ember, akit mindenki csak „a Zoltánkának” nevezett. Mindössze 22 éves volt, és ugyan életében semmi maradandót nem alkotott, híres ember lett. Hiszen ő volt Petőfi Sándor és Szendrey Júlia fia.

Születése napján apja levelet írt Arany Jánosnak: „Debrecen, 1848. december 15. Kedves Barátom, csak két szót írok: apa vagyok. Ma délben született fiam. Keresztapja bizonyos Arany János lesz. A fiú neve: Zoltán. Ölelünk benneteket! Szerető barátod: Petőfi Sándor.” Aznap este még egy verset is írt. Petőfi, aki már a *Jövendölés*, *Szeptember végén* és az *Egy gondolat bánt engemet* soraiban szinte látnoki képességgel megsejtette a jövőt, ebben a versben is tudta nélkül előrevetítette fia sorsát:

*Csillagász lett végre is belőlem,
Itten állok csillagom előtt,
Arcvonásit hosszasan szemlélem,
Stalálgatom a távol jövőt.*

*A reménynek nagy virágos fája,
Mit e csillag fénye fölmutat;
Csak ne szálljon kora dér reája,
Mely leszedné e virágokat.*

*Úgye, úgye, kisfiam, ha majdan,
Én a sorbul kiöregedem,
Iparkodni fogsz túltenni rajtam,
Vagy betöltöd legalább helyem?*

Petőfi sosem tudta meg, hogy fia mennyire nem váltotta be reményeit, hiszen még egyéves koráig sem ismerte. Petőfi Zoltán 18 éves korában, akárcsak annak idején apja, beállt színésznek. Főleg Debrecenben és Szegeden játszott, kevés sikerrel. Magánéletében azonban annál több sikert ért el: egy legendát testesített meg, ő volt a költő fia, akinek mindenki a barátságát kereste. Ő pedig igyekezett megfelelni a neki szánt szerepnek. Bárkivel beült egy kocsmába, minden nőt elnyert, akinek csak udvarolt, és még gyenge verseivel is híveket szerzett magának. A könnyelmű életmód és a korán kezdődő tüdőbaj azonban felőrölte szervezetét. Anyját is csak két évvel élte túl, 1870. november 5-én meghalt „az ország árvája”, Petőfi Zoltán.

november 13. ROSSINI

1868. november 13-án fejezte be életét a legmuzikálisabb szakács, avagy a legjobb recepteket kiagyaló zeneszerző. Rossini 76 évet élt, és számos zeneművet hagyott ránk. Pedig szörnyen lusta ember hírében állt. Hiába

hordozta génjeiben a zenét, édesapja ugyanis vándortársulatok kürtöse, édesanyja énekesnő volt, nem fülött a foga a tanuláshoz. Be is adták kovácsinasnak. Alighanem a műhelyből is lustasága vitte tovább, egészen egy komoly pályadíjig, amelyet 15 éves korában, Bolognában nyert el. Ezután végképp fölcserélte a vas-kos üllőt a finomabb hangzású csembalóval.

A milánói Scala társulatánál korrepetitorkodott, amikor kezébe jutott egy szöveggönyv, és megírta első operáját. 24 éves volt, amikor 13 nap alatt összecsapta a Sevillai borbélyt; a bemutató azonban botránnyba fulladt. Előtte ugyanis egy pályatárs már megzenésítette a librettót, és a közönség kedvelte a darabot. A második előadás után már az utcán éljenezte a tömeg, ám a hangzavar oka Rossini barátai előtt nem volt egyértelmű; szökést javasoltak az esetleges tojás-hajigálók előtt. Rövid idő múlva Párizs és London is behódolt a könnyedén gyöngyöző zenének. Így hát Rossini kénytelen volt tovább dolgozni, bár sajátos módon: ágyban fekvé komponált. És ha lecsúszott egy-egy dallamokkal telerótt kottalap, annyira rest volt lenyúlni érte, hogy inkább megírta még egyszer. Pályája delelőjén végképp fölhagyott a komponálással, hogy új ízekkel, ötletekkel ajándékozza meg a konyhaművészet kedvelőit, a la Rossini. Tehette, hiszen addigra már nem kellett aggódnia mindennapi betevő falatjáért. Ő volt ugyanis az első zeneszerző, akiből milliomos lett. Adózzunk emlékének egy nyíllal átlőtt és borotvahabbal töltött almával, és hozzá egy falat tolvaj szarkával, a la Rossini.

Iránytű

Összeállította: **Indri Dániel**

Európa-bajnok magyar szakemberek az EuroSkills versenyen

Európa-bajnoki aranyéremmel a nyakukban tértek haza asztalosok, informatikusok és tisztítás-technológusok az október 2. és 4. között Lille-ben megrendezett EuroSkills 2014 versenyről. A magyar csapat tagjainak ezüst- és bronzérmeket is sikerült hazahozniuk a negyedik alkalommal megrendezett bajnokságról. Számos éremmel a háta mögött a magyar csapat évek óta Európa élvonalába tartozik, de 2018-ban még több figyelem hárul hazánkra, ugyanis Budapest lesz a helyszíne a szakemberek Európa-Bajnokságának. (skillshungary.hu)

Befejeződtek az írásbeli érettségik

Sikeresen lezajlottak, és október 27-én befejeződtek a 2014. évi őszi érettségi írásbeli vizsgák. A tanév rendjében meghatározott 10 nap alatt 122 vizsgahelyszínen mintegy 8 000 fő több mint 10 000 írásbeli vizsgájára került sor. Az őszi vizsgaidőszakban a vizsgafajtákon belül a legnagyobb számban javító érettségi vizsgák letételére kerül sor (3500 vizsga, 35%). Jelentős még a rendes érettségi vizsgák száma, ez több mint 2800 (28%) érettségi vizsga letételét jelenti. A szintemelő vizsgák száma több mint 1700 (18%), az ismétlő érettségi vizsgák aránya 14%, a kiegészítő érettségi vizsgáké 4%, a pótló vizsgáké pedig 1%.

Az írásbeli vizsgák megszervezése során az Oktatási Hivatal munkatársai a vizsgázók számára 30 646 feladatlapot és CD-t csomagoltak be 3 232 biztonsági fóliatasakba, és juttattak el 163 dobozban, időben a helyszínekre. A csomagolás és a kiszállítás a többlépcsős ellenőrzési rendszer és az abban dolgozó hivatali munkatársak, szállítók, járási hivatalok és iskolaigazgatók pontos munkájának köszönhetően zökkenőmentesen zajlott.

Informatikai fejlesztés a tanulók felzárkózásáért

11,7 milliárd forintos informatikai fejlesztés segíti a tanulók felzárkózását és a pedagógusok munkáját – jelentette be Czunyiné dr. Bertalan Judit köznevelésért felelős államtitkár. Az országos program keretében 1855 helyen mintegy 30 ezer új informatikai eszközt: 4945 tantermi számítógépet, 8640 tantermi notebookot, 10 627 tanári notebookot, 5457 tabletet, valamint 4300 projektort telepítenek. A projektnek 500 ezer diák és 70 ezer pedagógus a kedvezményezettje. A projekt kiemelt célcsoportjának az általános műveltséget megalapozó, nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő általános iskolák tanulóit nevezte meg az államtitkár.

Bölcsőde – Óvoda – Nat – Pedagógus életpálya – KLIK

Amint azt Balog Zoltán, az emberi erőforrások minisztere október 28-i budapesti sajtótájékoztatóján elmondta: 2015 végéig 4,8 milliárdos uniós és hazai forrásból ezer bölcsődei férőhelyet alakítanak ki, míg az óvodai ellátásban négyezer férőhely létesülhet. A jelenlegi 42 ezres bölcsődei férőhelyszámot 60 ezerre szeretnék növelni a 2020-ig tartó uniós fejlesztési időszakban. A hároméves kötelező óvodáztatás alól mentességet kaphatnak azok, akiknél úgy látják, a családban jobban biztosított az iskolára való felkészülés 5 éves korig. Ahol viszont szükséges és indokolt az óvodáztatás hároméves kortól, ott a családi pótlékot ugyanúgy összekötik ezzel, mint az iskolába járásnál.

A Nemzeti alaptantervet úgy kívánják átalakítani, hogy az első években az olvasás és írás tanítására koncentrálnak. A szakképzésben sokkal nagyobb hangsúly kerül a gyakorlati oktatásra, ezért megerősítik az általános iskolai képzést. A szakképzésből munka mellett is el lehet majd jutni a felsőoktatásba.

Az uszodaépítési program is tovább folytatódik: a büdzsében 3-3 milliárdot irányoznak elő tornaterem- és uszodaépítésre.

A pedagógusok közül azok, akik a portfólió feltöltésével és minősítéssel Pedagógus I. és Mesterpedagógus kategóriába lépnek át, az életpályában foglalt mellett további béremelésre számíthatnak.

A Klebelsberg Intézményfenntartó Központ már idén is jutott pluszforrásokhoz, azonban további 50 milliárdos forrásra szükség lesz jövőre is, amit meg fog kapni az intézmény. (kormany.hu)

Deák17 Gyermek és Ifjúsági Művészeti Galéria

Megnyitották a Deák17 Gyermek és Ifjúsági Művészeti Galériát, melynek célja 3-23 év közötti gyermekek és fiatalok tehetséggondozása. A belvárosi kiállítóter – amely egyben közösségi tér és művészetpedagógiai centrum is – célja, hogy olyan hiánypótló művészeti nevelést támogató feladatot lásson el, amely hazai és nemzetközi viszonylatban is reprezentálni tudja Budapest főváros művészetpártoló, tehetségsegítő tevékenységét. Ennek keretében ad helyet képző- és iparművészeti kiállításoknak, különböző alkotóműhelyek közötti szakmai párbeszédnek, és egyéb művészetpedagógiai foglalkozásoknak. A galériát a Fővárosi Önkormányzat tulajdonában lévő épületben, 537 négyzetméteren alakították ki. (budapest.hu)

XVI. Országos Közoktatási Szakértői Konferencia

2014. október 7. és 9. között immár 16. alkalommal rendezték meg Hajdúszoboszlón az Országos Közoktatási Szakértői Konferenciát. Szó esett a köznevelés aktuális kérdéseiről és a 2014-2015. tanév fontos feladatairól. Az állam a duális szakképzés erősítését, hiányszakmák esetén ösztöndíjrendszer létrehozását, és egy úgynevezett szakképzési pedagógus életpályamodell megteremtését tűzte ki célul. Az elkövetkezendő években kiemelt szerep jut majd az egészséges életmódra nevelésnek, melynek iskolai fejlesztési célként való megjelenését számos program segíti elő. A korai iskolaelhagyás csökkentése, a tanulási motiváció növelése és a szakképzés fejlesztése mellett fontos szerepet kap majd az iskolák szervezeti kultúrájának javítása is. Mivel a felzárkóztatás nemcsak társadalmi, hanem gazdasági érdek is, ezért a konferencián testvériskolai programot mutattak be, melynek keretein belül jó és hátrányos szociális környezetből származó tanulók ismerkedhetnek meg egymással.

Integrált zenei képzést valósít meg a Zeneakadémia programja

Három fővárosi oktatási intézménnyel, a Városmajori Gimnáziummal, a Kós Károly Ének-zene Emeltszintű Általános Iskolával és a Városmajor utcai Óvodával lépett stratégiai szövetségre a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem. A városmajori mintaprogram egyik kulcseleme az óvodától érettségiig tartó folyamatos, integrált zenei képzés, a másik a Kodály-módszer megújítása zenei oktató szoftverekkel és mobilalkalmazásokkal, valamint a mozgás, a mozgásalapú ritmusgyakorlatok fokozottabb bevonása a zenepedagógia eszköztárába.

A Zeneakadémia Kodály Intézetének bábáskodása mellett létrejövő, szeptemberben útnak indult program megalapozhatja egy hazai és nemzetközi módszertani tudásközpont, valamint egy Kodály Zoltán nevet viselő szakkollégium létrejöttét is, így jelentős, tovagyűrűző hatása lehet az egész országban és a határokon túl is. (MTI)

2015 - A Fény Nemzetközi Éve Magyarországon

Az ENSZ és az UNESCO 2015-öt a Fény Nemzetközi Événak nyilvánította, melyhez Magyarország is csatlakozott. A Magyar Tudományos Akadémia (MTA) programbizottságot hozott létre, amely célul tűzte ki, hogy kiterjedt eseménysorral hívja fel a hazai közvélemény figyelmét a fény tudományban, oktatásban, technológiában, művészetekben, illetve az élet minden területén betöltött, kiemelkedően fontos szerepére. Az MTA honlapján (www.mta.hu) november végétől teszi közzé a felhívásokat, pályázatokat és az érdeklődésre számot tartó programokat.

Programajánló

Összeállította: **Indri Dániel**

Palócgála 2014. Regionális-nemzetközi népzenei fesztivál

Eger, Bartakovics Béla Közösségi Ház, november 22–23.

A Palócgálát 25 éve rendezik meg, mely a hazai és felvidéki népzene legjavából ad ízelítőt. A meghívott csoportoknak alkalma van a tapasztalatcserére, a szakmai és baráti együttműködés megalapozására. A nemzeti kultúrák igazi ünnepeinek lehetnek részesei az idelátogatók. Programok: Fesztivál és minősítő hangverseny. Szakmai előadások: 115 éve született Bárdos Lajos; Bárdos Lajos népdalfeldolgozásai. Fölszállott a páva – a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem népzene szakos növendékeinek hangversenye. Kodály-émléktábla koszorúzása. Aranypávás együttesek gála hangversenye. Kísérő programok: legújabb népzenei kiadványok bemutatása, népzenei kotta- és lemezbörze, néprajzi filmek vetítése. Rendezők: Egri Kulturális és Művészeti Központ, Cantus Agriensis Kulturális Egyesület. Társrendező: Magyar Kórusok Népzenei Együttesek és Zenekarok Szövetsége – KÓTA. (<http://www.ekmk.eu/node/6226>)

Decoding Messages konferencia – Jó gyakorlatok az európai médiaértés-oktatásban

Budapest, november 24–25.

A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság által szervezett konferencia célja az európai médiaértés-oktató központok működésének bemutatása, az európai jó gyakorlatok megismertetése a nagyközönséggel és a szakmai résztvevőkkel, kiemelve a dán és a holland médiaértéssel foglalkozó központok tevékenységét. A rendezvény a már eredményes módszerek elterjesztését szorgalmazza az érdekeltek közötti kapcsolatépítés és az előadások révén. A konferencia előadói rávilágítanak az oktatóközpontok jövőbeli szerepére, az elsá-

játított gyakorlati tudás integrálási lehetőségeire a köz- és felsőoktatási tantervekbe.

A konferencián való részvétel ingyenes, ugyanakkor regisztrációhoz kötött.

(http://www.decodingmessages.com/index_hu.html)

Fővárosi Pedagógiai Napok

Budapest, november 25–27.

A Mérei Ferenc Fővárosi Pedagógiai Intézet által megrendezésre kerülő rendezvénysorozat első napján Czunyiné dr. Bertalan Judit államtitkár (EMMI) és dr. Kaposi József főigazgató (OFI) által tájékoztathatnak a résztvevők az oktatás aktuális kérdéseiről. A második napon kerül sor Kojanitz László projektvezető (OFI) előadására, az új tankönyvek bemutatására, valamint a szekciónkénti tankönyvismertetésekre. A második naptól módszertani bemutatók, óralátogatások, előadások, kiállítások szerepelnek a programban: az Intézet kollégái az elmúlt évek fejlesztési eredményeit, a korszerű pedagógiai módszereket mutatják be a Budapesti Fazekas Mihály Gyakorló Általános Iskola és Gimnáziumban, valamint a sajátos nevelési igényű tanulók iskoláiban. A harmadik nap előadója Pölöskei Gáborné helyettes államtitkár (EMMI) lesz, majd a rendezvénysorozatot egy kerekasztal-beszélgetés zárja.

(<http://www.fppti.hu>)

Advent Egerben

Eger, november 30. – december 21.

Az Egri Advent rendezvénysorozat színes programokkal várja az ünnepre készülöket. Lesz Süsü, a sárkány színházi előadás a Gárdonyi Géza Színházban, Bíró Eszter gyermekkoncert a Forrás Gyermek és Ifjúsági Házban, valamint Ünnepváró játszóház is.

(<http://egriprogramok.hu/hu/esemenyek/view/257620/211.html>)

Az I. világháború információtörténete – fotókiállítás

Szeged, év végéig megtekinthető

A kiállítás elsősorban a hadszínterekre kalauzol, hogy mai ismereteink birtokában pillantsunk vissza háború és információ különös kapcsolódási pontjaira. Az információs vonatkozások középpontba állítása nemcsak új vizsgálati lehetőségeket nyit meg, hanem még a hagyományos megközelítésekhez is friss, újszerű magyarázó szempontokat szolgáltat. Az érdeklődők „meglátogathatják” a frontvonalakat, ahol hírvívó kutyák, postagalambok, tábori telefonos osztagok, táviróállomások, álcázó berendezések keltik fel a figyelmüket – míg békeidőben olvasnak, levelet írnak, fényképezkednek a katonák.

(<http://www.agoraszeged.hu/program/az-i-vilaghaboru-informaciotortenete-fotokiallitas>)

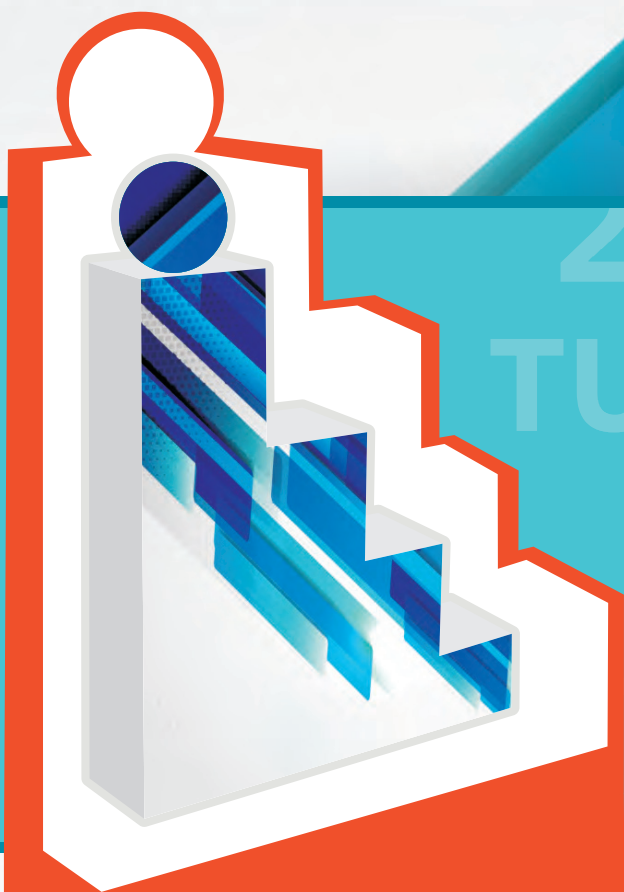
„Jeles napok” – ismeret- terjesztő foglalkozás óvodásoknak és iskolásoknak

**Budapest, Hagyományok Háza,
folyamatosan**

Élményközpontú, tevékenykedtető foglalkozás, melynek keretében a résztvevők (archív filmrészletek megtekintésével, dal- és tánctanulással, drámajáték segítségével, kézműveskedéssel) az iskolai tananyaghoz kötődve, annak kiegészítéseképpen ismerhetik meg kalendáris szokásainkat az alábbi témakörökben: vásár, kukoricafosztás, betlehekezés-advent, farsang, balázsolás és Gergely-járás, húsvét, pünkösd.

A programra előzetes egyeztetés alapján tudunk fogadni csoportokat. Ajánlott csoportlétszám 50–60 fő. A foglalkozás menete igazodik a jelentkezők életkorához. Kapcsolódó tanulási területek: magyar irodalom, tánc és dráma, vizuális kultúra, ének-zene, környezetismeret.

(http://www.hagyomanyokhaza.hu/main/gyermekprogramok/komplex_foglalkozasok/jeles_napok/)

**BEKÜLDÉSI HATÁRIDŐ:
2014. november 26., 14 óra**

24. IFJÚSÁGI TUDOMÁNYOS ÉS INNOVÁCIÓS TEHETSÉGGKUTATÓ VERSENY

Részletes felhívás:
www.innovacio.hu

További információ:
tel.: 06-1-430-3330
innovacio@innovacio.hu

AZ IFJÚ FELTALÁLÓKAT ÉS TUDÓSJEJELŐLTEKET KERESSÜK!

Fővédnök:

Czunyiné dr. Bertalan Judit államtitkár,
Emberi Erőforrások Minisztériuma

Társ-fővédnök:

Dr. Pálkás József kormánybiztos,
Miniszterelnökség

A projekt a Kutatási és Technológiai Innovációs Alapból
nyújtott főtámogatással valósul meg.

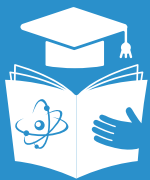
A verseny támogatói:

Emberi Erőforrások Minisztériuma | Iparfejlesztési Közhasznú Nonprofit Kft. | Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala | MVM Paksi Atomerőmű
Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége | Magyar Telekom Nyrt. | B. Braun Medical Kft. | GE Hungary |

Siemens Zrt. | Ericsson Magyarország Kft. | EGIS Gyógyszergyár Nyrt. | Richter Gedeon Vegyészeti Gyár Nyrt. | 77 Elektronika Kft.
Innomed Medical Zrt. | Sanatmetal Kft. | Mediso Orvosi Berendezés Fejlesztő és Szerviz Kft. | NI Hungary Kft.
DBH Investment Zrt. | Értelmiségi Szakszervezeti Tömörülés

Médiatámogatók: Főtámogató:

Támogatók: VILÁGGAZDASÁG | Technika Műszaki Szemle |

MSMS TUDÁSPONT

Ingyenes, csoportos, tudományos workshop 10-16 éveseknek a Csodák Palotájában!

Az MSMS - „Making Science Make Sense” - a Bayer Hungária oktatási programja, melynek célja, hogy interaktív és figyelemfelkeltő eszközökkel népszerűsítse a természettudományokat a 10-16 év közötti diákok körében, valamint hatékonyan támogassa a kémia- és biológiatanárok erőfeszítéseit. Az MSMS programot, amely 2014-ben az MTA Természettudományi Kutatóközpontja fővédnöksége alatt kerül megrendezésre, az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet is támogatja.

Az MSMS program részeként a Csodák Palotájában kialakított MSMS Tudáspont ad helyet annak az összesen 15 alkalmas workshopsorozatnak, amelyben a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Szent-Györgyi Albert Szakkollégiumának önkéntes hallgatói tartanak előadásokat és kísérleteznek a gyerekekkel együtt. Az ingyenes, interaktív workshopokra - melyek témája az emberi szervezet működése lesz -osztályok, iskolai szakkörök jelentkezését várják, a program weboldalán, a www.msms.hu-n.

Emellett a Csodák Palotájában egy állandó interaktív videoinstallációt is felépít a Bayer, amelyen a workshopok témáihoz kapcsolódó természettudományos kísérleteket nézhetnek meg a CSOPA vendégei.

Osztályok, szakkörök jelentkezését várjuk honlapunkon:

www.msms.hu

